

Le Dónbeenĩ bín-tente vūahũ na ó O Luki túara

Vūahũ túaró jũhũ

O Luki hĩa wee bè là a Poole va hã kúio. O yínǎn zúifù. O lé o *Κερεσι ñii. O fù lé o ðàkòtúaràn. Lé orén túara ho vūahũ mu, á mún túara ba Tonkarowà bè-wénia vūahũ.

Bĩo ñǎn ó o Luki túararáa mí bín-tente:

1. O Luki wi à ba kèrètíewa búenbúen zũn le bĩa dó mí sĩa o *Krista yi á bĩo bõ bĩo na wó mǎn kénkén wán. O o wi ò o hení ba sĩa à ba wíoka fára tĩn.
2. O mún wi ó o zéení le ba kèrètíewa yínǎn nùpua na wi à ba fá mí jii ðĩnì lè ba *zúifùwa.
3. Nún-sĩ ó o Tiofile hĩa lé o Poole jì-tà ho Oroomu yi. Ó o Luki túara ho vūahũ mu ñǎn wo yi, à séení a tonló yi.

O henía mu bè-kora séndíaró lè ho floró bĩo. O zéení a *Isirayele ñipomu làndáwá yara.

Yĩa lé ba nùpua búenbúen kǎnĩlo ó o zéení bĩo mi vūahũ mu yi.

1-2 Tiofile, * bĩo wó khĩina wa cǎn lè mí dà-kéní kéní búenbúen le Dónbeenĩ ðǎnì yi à lá mu jũhũ búenbúen á ba búii mǎn á lé mu seéràsa, bán lé bĩa wó le Dónbeenĩ bín-buerowà na zéení mu làa wen. Ba cǎrèè wi à ba kúeeka mu mín wán à túa hã vǎnna yi.

* **1:1-2** Tiofile: Le yèni mu kúará lé bĩo kà: «Yĩa le Dónbeenĩ wa». Yĩa ó o Luki von lè le yèni mu á bĩo yí tà yí zũ sese.

³ A bïo á ìnén mún wi á ì túa mu lè 6a bïo síi, á ì tùakaa mu cincíra bïa mən mu lè mí nì-kéní kéní cón á zūrnanáa mu ya-tente. A bïo mu sãmaanáa lé bïn á ì wi à ì túaráa mu à na ũnén Tiofile cùkúso yi,

⁴ bïn lé bïo o na á fo ò zūr kénkén ká bïo á 6a fù káránna làa fo búenbúen lé ho tũíá poni.

O Zān Batiisi teró bïo zéenló

⁵ Ho Zudee kōhũ béε *Heroode pāahũ, á le Dónbeenĩ yankaro búí fù wi bïn á yèni 6a le Zakari. O lé o Abia kuure nùpue búí. Bàn háa yèni 6a le Elizabεeti. Wón fù lé le *Dónbeenĩ yankarowà jùhũso *Aaron nɔnkāni hĩnló búí.

⁶ Ba mí nùwã jùn fù léé nùpua na téréna le Dónbeenĩ yahó, ó o Núhũso làndáwá là a bè-zéenínia lè mí dà-kéní kéní búenbúen á 6a wee bè yi lè mí jì-kǎa.

⁷ Ba lá ãn yí yú za lé bïo ó o Elizabεeti híana yí máa te, à 6a mí nùwã jùn mún kĩnkaa.

⁸ Wizonle búí, ó o Zakari zon le *Dónbeenĩ zĩ-beenĩ yi lé bïo á 6a kuure nùpua lé bán ho yankaró pāahũ yèrémáa bueé dñ,

⁹ á bïo 6a le mí ì cà yĩa zoó cǐi mu bïo na sãmu sí le *sòobá-lùè† yi làa bïo mu bòráa le Dónbeenĩ yankarowà làndá yi á 6a wó le jùn-sĩni bïo, ó orén lé yĩa ó o Núhũso léra.

¹⁰ Hón pāahũ so yi, ká 6a zãamáa léé ãn ho khũuhũ á wee wé ho fíoró.

† **1:9** Le sòobá-lùè: Lé le Dónbeenĩ zĩ-beenĩ lahó búí na á nùpue woon yí dà máa zo yi ká mu yínɔí le Dónbeenĩ yankarowà mí dòn.

11 Yio ɓueé tĩ ò o Nùhúso wáayi tonkaro líí ðĩn o yahó mu ɓio na sãmu sí cĩnĩi ðèe nĩsání ɓàn nĩn-tĩání.

12 Pãahũ na ó o Zakari mɔn wo, ó o zãna làa sòobéé á wee zà wàwàwà.

13 Ká a tonkaro màhã bíá làa wo: «Zakari, yí zón ðèe, le Dónbeenĩ ná ũ floró. Mĩn hãa Elizabeti á à sí le sání á à te o za báa; ká a khii ton à ũ cé o yèni le Zãn.

14 O ɓio khii wé hã zãmakaa lè le sí-wεε ũ cón, á nùpua cèrèε mún khii zãmaka a teró ɓio yi.

15 Lé ɓio ó o khii wé nĩ-beeni o Nùhúso yèn-dání yi. Bè-ɓunii na dà a ví hã yio ó o máa bè mí ɓii yi hùúu, á le Dónbeenĩ Hácírí á à fèn n̄ keĩ wo yi ká a yàá ðĩn yí ton.

16 Orén lé yĩ khii ɓíní ì fé o *Isirayεele nĩpomu cèrèε á ɓa à yèrémá à ɓuen ɓa Nùhúso Dónbeenĩ cón.

17 Orén mí beere lé yĩ khii fèn n̄ wíoka a Nùhúso wãhũ lè le Hácírí lè ho ðànló na le Dónbeenĩ yánkaa n̄n mí ɓi-cúa fεero *Elii yi. U za mu lé yĩ khii véení hã bíoní na wi ɓa maáwà lè mí zàwa pãahũ, á mún n̄ yèrémá ɓia pã le Dónbeenĩ bíonĩ sía á ɓa à wé lè ɓa nùpua na téréna lè ɓa bè-zũnlowà ɓio síi. Lé kà síi o ò wíokaráa ɓa nùpua á à paráa o Nùhúso ɓuenló.»

18 O o Zakari bíá n̄n le Dónbeenĩ tonkaro mu yi: «Bìo ò wé á ì tàráa mu yi lé mu yén? Bìo á ì màhã kĩna, á wàn hãa mún yio t̄n yú.»

19 A le Dónbeenĩ tonkaro bíá: «Ìnén na ðĩn ũ yahó kà lé o Kabiriyεele. I wi le Dónbeenĩ nĩsání á wee sá na le yi. Lerén lé ðio tonkaa mi le ì ɓuee bío le bín-tente na kà na foñ.

20 Awa! A bïo fo yí tà ì bíoní yi, lé bǔn nǎn á ù jii á à lí á máa bíní máa bío fúaa ù za báa mu te nǎnzoñ. Loí mu sese, bïo á ì bíá làa fo búenbúen á à wé ho pǎahǔ na le Dónbeení le mu ko yi.»

21 Hón pǎahǔ so yi ká ba zǎamáa pá léé ðin ho khǔuhǔ á pan o Zakari. Ho pǎn-tóní na ó o zoó wó le sòobá-lùe yi á lùnkaa ba yilera.

22 Pǎahǔ na ó o wà bueé lé yi, à bǔn ò o jii lù, ó o wee bío lè ba nùpua lè mí níní. A ba ðeènía zǔna mu le o bïo mu yínǎn kǎamáa, Dónbeení zéènía bïo búí làa wó zoó le sòobá-lùe mu yi.

23 Nǎnzoñ na ó o Zakari mu tonló wó yi, ó o wà van mí zǐi.

24 Lé bǔn món á bàn háa Elizabεeti sùráa mí sǎní. Bïo ó o zǔna mí sǎní mu bïo, ó o wó há píina bïo hònú búenbúen ká a yí máa tà lé khǔuhǔ. Hón pǎahǔ so yi ó o wee bío mí yi:

25 «Pátí! Bïo ká yáá ðin yí bon. O za máa teró bïo na fù wee wé bío na mǐ fεεε á wǎa wó ho zuia. O Nùhúso na pànká wi á zǔna ì makárí á hóonía ì jùhǔ.»‡

O Yeesu teró bïo zéèniló

26 Píina bïo hèzín bǔn món, á le Dónbeení bíá nǎn mí tonkaro Kabiriyεele yi le o tǐn lén va ho Kalilee kǎhǔ lóhó búí na ba le Nazareεete yi, o hǐnzo-sínii búí cǎn.

27 O hǐnzoró mu fúamu\$ á bò nǎn o bée *Davide nǎnkǎni nùpue búí na yèni ba le Zozεefu yi. O hǐnzo-sínii mu yèni ba le Mari.

‡ 1:25 Ba zúífùwa cǎn ó o háa na ton hǐnǎn yóó kǐna ò o yí fò za hùúu á bïo fù léé nǐyio na òúaa dàkhǐna. § 1:27 Mí loí Matiye vǎahǔ 1.18

28 Bïo ó o Kabiriyεεle vaá zon o zïi yi ó o tɛɛnía a yi: «Mari, foó. O Nùhũso Dónbeenĩ wó mí sãamu làa fo: Orén mí bæere mún wi làa fo. Wãa zãmaka.»

29 O o Mari kará coon á yilera yáara. O wee le mí yi, le dén tɛɛní so ñúhũ lé mu yén.

30 A le Dónbeenĩ tonkaro bía: «Mari, yí zǎn dɛɛ woon, le Dónbeenĩ sãamu á dãn fo.

31 Loń! Bïo fo kará wán á fo ò sɪ le sãní á a te o za báa, ká ũ le fo ò cé o yèni à ũ bïo le Yeesu.

32 O khíi wé ñupue na ñúhũ wi á ɓa wé è ve o lè le Dónbeenĩ na wi mu bïo ɓúenɓúen ñúhũ wán Za. A le Dónbeenĩ mún khíi bàrá a bàn bùaa Daviide bá-zàmú kanmúiní wán.

33 O khíi lá lé bɛɛní o *Zakoobu ñipomu zïi, á bá-zàmú máa ve máa mi.»

34 O o Mari bía ñon wo yi: «Mu dà a wé kaka? Bïo á ĩ màhã yí zũ báa.»

35 A ho wáayi tonkaro zéenia mu ya-tente làa wo: «Le Dónbeenĩ Hácírí á à lii ũ wán, á le Dónbeenĩ na wi mu bïo ɓúenɓúen ñúhũ wán dànló á à ɓún foñ lè ho tàró bïo síi. Lé bũn ñon ó o za na á ũ khíi te á ɓa wé è ve le yi poni ɓànso, làa Dónbeenĩ Za.

36 Loń! O Elizabɛɛti na làa fo te mín pá sù le sãní lè mí hã-kĩnmu; wón na ɓa fù le o híana yí máa te, nín-yia sãní piina yú hã bïo hɛzĩn.

37 Lé bïo á bïo na le Dónbeenĩ á à wé è sa bũn bïo so mía hùúu.»

38 Hón pãahũ so yi ó o Mari bía ñon ho wáayi tonkaro yi: «Ĩ wi o Nùhũso níi yi ho zuia, ĩ wi o níi yi ho yĩró. Le mu wé miĩ làa bïo fo bíaráa mu.» A ho wáayi tonkaro zoó ló lée wà ò o día a Mari.

O Mari ɓúɛkíró là a Elizabɛɛti bïo

39 Wizoóní bïo yɛn bɛn mɔ́n, ó o Mari hínɔn bánbáa nɔn ho lóhó búí na wi ho *Zudaa kǎhú búaa yi.

40 Bïo ó o vaá dǎn ó o téréna vaá zon o Zakari zii, á zoó tɛnía a Elizabɛeti yi.

41 Bïo ó o Elizabɛeti ná a Mari tɛnii sã, ó o za dɛnía zoó kùrúnna a yi, á le Dónbeení Hácírí wãa sú a Elizabɛeti mu,

42 ó o zoó bía pǎnpǎn: «Ba hãawa búenbúen tãhú ùnén lé yia le Dónbeení dúbuua wi wán, ó o za na sání wi ù wán á le mún dúbuua yi.

43 Inén léé wée á ï Núhúso bân nu ló buararáa ï cǎn!

44 Loń! Pãahú na á ï ná ù tɛnii sã, á ï za sii wan wan á kùrúnna ï yi.

45 Yia tà le bïo ó o Núhúso bía nɔn mí yi á à wé máa khi bɛntɛn bïo se.»

Le Dónbeení khòoníló leni na ó o Mari sia

46 Ó o Mari wãa bía:
Inén wee dé o Núhúso yèni wán,

47 á ï sii mún wan le Dónbeení
na lé ï kǎnító bïo yi.

48 Lé bïo le lora mí ton-sá hãa
na bïo núhú mía.

Bïo kà wán á ba núpua búenbúen
na wee te lè mí pǎnna
á à bío lé ï bïo se.

49 Lé bïo le Dónbeení na dà mu bïo búenbúen
á wó mu bè-beera nɔn mií.

Le yèni po há yènnáa búenbúen.

50 Le sãamu á bènbéra fò ba núpua
na wa le á wee kǎnbi
há pǎnna búenbúen yi.

- 51 Le wee wé zéení mí pànká
 ɓiá wee ɓàaaní míten wán
 á na ɓa vɪnvɪná.
- 52 Le wee wé liíní ɓa bá-zàwa mí kanmúíní wán
 à hóoní ɓa yídàwa júná.
- 53 ɓiá le hɪni wee ɓúe
 á le wee wé siíní níni
 lè mu bè-tentewà cɛ̀ɛ̀ɛ̀,
 à na ho nàfòró ɓànsowà
 á ɓa lén lè mí nín-káamáa.
- 54 Le séeníá mí ton-sá *Isirayɛɛle,
 à zéenínáa le le yi yí nɔnsáa mu sãamu
⁵⁵ na le wee wé là a *Abarahaamu lè mí món
 yi fúuu,
 làa ɓiò le hɪa dóráa mí jii nɔn wàn maáwà yi.
- 56 O o Mari wáa kará là a Elizabɛɛti á yú hã pɪina
 tɪn sii, ɓɪn món ó o ɓɪnía wà ɓon.

O Zân Batiisi teró

- 57 ɓiò ó o Elizabɛɛti teró dɔn, ó o ton mí za báa.
- 58 A ɓiá làa wó kará ɓó mín yi lè ɓàn temínlowà
 jí le o Núhúso wó mí sãamu làa wo, á ɓa páanía
 wee zãmaka làa wo.
- 59 O kúnkúza mu teró wizooní ɓiò hètɪn zoñ á ɓa
 ɓuan wo ɓueé *kúio, * à ɓa le mí ì cé ɓàn maá Zakari
 yèni á à na a yi.
- 60 A ɓàn nu Elizabɛɛti pã ò o bía: «Bùeé. O yèni
 ɓa le Zân.»
- 61 A ɓa bía nɔn wo yi; «Lée webio? Le yèni mu ɓa
 yèn-ɓua mía mɪn zɪi.»

* **1:59** Mu lé o nùpue bámu dɛɛ ɓàn jii sãahú wèndíaró. ɓa zúifùwa cón á mu fù léé ɓiò na ɓa wee wé à zéenínáa mu temínmu na yánkaa wi le Dónbeenì là a Abarahaamu lè mí món nùpua pãahú. Hàrí ho zuia á ɓa món nùpua pá wee wé mu. Mi lorí Levii nùwá vɪahú (Lévitique) 12.3

⁶² A 6a wãa wee tũa 6àn maá yi lè mí níní le lé le yèni yén ó o le mí ì cé á à na mí za yi.

⁶³ O o Zakari le 6a lá le dèe na wee tũa wán na mí yi, á bïo kà lé bïo ó o túara: «O yèni 6a le Zàn.» A mu wó 6a coon.

⁶⁴ Lé bũn wán ó o Zakari jii dèenía feera wee bío, á wee 6ùaaní le Dónbeenĩ.

⁶⁵ A bĩa sùarákaa bĩn búenbúen zãna, á ho *Zudee kũhũ 6úaa lùà búenbúen yi á 6a wee bío bïo wó.

⁶⁶ A bĩa wee jí mu búenbúen wee 6ua mu mí sĩa yi. Ba wee tũa mítèn yi: «O kúnkúza mu bïo khií wé kaka coon?» O Nùhũso pànká 6èntĩn wi làa wo.

Le Dónbeenĩ khòoníló leni na ó o Zakari sĩa

⁶⁷ O o kúnkúza mu 6àn maá Zakari á le Dónbeenĩ Hácírí sú á le le o bío hã bíoní na kà:

⁶⁸ «Mí wé sío 6ùaaní a Isirayēle nĩpomu 6àn Dónbeenĩ na lé o Nùhũso.

Lé bïo le 6uara kãnía mí nĩpomu á mu wi mítèn.

⁶⁹ Le nɔn ò kãnílo na pànká wi wɛn na ló le ton-sá *Daviide zĩ-jũhũ yi.

⁷⁰ Le yánkaa bía bïo kà hàánĩ mí jĩ-cúa fɛerowà jíní yi:

⁷¹ I khií kãní mia mi zúkúsa làa bĩa jĩna mia búenbúen níní yi.

⁷²⁻⁷³ Bũn sãamu so lé bïo le hĩa wó, le hĩa wó mu á nɔn wàn 6ùaawa yi.

Le yi pá yí nɔnsãa bïo lerén làa ba jíní tò wán le mí ì 6ua làa mín yi.

Le yáania báa lè wàn 6ùaa *Abarahaamu

⁷⁴⁻⁷⁵ le mí ì fé wɛn wà zúkúsa níní yi,

A wa à dàń ò dĩn wé è sá a na le yi wa mukãní wízoní búenbúen yi.

Mu húaaràmu lè mu tentemu yi
le yahó ká záníi mía wɛn.

76 Ʋnén háyónza mu, 6a khíi ve
làa yĩa dà mu bïo búenbúen wán ɲi-cúa fεero.

Fo khíi dí o Ʋhúso yahó loo
á à wíoka a wǎhǔ á à na a yi.

77 O o ɲipomu à zǔn ho fenló
bïo 6a bè-kora séndíaró bïo yi.

78 Wàn Dónbeenĩ sii se, á hii wi
le léé waminĩ 6ànso.
Le wó á mu khoomu ló ho wáayi
lè le wii na líi hà bïo síi.

79 Le khoomu mu ù lé á à kúia
bïa kará le tíbírí yi wán
làa bïa na wi mu húmú yuumu yi,
á à dí wa yahó ho héerà wǎhǔ wán.»

80 O o háyónza mu wáa wee dǎ á háciríi wee dé
wán ká le wà. O o ò keeníi hǎ mana tá henĩ yi fúaa
nònzoñ na ó o khíi ðin o Isirayεele ɲipomu yahó á
6a a mi.

2

O kǎnilo teró bïo (Matiye 1.18-25)

1 O Zǎn mu teró pǎahǔ lé bún á ho *Oroomu béε
Okusite á nɔn lè ɲii, le hǎ kǎna na bïo sǎ mí yi à 6a
túa nùpua búenbúen yènnáa à mí zǔn ɲii.

2 Hón nín-yání mǐló so wó ká a Kiriniyuusi lé yĩa
ó o bàrá ho Siirii kǎhǔ ɲhǔ wán.

3 Lé bún nɔn ká nùpue na nɔnkǎni can lóhó na
yi ò o lén va bún à vaa túa mí yèni.

4 O o Zozeεfu mún hínɔn ló ho Kalilee lóhó na 6a
le Nazarεete yi á wà van ho Zudee kǎhǔ lóhó yi, hǎ

yèni 6a le Beteleheemu. Lé bín ó o bée *Daviide ton yi. O Zozeefu mu lé o Daviide m̀nmaní búí.

⁵ O o Zozeefu mu lè mín fūaalè Mari h̄n̄n̄n páníá b̀o mín á wà vaá túa mí yènnáa b̄n̄. Hón p̄ah̄h̄ so yi ká 6àn fūaalè mu s̄aní d̄n̄.

⁶ B̄io 6a vaá wi ho Beteleheemu yi, ó o Mari teró p̄ah̄h̄ d̄n̄,

⁷ ó o ton mí h̄nb̄ii za á 6a bá a lè ho p̄ns̄oró á dó ho boohó yi, lé b̄io 6a yí yú le lùe 6a n̄i-h̄n̄i làan̄i.

Ba pi-pawà ná le bín-tente

⁸ Mu wee wé ká 6a pi-pawà kh̀era vaá wee pa mí pia fé mín yi h̄a mana na s̀aráa b̄n̄ yi.

⁹ Ȳio 6ueé tí à le Dónbeen̄i wáayi tonkaro búí d̄n̄ 6a yahó, ó o N̄uh̄so khon-be-been̄i lion 6a wán lè mí p̄anká á 6a yiwa lèkkaa á z̄ana dàkh̄ina.

¹⁰ Ká ho wáayi tonkaro màhá b̄ia á h̄ina 6a sía: «Mì yí z̄ón wà. Lée bín-tente á ì b̄io á à na mia. Le b̄io á à wé h̄a z̄amaka-been̄i m̄n̄ n̄ipomu búenb̄uen c̄n̄.

¹¹ Mì yú a k̄n̄ilo, o ton ho t̄n̄aah̄ na kà yi o Daviide 6a lóhó yi. O lé o *Krista á lé o N̄uh̄so.

¹² B̄io mi ì z̄urnáa wo lé b̄io kà: Mì wáa lén, ká mi h̄ia vaá m̄n̄ kúnkúza ȳia ká a d̄ma ho boohó yi á bá lè ho p̄ns̄oró se wón lé orén.»

¹³ Mì lahó yi à b̄n̄ à ho wáayi tonkarowà ku-been̄i búí yòó ló lion o c̄n̄ á 6a páníá wee khòoní le Dónbeen̄i:

¹⁴ «Ho cùkú lè le yèn-been̄i à b̄io sí le Dónbeen̄i na dà mu b̄io búenb̄uen n̄uh̄ wán yi!

O o h̄erà na ó o wee na 6a n̄pua na b̄io sí a yi à yí mí p̄anká ho tá wán.»

15 Bũn mɔn á ho wáayi tonkarowà bĩnía yòó wà à ɓa díá ɓa pi-pawà, á ɓa yèrèmáa wee bío mĩn yi: «Mi hĩnĩ le wa bánbá va ho Beteleheemu yi à vaa mi bĩo ó o Nũhũso zéenia làa wen à zũrĩ mu yahó.»

16 Mĩ lahó yi á ɓa dèenía hĩnɔn bánbáa vaá yú à Mari là a Zozεfu là a kúnkúza yĩa mu ká a dũma ho boohó yi.

17 Bĩo ɓa mɔn wo kà síi, á ɓa dèenía lan wee bío bĩo ho wáayi tonkaro bía nɔn ɓa yi o kúnkúza mu bĩo yi à na bĩa wi bĩn yi.

18 A bĩa ná ɓa pi-pawà mu ni-cúa búenbúen á dĩn coon mu bĩo yi.

19 O o Mari wɔn bèn ɓuan hã bioní mu mí yi, á wee le mí yi hã bĩo yi féεε.

20 Bĩo ɓa vaá mɔn o wán vó, á ɓa bĩnía wà ká ɓa wee búaanĩ le Dónbeenĩ yèni, á wee khòonĩ le bĩo ɓa ná làa bĩo ɓa mɔn búenbúen bĩo yi.

O Yeesu ɓa vad nɔn le Dónbeenĩ yi

21 O teró wizoonĩ bĩo hètĩn nĩi zoñ á ɓa *kúio* wo, á có yèni le Yeesu. Dén yèni so le dĩa á ho wáayi tonkaro hĩa zéenia là ɓàn nu ká a sãní yàá dĩn yí sù.

22 Bũn mɔn á bĩo ɓa ceéra mĩten vó làa bĩo mu bòráa o *Mɔyiize làndá yi, ó o Mari là a Zozεfu ɓuan mí za Yeesu vannáa ho Zeruzaleemu á wà vaá na a nũhũso yi,

23 làa bĩo mu túraráa o nũhũso làndá vũahũ yi: «Ba nùpua hĩnbii zà-báawa là ɓa sáronĩ búaa nín-yání zà-tenia bà-báa búenbúen bĩo sã a Nũhũso yi.»†

* 2:21 Milorĩ 1.59 † 2:23 Ba sáronĩ búaa nín-yání zà-tenia bà-báa bán wee búe à wé là mu hãmu na a Nũhũso yi. Mi lorĩ Léró vũahũ (Exode) 13.2, 12, 15

24 Ba mún ko 6a na 6a 6ùaa6úuní 6ùaa ɲun, ká bán yí yú, á 6a a na 6a háponí 6ùaa ɲun à á wé lè mu hāmu, làa bïo mu túararáa o Nùhúso làndá vūahú yi.‡

25 Bún pāahú ká a nī-kínle 6úí fù wi ho Zeruzalεmu yi á yèni 6a le Simiɔn. Le Dónbeení Hácírí fù wi làa wo. O lée nùpue na fù téréna 6a nùpua yahó, á dó mí sīi le Dónbeení yi, á mún bò le làndáwá lè mí dà-kéní kéní yi. O fù kará wee lòní yīa wà 6ueé kání a *Isirayεle nīpomu mí wobámu yi.

26 Le Dónbeení Hácírí yánkaa bía mɔn wo yi: «Fo máa hí ká fo yí mɔn o *Krista na lé le Dónbeení tonkaro lè ũ yío.»

27 Ho pāahú na ó o Yeesu 6àn nùwá 6uan wo wà 6ueé tírāa o Nùhúso làndá ɲii, lé hón pāahú so yi á le Dónbeení Hácírí dà-kéní kéní mu á ɲàana a Simiɔn 6uararāa le *Dónbeení zī-beení yi.

28 Bïo ó o mɔn o kúnkúza mu ó o dèniá vaá fó a 6uan mí bàra yi, ò o wee khòoní le Dónbeení kà sīi:

29 Nùhúso, bïo á ũ fù bía

èε lé mu wāa wó ho zuia.

Lònbïo ũ ton-sá à ũ wāa día

o ò yí níi à hí làa hээрà.

30 O kánílo á ī yío á wāa mɔn,

31 yīa ũ fèra wíokaa bàrá

hā sīwà 6úen6úen yahó loo,

o ò wé yīa wé è dé hā khoomu.

32 Orén lé yīa á à wé mu khoomu

á hā sīwà nùpua á à bè yi ì zūrnáa fo

o ò wé ũ nīpomu *Isirayεle

‡ 2:24 Mi lorí Levii nùwá vūahú (Lévitique) 12.1-8

cùkú lè ho yèni loo.

O Simiɔn là a Aana bïo na ɓa bía a Yeesu dǎni yi

³³ O o Yeesu ɓàn maá lè ɓàn nu wó coon hã bióní na ó o Simiɔn bía ɓa za dǎní yi bïo yi.

³⁴ Bǔn mɔn ó o Simiɔn dúɓuaa ɓa yi, ò o bía nɔn o Yeesu ɓàn nu Mari yi: «Àwa! Leɪ fèn bío mu na foñ: Ũ za mu na kà bïo khíi wé hã kánkáa o Isirayeele n̄pomu ɓúenɓúen cǎn. Orén bïo yi, á le Dónbeenĩ khíi síiní ɓa cèrèe n̄nǎ, á lé orén bïo yi, á le mún n̄ lén ɓa cèrèe ɓúí n̄nǎ. O ò wé yia wé è zéeni le Dónbeenĩ bïo, ká ɓa n̄pua màhǎ máa tà a yi.

³⁵ Bǔn lé bïo á à na ká ɓa n̄pua cèrèe sía bïo na fù tun yi á à lé ho khũuhũ. Ee ká ũnén Mari, le lònbee na à yí fo á à keñ lòn cànɓúa na ɓa cú lè ũ kosĩ.»

³⁶ Hón p̄ahũ so yi ò o hã-kínle ɓúí mún ɓueé dǎn. O lé le *Dónbeenĩ n̄i-cúa fεero. O yèni ɓa le Aana, ká ɓàn maá lé o Fanuwεele na ló a Azεere n̄wǎ zii. Bàn báa na ó o h̄ia yan lè mí h̄inmu ó o kararáa dǎn hã lúlúio bïo h̄ɛn̄un.

³⁷ Bïo á wón húrún ó o yí b̄n̄ia yí yan á teró lúlúio yòó yú ho ɓúará-náa làa bïo náa. O fù wee wé ɓuen le *Dónbeenĩ z̄i-beeni yi túntún à ɓuee sá na le yi lè mí n̄ii líró lè mí floró le wisoni lè ho t̄n̄ahũ.

³⁸ Bïo ó o m̄an o kúnkúza Yeesu ká ɓàn n̄wǎ ɓuan wo, ó o d̄ɛn̄ia wee khòoní le Dónbeenĩ ká a bío o háyónza yia mu bïo à na b̄ia ɓúenɓúen na fù wee lòoní ho p̄ahũ na le Dónbeenĩ á à kǎní ho Zeruzalεemu yi.

Ho Nazarεete b̄n̄i varó bïo

³⁹ Bïo ó o Yeesu ɓàn n̄wǎ wó bïo ó o Nuhũso làndá lé ɓa bè yi á mu ɓúenɓúen n̄ii tun wó, b̄n̄

móndén á 6a van ho Kalilee kōhū yi, ho Nazareete lóhó na 6a lá wi yi.

⁴⁰ O o háyónza mu wee dā ká a líika, á hácírí wee dé wán. O fù sú lè mu bè-zūrmini á le Dónbeenĩ dú6uaa mún fù wi o wán.

O Yeesu fò mín lè ho làndá zūrlowà

⁴¹ Lúlúure lée lúlúure ká a Yeesu 6àn nùwā fù wee wé va ho Paaki sánú§ díinií ho Zeruzalεmu yi.

⁴² Bìo ho pāahū mu yèrèmaa 6ueé dōn, á 6a le mí ì va bìn làa bìo 6a lá wee wé wéráa mu. Hón pāahū so yi, ò o Yeesu lúlúio wāa yú ho píru jun* ó o bò lè mín nùwā van ho sánú mu díinií.

⁴³ Bìo ho Paaki sánú mu vaá dú vó, á 6a bínía wee 6o, á 6a za Yeesu wón pá kará ho Zeruzalεmu yi ká 6a yí zū mu.

⁴⁴ Barén hácírí yi á 6a wee leéka le o wi mí ninzàwa t̄ahū. Lé 6a wizon-kùure veeni món, á 6a màhá zūrinanáa mu ká a yí bò làa bán. A 6a màhá wāa wee hée tùaka a bìo mín temínlowà lè mí nì-zūrlowà cón.

⁴⁵ A bìo 6a tùakaa san, á 6a bínía lá ho wōhū van ho Zeruzalεmu á vaá wee cànka a bìn.

⁴⁶ Mu wizooní t̄in níi zon á 6a vaá zoó yú a le *Dónbeenĩ zĩ-beeni yi ká a páania kará lè ho làndá zūrlowà á wee jí 6a cón ká a tùaka 6a yi. ⁴⁷ A bìa wee jí a bíoni búenbúen wee wé coon le hácírí na ó o wee cikonnáa mu bìo dání yi, làa bìo ó o wee bíní zéenináa mu yara bìo yi.

§ 2:41 Ba zúifúwa Paaki sánú lè 6a kèrèfēwa Paaki sánú yinoĩ dà-kéní. Mì loĩ Dónbeenĩ bíoni vūahū bíoni 6úi 6àn kúará vūahū yi. *

2:42 Ba zúifúwa cón ká a za báa teró lúlúio hīa yú ho píru jun b̄in ká a wāa dà wee m̄i dé 6a nùpua na ȳio t̄an t̄ahū le Dónbeenĩ bìo dání yi.

48 Bïo ó o Yeesu bàn maá le bàn nu zoó mən wo bïn á ba đĩn concáan. A bàn nu bía làa wo: «Éee! Unén, fo wó wen kà le we? Loń! Mĩn maá làa mi cànkaa fo hã lùà búenbúen yi san à wa yí mən fo, á wa hácírí yáara làa sòobéε ũ bïo yi.»

49 O o Yeesu bía nən ba yi: «À mi lá wee cànka mi le we? Mi so yí zũ ká ĩ ko à ĩ pa bïo bïo sã wán Maá yi sese à wé o sïi bïo le?»

50 A bàn nùwã yí zũna a bionĩ mu kúará.

51 Bũn mán ó o Yeesu hĩnən bò ba yi vannáa ho Nazareete á vaá wee bè ba bioní yi. Bũn bïowa so na wee wé lè mí dà-kéní kéní búenbúen á bàn nu fù wee búa mí sïi yi, á wee le mí yi mu wán féεε.

52 O o Yeesu wãa wíokaa wee dã ká a líka. O hácírí là a bè-zũrminĩ wee dé wán ká mu wã. Lé bũn nən ó o bïo wééraráa le Dónbeenĩ lè ba nùpua sĩa.

3

O Zãn Batiisi tonló jũhũ

(Matiye 3.1-10; Maaki 1.1-6; Zãn 1.19-23)

1 Bũn pãahũ ká ba bá-zàwa béε Tibεεre wi mí pánká láró lúlúio píru hònú níi yi.* A bïo kà lé bïo ó o bàráka lè mí nùpua hã kãna búu na bïo sã a yi júná wán: O *Põnsi Pilaate lé ho Zudee á wón wi jũhũ wán; ká a *Heroode lé ho Kalilee. Bàn kĩnle Filiipu lé ho Ituree lè ho Tarakoniite á wón wi júná wán; ò o Lizaniasi bèn lé ho Abilene á wón wi jũhũ wán.

* **3:1** Bïo ó o Tibεεre wi mí pánká láró lúlúio píru hònú níi yi, à bũn ò o Yeesu teró lúlúio yú ho bóní làa píru. Bũn wee zéeni le o Yeesu lúlúio píru jũn bïo na bía là a Zãn Batiisi bïo mu yí cεéra mín yi, ká lúlúio cèrèε wi mu pãahũ.

² Bĩa hĩa lé le *Dónbeenĩ yankarowà júnása mu p̄ahũ lé o Aana là a Kayiifu. Lé hón p̄ahũ so yi á le Dónbeenĩ dó mí bióni o Zakari za Zãn jii yi ká a wi hã mana yi ho tá henĩ yi.

³ O o wãa hĩnɔn tò hã lórá na bã ho Zurudẽn muhũ á wee bue bĩo kà na ba nùpua yi: «Mi b̄uen à ĩ bátízé mia, lé b̄un á à zéeni le mi khú mu bè-kora wéró yi, á bò le Dónbeenĩ yi, á le è s̄en mi bè-kora á à díá.»

⁴ B̄un lé b̄io wee zéeni le le *Dónbeenĩ j̄i-cúa f̄ero *Ezayii b̄io mu na ó o yánkaa túara mí v̄uahũ yi kà wéró d̄n:

«N̄i b̄ui wee bío p̄n̄p̄n̄ le dùure yi kà síi:

⟨Mi wíoka ho w̄hũ ká a N̄uhũso o b̄uen.

Mi muin ho w̄hũ na o ò bè.

⁵ Hĩa léé bonconí à mi ti hã.

Hã b̄úaa lè hã b̄úe-zàwa
à mi dà le hã mànĩ.

Hã wãna na kunka
à mi b̄inĩ térén.

Hã wã-zàwa na kùarànkúaràn
à mi b̄inĩ wíoka.

⁶ Hón p̄ahũ so yi á ba nùpua
na wi ho s̄i yi b̄uenb̄uen

á à mi b̄io le Dónbeenĩ wi à le k̄n̄ináa ba.†»

⁷ Á b̄io ba z̄amãa lè mí kuio wee lé b̄uen o Zãn mu c̄n̄ bèra a na o ò bátízé ba, ó o wee bío na ba yi: «Mi yí m̄on miten le, díhioni zàwa yén! Le Dónbeenĩ sí-c̄íilè na yòó lua á mi so wee leéka le mi dà a fé miten níi yi le? Lé o yén bíá mu n̄on mia?

⁸ Héyii! Mi wé wé hã wárá na se, hĩa wee zéeni le mi khú mu bè-kora wéró yi á bò le Dónbeenĩ yi. Mi yí bío mi yiwa le b̄io mi lé o *Abarahaamu

† 3:6 Mi lorĩ Ezayii v̄uahũ 40.3-5

mònmanía á bñn mí dòn wáa à yí dé. Le ì bío mu na mia: Mi yí mən hã huua na kà le? Hón le Dónbeení yàá pá dà à yèrémá à wé là a Abarahaamu zàwa.

⁹ Á mi cén pa miten bío sese. Lé le dóorè hónhónía buan hã vñsĩa kíioró bío yi. Vñdèè léé vñdèè na yí máa ha hã bia na sí, á dén ñ kíii á à sía à kúee mín wán á à cǐí.»

¹⁰ Á bĩa wi bñn búii túara a yi: «Àwa! Á bío wa wáa ko wa wé lé mu yén coon?»

¹¹ Á bío kà lé bío ó o bía ñon ba yi: «Hen ká yĩa bákáwá léé bío òun ká a mən mí ninza búii na báká mía hùúu, ó o ko ò o na ho búii wo yi. Ká yĩa bè-dínii wi ò o mún pání sanká mu làa yĩa bè-dínii woon mía máa dí.»

¹² Ba *lànpo féwá búii mún buara a Zãn mu cǐn á wà buéé bátízé. Á bán mún túara a yi: «Nì-karánlo, lé mu yén á warén bèn ko wa wé?»

¹³ Ó o bía ñon ba yi: «Mi yí fé ho lànpo à yòo poñ bío ho làndá zéenía làa mia.»

¹⁴ Á ba dásíwá mún buara á buéé túara a yi làa bío á barén bèn ko ba wé. Ó o bía ñon ba yi: «Mi wé yí hĩhĩika ba nùpua à fé wáí, à mún yí bàká nùpue woon yi le sáberé òii wán, ká mi sàánii lé ðio à mi kǎna yi.»

(Matiye 3.11-12; Maaki 1.7-8; Zãn 1.24-28)

¹⁵ Bñn búenbúen yi ká ba nùpua kará dó mí sía wee lòoní bío le Dónbeení le mí ì wé. Ba mí ñi-kéní kéní wee leéka le òúhũ sí ó o Zãn mu lé yĩa lé o *Krista.

¹⁶ Ká a màhã bía ñon ba yi: «Ìnén wee bátízé mia lè mu òumu, èe ká a búii na bèn pánká po ìnén á wi lè ho món bò o buen. Ì yàá yí ko là a nakãa tenló

hùúu. Wón lé yia ɓueé bátízé mia lè le Dónbeenĩ Hácírí lè ho dǎhũ.

¹⁷ O ɓuan mí véeró dèe mí níi yi á ɓueé véeráa mí ɗínló. A hĩa lé ho ɗín-poni o ò khuii á à kúee mí nání yi. Ká hã ɓáakáa hǎn o ò cǐi ho dǎhũ na máa hí hùúu yi.»

¹⁸ O Zān mún pá kǔn hĩa bía bióní cèrèe làa ɓɓn ɓàn síi á nɔn ɓa nùpua yi á mún zéenía le Dónbeenĩ bín-tente ɓio làa ba.

O Zān kàsó zoró ɓio

(Matiye 14.3-4; Maaki 6.17-18)

¹⁹ ɓɓn wee wé ká a *Herodee, yia wi ho Kalilee kǎhũ ɓúhũ wán á fó mín kǐnle ɓàn hĩa Herodiade yan. O mún lá wee wé hã wén-kora lè mí síiwà á séenía ɓio kà. ɓɓn ɓúenɓúen lé ɓio ó o Zān ɓá ó o vaá yú a á bía nɔn wo yi le o lá yí ko ò o wé mu.

²⁰ O o yàá wíoka dó mu wán, ò o le ɓa fé o Zān vaa pe ɓii ho kàsó yi.

O Yeesu bátèè-mù ɓio

(Matiye 3.13-17; Maaki 1.9-11)

²¹ ɓio ɓa nùpua hĩa wee lé ɓuen o Zān cǎn à ɓuee bátízé, ó o Yeesu mún ɓuara ó o Zān bátízera a. ɓio o Zān bátízera a wó ó o Yeesu wee fio. Lé hón pǎahũ so á ho wáayi ɓii héra

²² á le Dónbeenĩ Hácírí lá a háponi síi, á lion o wán. A mu tǎmu ɓúii sǎ ɓá ho wáayi á bía: «Fo lé í Za na á í bò í tàká wán, ǔ ɓio sí miĩ.»

O Yeesu nɔnkāni

(Matiye 1.1-17)

²³ Pǎahũ na ó o Yeesu hĩa wee ɓúa mí tonló ɓúhũ yi ká a teró lúlúio wee yí ho ɓóní làa píru síi. A ɓio

6a yánkaa wee leéka làa bún ó o hía lé o Zozεεfu
za, ká a Zozεεfu mu bàn maá bèn lé o Helii,

²⁴ ó o Helii bàn maá lé o Mataate,

ó o Mataate bàn maá lé o Levii,

ó o Levii bàn maá lé o Mεliki,

ó o Mεliki bàn maá lé o Zanayii,

ó o Zanayii bàn maá lé o Zozεεfu,

²⁵ ó o Zozεεfu bàn maá lé o Matatiasi,

ó o Matatiasi bàn maá lé o Amωosi,

ó o Amωosi bàn maá lé o Nahuumu,

ó o Nahuumu bàn maá lé o Hεsilii,

ó o Hεsilii bàn maá lé o Nakayii,

²⁶ ó o Nakayii bàn maá lé o Maate,

ó o Maate bàn maá lé o Matatiasi,

ó o Matatiasi bàn maá lé o Semεηηεε,

ó o Semεηηεε bàn maá lé o Zozεεki,

ó o Zozεεki bàn maá lé o Zodaa,

²⁷ ó o Zodaa bàn maá lé o Yuanan,

ó o Yuanan bàn maá lé o Erezaa,

ó o Erezaa bàn maá lé o Zorobabεεle,

ó o Zorobabεεle bàn maá lé o Salasiele,

ó o Salasiele bàn maá lé o Nεrii,

²⁸ ó o Nεrii bàn maá lé o Mεliki,

ó o Mεliki bàn maá lé o Adii,

ó o Adii bàn maá lé o Kosaamu,

ó o Kosaamu bàn maá lé o Elemadamu,

ó o Elemadamu bàn maá lé o Εεre,

²⁹ ó o Εεre bàn maá lé o Zozue,

ó o Zozue bàn maá lé o Eliyezεεre,

ó o Eliyezεεre bàn maá lé o Zoriimu,

ó o Zoriimu bàn maá lé o Mataate,

ó o Mataate bàn maá lé o Levii,

³⁰ ó o Levii bàn maá lé o Simiων,

ó o Simiων bàn maá lé o Zodaa,

ó o Zudaa b̀an maá lé o Zozεεfu,
 ó o Zozεεfu b̀an maá lé o Zonaamu,
 ó o Zonaamu b̀an maá lé o Eliakiimu,
 31 ó o Eliakiimu b̀an maá lé o Meleyaa,
 ó o Meleyaa b̀an maá lé o Mεnaa,
 ó o Mεnaa b̀an maá lé o Matataa,
 ó o Matataa b̀an maá lé o Natān,
 ó o Natān b̀an maá lé o *Daviide,
 32 ó o *Daviide b̀an maá lé o Zesee,
 ó o Zesee b̀an maá lé o Obεεde,
 ó o Obεεde b̀an maá lé o Buaze,
 ó o Buaze b̀an maá lé o Sala,
 ó o Sala b̀an maá lé o Naasōn,
 33 ó o Naasōn b̀an maá lé o Aminadaabu,
 ó o Aminadaabu b̀an maá lé o Ademεn,
 ó o Ademεn b̀an maá lé o Aanii,
 ó o Aanii b̀an maá lé o Hεsiron,
 ó o Hεsiron b̀an maá lé o Farεεsi,
 ó o Farεεsi b̀an maá lé o *Zudaa,
 34 ó o Zudaa b̀an maá lé o *Zakoobu,
 ó o Zakoobu b̀an maá lé o *Izaaki,
 ó o Izaaki b̀an maá lé o *Abarahaamu,
 ó o Abarahaamu b̀an maá lé o Teraa,
 ó o Teraa b̀an maá lé o Nahooore,
 35 ó o Nahooore b̀an maá lé o Seruuki,
 ó o Seruuki b̀an maá lé o Arakoo,
 ó o Arakoo b̀an maá lé o Falεki,
 ó o Falεki b̀an maá lé o Ebεεre,
 ó o Ebεεre b̀an maá lé o Sala,
 36 ó o Sala b̀an maá lé o Kayinaamu,
 ó o Kayinaamu b̀an maá lé o Aafakisaade,
 ó o Aafakisaade b̀an maá lé o Σεεmu,
 ó o Σεεmu b̀an maá lé o Nōwee,
 ó o Nōwee b̀an maá lé o Lamεεki,
 37 ó o Lamεεki b̀an maá lé o Matuzala,

ó o Matuzala bàn maá lé o Enᵋᵋki,
 ó o Enᵋᵋki bàn maá lé o Yarᵋᵋede,
 ó o Yarᵋᵋede bàn maá lé o Maleleyᵋᵋele,
 ó o Maleleyᵋᵋele bàn maá lé o Kayinaamu,
 38 ó o Kayinaamu bàn maá lé o Enᵋᵋsi,
 ó o Enᵋᵋsi bàn maá lé o Sᵋᵋete,
 ó o Sᵋᵋete bàn maá lé o Adāma,
 ó o Adāma bàn maá lé le Dónbeenĩ.

4

O Yeesu kúará lénló bïo
(Matiye 4.1-11; Maaki 1.12-13)

1 Le Dónbeenĩ Hácírí pànká wi o Yeesu wán. O o wãa ló ho Zurudĕn yi lée wà, á le Dónbeenĩ Hácírí lĕnía wo vannáa le dùure yi.

2 A mu yú wizooní búará-ᵋun ká a *Satāni wee khà a loĩ bĭn. Hĭn wizooní so yi búenbúen ó o yí dú bïo hùúu. Hã wizooní mu vaa véenii, á le hĭni dà a.

3 Bïo ó o Satāni mən mu kà, ó o bía nən wo yi: «Le huee na kà á fo yí mən le? Ká fo lé le Dónbeenĩ Za bïo bon kĕnkĕn, à ũ bío le le huee na kà yèrè má wé ho dĭnló.»

4 O o Yeesu bía nən wo yi: «Bïo kà lé bïo túara le Dónbeenĩ bíonĩ vŭahŭ yi: ‹Dĭnló mí dòn yí máa na mukānĩ nùpue yi.›*»

5 Bĭn món ó o Satāni mu fó a yòoraráa le búee búii na dŕn wán á yòó dĭn ò o zéénía ho tá kãna búenbúen làa wo le cúekúee wán,

6 ò o bía nən wo yi: «Ĩ ì na ho pànká foñ á fo ò kĕnĩ hã ᵋúhŭ wán, á à na hã nàfòró lè hã semu na wi hã

* 4:4 Mi loĩ Lándá zééníló vŭahŭ (Deutéronome) 8.3

yi foñ, lé bïo le Dónbeenĩ nɔn hã miĩ. I dà a na hã yĩa á ã sũ vá yi.

⁷ Ká fo tà á líí fàrá ũ nɔnkóɲúná wán à ũ ßàaanía mi, á hã bïo ò sũ foñ.»

⁸ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Mu túara le Dónbeenĩ bíonĩ vūahũ yi: <Ū Núhũso Dónbeenĩ lé yĩa á ũ ko à ũ ßàaaní à mún sá na orén mí dòn yi.>†»

⁹ Bũn món ó o Satãni mu pá bĩnía fó a vannáa ho Zeruzalɛmu, á vaá yòó dĩnía wo le *Dónbeenĩ zĩ-beenĩ ɲún-tĩahũ, ò o bía nɔn wo yi: «Ká fo lé le Dónbeenĩ Za bïo bon kénkén, à ũ yén lii ho tá yi,

¹⁰ lé bïo mu túara: <Le Dónbeenĩ á a na le ɲii mí wáayi tonkarowà yi le ɓa pa ũ bïo sese.>

¹¹ A mu mún bĩnía túara: <Ba à cõn fo á líí wíoka à bàrá, bèra a na ũ zeñ yí tũii làa huee búí.>‡»

¹² O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Mu mún túara lè Dónbeenĩ bíonĩ vūahũ yi: <Yí vĩ vĩ yí khũaa ũ Núhũso Dónbeenĩ ɲii yi hàrí lòn wizon-kéní.>§»

¹³ Bïo ó o Satãni mu khà a làa bïo búenbúen san ó o wà ò o día a, á pannáa pɔn-veere.

*O Yeesu ɓàn kùrú nùwã pã a bïo
(Matiye 4.12-17; Maaki 1.14-15)*

¹⁴ Bïo á bũn búenbúen wó khĩna, ó o Yeesu wà van ho Kalilee kõhũ ká le Dónbeenĩ Hácírí pànká wi o wán. O yèni ló ho Kalilee mu kõhũ lórá búenbúen yi.

† 4:8 Mi loĩ Lándá zéeníló vūahũ (Deutéronome) 6.13 ‡ 4:11 Mi loĩ Lení vūahũ (Psaumes) 91.11-12 § 4:12 Mi loĩ Lándá zéeníló vūahũ (Deutéronome) 6.16

15 O fù wee wé kàrán 6a nùpua 6a *zúifùwa kàránlò zíní yi. A 6a búenbúen 6èntín fù wee wíoka a yèni.

(*Matiye 13.53-58; Maaki 6.1-6*)

16 Bún món ó o wà van ho Nazarεete, hen na ó o dōn yi. Ho *Sabaa zonè ó o van 6a zúifùwa kàránlò zii làa bío ó o lá wee wé wéráa mu. Bío ó o le mí ì kàrán le Dónbeení bíoní vūahú, ó o líí hínɔn yóó dín, 17 á 6a lá le *Dónbeení jì-cúa fεero *Ezayii vūahú nɔn wo yi. Ó o fó ho bera á fò mín làa bío kà:

18 «O Núhúso Hácírí á wi mií.

Lé bío ó o léra mi
le í vaa bío le bín-tente bío
à na bíá lé 6a ní-khenia yi.

Le tonkaa mi
le í bío na 6a kàsósa yi
le 6a à kεní mítén,
à í mún bío na 6a muiiwà yi
le 6a yíò á à bíní wé è mi.

A í na há sání-wia
bíá 6a wee beé lò yi.

19 A í mún bue le lúlúure na ó o Núhúso sáamu bío ò wé yi bío.»*

20 Bún món ó o bun ho vūahú á khíi nɔn ho kàránlò zii ton-sá yi ò o líí kará á wee zéení há bíoní mu júná làa ba. A bíá wi le zii yi búenbúen fá mí yíò o yi.

* **4:19** Mí loí «Dónbeení sáamu lúlúure» Dónbeení bíoní vūahú bíoní búí 6àn kúará vūahú yi.

21 Bïo ó o ɲii zoó wee hen á bïo kà lé bïo ó o bía nɔn ɓa yi ho yahó: «Mi yí mɔn le? Le Dónbeenĩ ɲi-cúa fεero bióní na mi ɲá lé h́n bïo lan wee wé ho zuia.»

22 Bïa wee ɲí hã bióní mu búenbúen wee wíoka a yèni á mún wó coon hã bio yi. Ba lá yí máa dé le h́n bín-tentewà so na kà ó o dà wee bío. A ɓa wee bío mín yi: «Yia kà kũaní yínɔn o Zoεεfu yàró na wa búenbúen zū lé wón wee bío hã bióní mu na kà.»

23 O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Mi tũíá sí, mi dà à wà le wàhiire na kà á à na miĩ: <Tini b̀anso weé ũten ũten.> Lé bũn nɔn á mi yàá pá dà à bĩní ì bíoráa bïo kà á à na miĩ: <Bïo á fo wó ho *Kapεεnayuumu yi búenbúen á wa ɲá, á ũ b̀en wé mu b̀an síi hen kà mĩn kùrú lóhó yi le wa mi.>»

24 O o Yeesu pá bĩnía bía: «Le í mĩ ho tũíá na mia: Le Dónbeenĩ ɲi-cúa fεero na dà à yí le yèn-tente mín kùrú lóhó yi, wón mía.

25 Le í mĩ ho tũíá poni na mia: Le Dónbeenĩ ɲi-cúa fεero *Elii pãahũ, á ho viohó hĩa d̄n á yí máa tè á d̄n hã lúlúio bïo t̄n lè mí piina bïo h̀z̄n, á le h̄ni ló ho k̄hũ búenbúen yi. Bũn pãahũ ká ɓa mahãawa mún boo o *Isirayεele ɲipomu t̄hahũ.

26 Ká le Dónbeenĩ mahã pá yí tonkaa o Elii ɓa ɲi-kéní woon c̄n, ká yínɔn ho Sid̄n k̄hũ lóhó búi na ɓa le Sareputaa mahãa mí dòn c̄n.†

27 Ba b̀eréwà mún hĩa boo o Isirayεele ɲipomu t̄hahũ le Dónbeenĩ ɲi-cúa fεero Elize pãahũ, á ɓa ɲi-kéní woon ó o búi s̄nía yí wan ká yínɔn o Siirii ɲii

† 4:26 Mi lorí Bá-zàwa nín-yání v̄hahũ (1 Rois) 17.9

Naaman mí dòn.‡»

²⁸ Hón bíoní so bío vaa véení, à bǔn à bǎa wi le zii yi búenbúen hínnon yóó dǎn lé le sí-cǐlè.

²⁹ Lé bǔn ǎa dèeníá wǐira a wán, á vá lóráa lée líkaa lóráa ho lóhó mǎn, á vaá yòora le búee mu na ho lóhó son wán bàn ɲún-ťahǔ le mí ì dón wo ò dé ho kǎhǔ yi.

³⁰ O o dǎndǎn fó mítén ǎa níní yi á lée wà ò o díá ǎa.

*O Yeesu wéera ǎa vǎnvárowà
(Maaki 1.21-28)*

³¹ Bǔn mǎn ó o wà van ho Kalilee lóhó, hǎa ǎa le *Kapεenayuumu. Ká ǎa *zuífúwa vǔnló wizonle na ǎa le *Sabaa dǎn, ò o kàrán ǎa ǎa kàránló zii yi.

³² A bǎa ɲá a bíoní wó coon làa sòobéé lé bǐo ó o bíoní pànká wi binbirí.

³³ Mu zon ò o ńńi búí na ó o cǐná wi yi á wi ǎa kàránló zii mu yi. A wón zoó bía bǐo kà pǎnpǎn:

³⁴ «Éee! Nazareete ńńi Yeesu, lée webio á ù wà búee cà wa cǐn hen? Fo buara wa yáaró bǐo yi lée? Ba le ì yí zǔ fo le? Unén lé yǎa lé le Dónbeení nùpue na le tonkaa.»

³⁵ O o Yeesu nàmakaa wo yi: «Wé tété, lé o ńńi mu yi lònbiò!» O o cǐná mu dèeníá fó a dó ho tá yi ǎa nùpua na wi bǐn búenbúen ťahǔ ò o ló a yi ká a màhá yí yú a yí bóonía yi.

³⁶ A bǎa kera bǐn na mǎn mu wéror bán búenbúen zǎnkaa kará concáan. Cúa-yen, à ǎa yèrémáa wee bío mín yi: «Pátí! Dǐo ká lé le bíoní yén síi ká? O nùpue mu wee na le ɲii ǎa cǐnáwa yi lè ho pànká,

‡ 4:27 Mi lorí Bá-zàwa cúa-ɲun ńńi vǔahǔ (2 Rois) 5.1-14

à 6a máa dàń kán wo ká 6a dɛɛní wé bïo ó o le 6a wé.»

³⁷ O o Yeesu yèni dɛɛnía ló hã lórà na bãmakaa bïn búenbúen yi.

(Matiye 8.14-17; Maaki 1.29-34)

³⁸ Bïo ó o zoó ló ho kàránló zii, ó o térénnà van o Simɔn zii. O vaa dɛɛníi à búń 6a wee bío làa wo le o Simɔn bàn hio háa le tɛɛní wee zéé. Á 6a fióra a le o wɛé wo.

³⁹ O o vaá zon á líí lúnlúrá a ɲúhú yi ò o bía le le tɛɛní lé o yi, á le dɛɛnía ló. Mí lahó yi ó o hínɔn nɔn ho dínló 6a yi.

⁴⁰ Bïo le wii líí zon, § á bía búenbúen na 6a vánvárowà lè mí síiwà wi cón á buan 6a buararáa. O o bò mí níní 6a ñi-kéní kéní wán á 6a wan.

⁴¹ Ba núpua cèrɛɛ na 6a cínáwa wi yi á 6a wee lé yi ká 6a a bío pónpón: «Ūnén lé yĩa lé le Dónbeenĩ Za.» Ká a Yeesu wón màhá wee zá làa ba le 6a yí bío. Lé bío ɓarén mí bɛɛre yàá zū mu le o lé *Yĩa le Dónbeenĩ mɔn léra.

*O Yeesu wee bue le Dónbeenĩ bín-tente
(Maaki 1.35-39)*

⁴² Bún bàn tá lée tɔn yĩnbíi búiríi, ó o Yeesu hínɔn khèra ló van le lùe búí na a núpue mía yi, á vaá kará mí dòn. Bïo 6a núpua sína yí mɔn wo, á 6a wee càńka a. Bïo 6a vaá yú a, á 6a wáa yí wi à 6a bíní díá ò o khèn làa ba.

⁴³ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Ó, o! I múń ko à ĩ va hã lórà na ká yi à vaa bue le *Dónbeenĩ bɛɛní bín-tente bïn, lé bïo á búń lé bïo le Dónbeenĩ tonkaa mi bïo yi.»

⁴⁴ O o hínɔn wà, á vaá wee bue le bín-tente 6a *zúifùwa kàránló zíní yi ho *Zudee kòhú yi.

5

*O Yeesu von mí nín-yání nǐ-keninia
(Matiye 4.18-22; Maaki 1.16-20)*

¹ Wizonle ǒúí ká a Yeesu wi ho Zenεzarεεte* vū-beenǐ jii á ǒa zāamāa kǐnía yi wee jàa mín, lé ǒio ǒa wi ǒa jí le Dónbeenǐ biónǐ, ó o mǎn hǎ wonna ǒio jún ká hǎ đǐn mín nǐsǎa mu jumu jii.

² Ba ce-pawà na zon hǎ buararāa búenǒúen ló léé đǐn wee σεε mí zùánwà.

³ Hǎ wonna mu ǒàn dà-kéní lé o Simǎn te ho, á hón lé hǐa ó o Yeesu flora zon, ò o bía nǎn wo yi le o jàa zo mu jumu yi cǐnú, búń mǎn ó o líí kará ò o wee kàrán ǒa zāamāa na đǐn bǐn.

⁴ Pǎahǔ na ó o bía vó yi, ó o khíi wee bío là a Simǎn: «Wǎa vá zo mu jumu na boo yi, à ũnén lè mí ninzàwa na páanía wee sá à yénní mí zùánwà kúee mu jumu yi à mí wǐika ǒa cewà.»

⁵ O o Simǎn bía làa wo: «Éee! Ũnén! Lon! Wa púia mu jumu yi cǎana à wa yí fò hàrí ceza. Εε ká ũ biónǐ jii wán, á ĩ yénní hǎ á à kúee.»

⁶ A ǒa yénnía hǎ kúaa mu jumu yi á hǎ líí vūn ǒa cewà cèrèε, léé cǐnú ká hǎ zùánwà hǔnǐ lá à fáa.

⁷ A ǒa von mí ninzàwa ce-pawà na wi ho wonveere yi le ǒa ǒuee séení mí. A bán ǒuara ǒueé séení ǒa á hǎ wonna mí ǒio jún sú lè ǒa cewà fúaa hǎ wi hǎ líí lí mu jumu yi.

⁸ ǒio ó o Simǎn Piεre mǎn mu kà síi, ó o líí ǒúrá a Yeesu tá ò o bía nǎn wo yi: «Búí! Núhǔso, ĩ yàá ǒèntǐn lá yí ko à ĩ sùará foń lé ǒio á ĩ lé o bè-kora wéro.»

* **5:1** Ho Zenεzarεεte vū-beenǐ yèni, ho Kalilee vū-beenǐ lè ho Tiberiade vū-beenǐ búenǒúen lé ho vǔhǔ dà-kéní ǒa wee ve ká.

⁹ O Simɔn wee bío kà síi lé bío ɓa ce-kuii na ɓa vūn kà bío záníá wo dàkhíina, orén làa ɓia páanía wi ho woohú yi làa wo.

¹⁰ Hàrí o Zebedee nùwǎ Zaaki làa Zǎn na mún lé ɓa ce-pawà, bán mún zǎna lè ɓa ɓio síi. O o Yeesu ɓía nɔn o Simɔn mu yi: «Áyí! Yí zón dèε woon. Lii híní. A lá ho zuia nii wán, á ɓa nùpua lé ɓia fo wé è yí á à ɓua à ɓuennáa í cón.»

¹¹ Bún mɔn á ɓa vá mí wonna ɓueé díníá mu numu nii, à ɓa kúará mí bío ɓúenɓúen ɓín, à ɓa bò là a Yeesu wà.

*O Yeesu wéera a ɓùéré nǎi
(Matiye 8.2-4; Maaki 1.40-45)*

¹² Wizonle ɓúí ká a Yeesu wi ho lóhó ɓúí yi, ó o fò mín là a *ɓùéré nǎi ɓúí. Bío ó o mɔn o Yeesu ó o dèenía líí ɓúrá à yahó á ɓuure ɓó ho tá yi. O o flora a yi kà: «Núhúso! Fo dà à wéé mi ká fo tà.»

¹³ O o Yeesu líí bò mi níi o wán ò o ɓía nɔn wo yi: «Í tà mu, wǎa wa.» Mí lahó yi ó o nǎi dèenía wan.

¹⁴ Bún mɔn ó o Yeesu henía bío kà làa sòobée nɔn wo yi: «Bìo wo foñ á ũ yí bío le nùpue jí. Ká ũ màhá vaa zéení ũten lè le *Dónbeení yankaro. A ũ mún wé mu hǎmu bío na ó o *Mɔyize bò le ɓa wé wé mu dǎní yi à ɓa ɓúenɓúen zún ká ũ wan bío bon.»

¹⁵ Ká bún yí hò bío ɓa wíokaa wee bío o Yeesu bío hǎ lùà ɓúenɓúen yi. A ɓa nùpua cèrεε wee vá kúee mín wán à jínáa o ɓioní à mún ɓua mí vánvárowà lè mí síiwà à ɓuennáa ó cón le o wéé.

¹⁶ Ká a Yeesu wón màhá wee wé wé ká a lén mí dòn vaa fio le lùè ɓúí na wan ɓúírín yi ká a ɓíní ɓuen.

*O Yeesu wéera a mùamúa
(Matiye 9.1-8; Maaki 2.1-2)*

17 Wizonle búí ò o Yeesu wee kàrán 6a nùpua. Mu ǹ̀nzoñ ká 6a *Farizíewa lè ho *làndá b̃io zéenílowa wi b̃in á kará 6ó a yi. Ba ló ho Kalilee lè ho *Zudee lórá c̀̀èr̀̀è yi. Ba búí yàá pá ló ho Zeruzalɛmu lóhó yi. O Nùh̃uso Dónbeeñi p̀̀nká na wi o Yeesu yi lé h̃ia ǹ̀n ó o wee wɛ́r̀̀áa 6a v̀̀n v̀̀arowà.

18 Yio 6uee t̃i, à nùpua búí sò mí mùamúa luaráa ká a wi mí d̃amu d̀̀è wán. B̃io 6a 6ueé d̃on á 6a wi 6a zo le z̃ii yi làa wó à zoó bàrá a Yeesu yahó.

19 A 6a wó fúuu san lé b̃io 6a nùpua boo dà. A 6a día 6a yòora làa wó le z̃ii mu lòho, á yòò kara ho s̃on-kéní à 6a can h̃a h̃uni o mùamúa mu d̃amu d̀̀è yi á liinia làa wó líi bàrá a Yeesu yahó bia wi b̃in búenb̃uen t̃iah̃.

20 B̃io ó o Yeesu m̀̀n b̃io 6a dóráa mí sía wo yi, ó o b̃ia ǹ̀n o mùamúa yi: «Wàn b̃onlo, ù bè-kora séra día.»

21 B̃io ó o b̃ia b̃in ká á ho làndá b̃io zéenílowa lè 6a Farizíewa á wee bío mí yiwa: «O nùpue mu léé wée á wee màní mít̃en lè le Dónbeeñi ká síi? Lé wée dà a s̃en mu bè-kora á à día ká yínóñ le Dónbeeñi mí d̃on.»

22 Ká a Yeesu màh̃á z̃una 6a yilera ó o b̃ia ǹ̀n 6a yi: «Lée webio ǹ̀n á h̃a yilera na ká síi wiráa mia?

23 Lé mu yén bíoró wayi? Lé à bío le o bè-kora séra día léé tàá lé à bío le o h̃íní varáka?

24 Ká í màh̃á wi á mí z̃ín le o *Nùpue Za yú ho p̀̀nká ho tá wán à sénnáa mu bè-kora día.» O o w̃aa b̃ia b̃io ká ǹ̀n o mùamúa yi: «Le í bío mu na foñ, lii h̃íní, lá ù d̃amu d̀̀è á ù khíbo.»

25 O o ñii mu d̀̀enía h̃íñon yòò d̃in b̃in wán 6a búenb̃uen yio yi á líi lá mí d̃amu d̀̀è ò o wee bùaaní le Dónbeeñi ká a wà ǹ̀n mí z̃ii.

26 A 6a 6úen6úen wó coon mu 6ío yi. A 6a zãna à 6a pá wee khòoní le Dónbeení kà síi: «Wa 6èntín mɔn yéréké bè-bárakáwá zuia.»

*O Yeesu von o Levii le o bè mí yi
(Matiye 9.9-13; Maaki 2.13-17)*

27 Bún mɔn ó o Yeesu ló lée wà. O vaá wee khíí ó o mɔn o lànpo fé 6úí na 6a le Levii ká a kará mí tonló lùe yi. Ó o bía nɔn wo yi: «Híní bè mi.»

28 O o Levii dɛnía hínɔn díá mí tonló lè mí 6ío 6úen6úen, ò o hò a Yeesu yi.

29 O Levii sá ho dínló o Yeesu 6ío yi, ò o von wo mí zii. O mún von 6a nùpua 6úí 6a 6ueé páanía kará wee dí. Ba cèrɛɛ lé 6a ninzàwa *lànpo féwá.

30 A 6ío 6a Farizíewa lè ho làndá 6ío zéenílowa na 6ío sã 6a yi mɔn mu á 6a wee khí mí kíó yi. A 6a tùara a Yeesu nĩ-kenínia yi: «Lée webio nɔn á mi pá tà wee dí ká mi ì ju lè 6a lànpo féwá lè 6a nĩ-kora na kà?»

31 O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Héyíi! Minén! Nùpua na lò hereka so wee wé cà tɔni 6ànsò dǎní le? Bùéé, 6a vánvárowà lé bía wee wé cà a dǎní.

32 Inén yí 6uara bía wee leéka le mí térénna 6ío yi dé. Bía zū le mí lé 6a bè-kora wérowà lé bía á ì 6uara 6ío yi, bèra a na à 6a khí mu bè-kora wéro yi.»

*O Yeesu bía le jii lɔró 6ío
(Matiye 9.14-17; Maaki 2.18-22)*

33 Bún mɔn á 6a nùpua 6úí tùara a Yeesu yi: «O Zǎn nĩ-kenínia wee wé lí mí jini à mún wé mí fioró, á 6a Farizíewa nĩ-kenínia mún wee wé kà síi. A ùnén nùpua bán 6èn wee dí ká 6a a ju lée webio?»

34 O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Mi yí mɔn le: Pãahú na ɓa nùpua wi mu yaamu sánú díró yi là a há-fla bàn báa á ɓa so dà à bío le ɓa lí mí jíní le?»

35 Ho pãahú ɓúi khii dã ó o há-fla bàn báa ɓa a lén ɓa ñahú, bún ká ɓa màhá wé è lí mí jíní.»

36 O o mún bíníà wà le wàhiire na kà nɔn ɓa yi: «Nùpue na a lá mí báká finle á à kúii bïo ɓúi á à la lè mí báká kɪnle na lèera wón mía. Lé bïo ká a wó mu, á ho dà-finle á à yáa. A bïo lan mín yi mún máa wii mín.

37 Làa bún sii, nùpue máa kúee *dívén fla sùmàni-kíà yi. Lé bïo ká a kúaa ho bún ká ho hía wee za, á hã à nàma, á ho dívén á à kúia, á hã sùmàniwa mún ñ yáa.

38 Ho dívén fla ko ho kúee hã sùmàni-fla yi.

39 A nùpue mún máa díà dívén kíà ká a máa jù dívén fla. Lé bïo á ɓa wee bío le ho dívén kíà lé hía sí.»

6

O Yeesu zéenia ho Sabaa bïo lè ɓa nùpua (Matiye 12.1-8; Maaki 2.23-28)

1 Mu wó ká a Yeesu wee káa hã mana ɓúi yi ho *vúrló wizonle na ɓa le Sabaa zon, ó o ñi-kenínia wee báará zoo ké ho dínló lée pùká là.

2 A ɓa *Farizíewa ɓúi mɔn mu á ɓa wee bío làa ba: «Lée webio nɔn mí wee wéráa bïo ká? Wa làndá hò mu.»

3 O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Bïo ó o *Daviide yánkaa wó ká arén lè mí nùpua á le hini dà á mi dín yí kàráanna yí mɔn le?»

4 Orén mítén zon le Dónbeení zii á zoó lá le Dónbeení hãmu búurú á là, ò o ɓuan ho ɓúi lée nɔn

bíà làa wó bò mín yi. Ká a n̄n lá yí ko ò o wé mu, lé b̄io le *Dónbeen̄ yankarowà mí dòn lé bán wee wé là ho.»

⁵ O o t̄in pá b̄inía bía n̄n 6a yi: «O *N̄pue Za lé ȳia á ho Sabaa b̄io wi níi yi.»

(Matiye 12.9-14; Maaki 3.1-6)

⁶ Ho Sabaa mu 6úí zoñ ó o Yeesu van ho k̄aránl̄o z̄i yi á vaá zoó wee k̄arán 6a n̄pua. Mu zoñ à níi 6úí wi b̄in á n̄n-t̄iání bàhó h̄urun.

⁷ A ho *l̄andá b̄io z̄éenilowa lè 6a Fariz̄iɛwa bò mí ȳio o Yeesu wán le mí ì loñ ká a pá à weé n̄pue ho Sabaa zoñ, lé b̄in 6a à ð̄in wán á à ȳiráa wo ò kooní yi.

⁸ O o Yeesu z̄ūna 6a yilera ò o pá bía n̄n o níi na bàhó h̄urun yi: «Lii h̄iní vá 6ueé léé ð̄in hen ká 6a n̄pua yahó le 6a mi fo.» O o níi líi h̄in̄n á vá 6ueé léé ð̄in.

⁹ O o Yeesu bía làa ba: «Le ì t̄ua mia làa b̄io 6úí: Lé mu ȳén ó o n̄pue ko ò o wé ho Sabaa zoñ? Léé bè-tente léé, tàá léé bè-kohó? Lé ho k̄ání a n̄pue léé, tàá lé ho 6úe o?»

¹⁰ O o Yeesu lora 6a 6úen6úen yi kh̄ii fò ò o bía n̄n o níi yi: «Hóoní ū bàhó.» O o níi hóonía ho á ho d̄enía wan.

¹¹ A ho l̄andá b̄io z̄éenilowa lè 6a Fariz̄iɛwa s̄ia c̄a mu yi làa s̄obéé, á 6a wee w̄aaní mín yi: «Léé webio á wa ȳàá à wé á à ȳiráa wo ò fi níi yi coon?»

O Yeesu hueekaa mí tonkarowà pírū n̄n

(Matiye 10.1-4; Maaki 3.13-19)

¹² Wizonle 6úí ó o Yeesu h̄in̄n le mí yòó wé mí fioró le 6úee wán, ó o yòó flora le Dónbeen̄ yi b̄in f̄uu c̄ana.

13 Bïo ho tá t̄ñ, ó o von mí n̄i-kenínia kúaa mín wán, á hueekaa 6a píru j̄un 6a t̄iaħú á có yèni làa tonkarowà. Ĥia kà lé 6a yènnáa:

14 O Sim̄on na ó o có yèni làa Piere,
o Andere na lé o Sim̄on mu b̄an za,
o Zaaki là a Z̄an, o Filiipu là a Baatelemii,

15 o Matiye là a Toma, o Alifee za Zaaki,
o Sim̄on na lé 6a Zelootewa* kuure n̄upua n̄i-
kéní,

16 o Zaaki za Zudaa,
là a Zudaa Isikariote na kh̄ii dé o Yeesu o zúkúsa níi yi.

*O Yeesu kàrànnà 6a n̄upua á w̄éera 6a búii
(Matiye 4.23-25; Maaki 3.7-11)*

17 B̄in m̄ón, ó o Yeesu b̄inía b̄ò lè mí n̄i-kenínia lion ho tá p̄èrú yi hen na ó o m̄ón-bèwa c̄èrèè ð̄in yi. Ba minka z̄amáa mún wi b̄in. Ba ló 6a *zuífùwa k̄h̄ú kùaràa búenb̄uen yi, ho Zeruzal̄emu lóhó, lè ho Tiire lè ho Sid̄on lórá na wi mu yámú j̄umu nii ló-zàwa yi.

18 Ba búenb̄uen wà buee jí a Yeesu c̄ón á mún ñ cànka ò o w̄é 6a véena. B̄ia 6a c̄ináwa wee beé lò wee yí m̄iten.

19 Ba n̄upua búenb̄uen wee cànka à 6a yí o túiii yi, lé b̄io le Dónbeen̄i p̄anká na wi o yi á wee lé lee w̄é 6a n̄upua búenb̄uen.

(Matiye 5.1-12)

20 O o Yeesu w̄áa yòó lora mí n̄i-kenínia yi ò o b̄ia:
«Minén na lé 6a n̄i-khenia, mi j̄úná sí,
lé b̄io le Dónbeen̄i b̄een̄i á mi níni wi yi!

21 Minén na le Ĥini wee búe ho zuia, mi j̄úná sí,

* 6:15 Mi loñ Matiye v̄uah̄ 10.4

lé bǎo á bǎo mi wee ca á mi ì yí á mu jii ì sí!
Minén na wee wá ho zuia, mi júná sí

lé bǎo mi khií ðí há konsíní!

²² «Ká 6a nùpua khií jina mia, á pǎ mia, á wee là
mia, á wee yáa mi yèni o *Nùpue Za bǎo yi, se mi
júná sí.

²³ Mi zámaka à wé coronka lé bǎo le Dónbeenĩ
búia beenĩ pan mia ho wáayi mu bǎo yi. Mu bon,
lé kà síi á 6arén 6àn 6úaaawa mún yánkaa beéraráa
le *Dónbeenĩ jii-cúa fεεrowà lò.

²⁴ Εε ká minén nǎfòró 6ànsowà á ho yéréké khií sá
yi,

lé bǎo á mu bǎo 6úen6úen mí yú vó,
á bǎo máa bíní máa bè mu wán máa na mia.

²⁵ Minén na wee dí bùubaa ho zuia á ho yéréké khií
sá yi,

lé bǎo á bǎo cèrèε híni khií tè mia.
Minén na wee ðí há konsíní ho zuia á ho yéréké
khií sá yi,

lé bǎo mí bǎo khií wé ho yahó sèró lè le wéε.

²⁶ Minén na 6a nùpua wee wíoka yèni á ho yéréké
khií sá yi,

lé bǎo á lé kà síi á 6àn 6úaaawa mún yánkaa wó
làa bǎa fù le mí lé le Dónbeenĩ jii-cúa fεεrowà
ká mu jǎn yí bon.

*Wa ko wa wé wé mu bè-tentewà làa bǎa yi wa wen
(Matiye 5.38-48)*

²⁷ «Àwa, minén na wáa ðin wee jíí cǎn 6úen6úen
lé minén á ì wee bío bǎo kà a na yi:

Mi wań mi zúkúsa.

Bǎa jina mia à mi wé mu bè-tentewà na yi.

²⁸ Bǎa wee dánkání mia
à mi wé dú6ua yi.

Bĩa wee yáa mi yèni
à mi wé flo na yi.

²⁹ Hàrí ká a búí dó ù sáahó yi,
à ù yèrè má hĩa so dá a yi.

Ká a búí fó ù kánbun,
à ù mún díá le o fé ù báká.

³⁰ Yĩa flora bĩo ù cǎn,
ù na mu wo yi.

Yĩa lá ù bĩo,
à ù díá le o ɓua.

³¹ Bĩo mi wí à ɓa nĩ-vio wé na mia,
à mi wé mu ɓàn síi à na ɓa yi.

³² Ká bĩa wa mia lé bán mí dòn á mi wa, á mi wee
leéka le mi so pá à bĩní ì yí bĩo mu mǎn le? Hàrí ɓa
bè-kora wérowà mún wa bĩa wa ɓa.

³³ Ká bĩa wee wé mu bè-tentewà na mia lé bán mí
dòn mi wee wé mu ɓàn síi na yi, á mi wee leéka le
mi so pá à bĩní ì yí bĩo mu mǎn le? Hàrí ɓa bè-kora
wérowà mún wee wé bũn.

³⁴ Ká bĩa khii dǎn mu á à wí mia, lé bán mí dòn á
mi wee ke lè mí bĩo, á mi wee leéka le mi so pá à
bĩní ì yí bĩo mu mǎn le? Hàrí ɓa bè-kora wérowà
mún wee ke mǎn biowa làa mǎn làa bũn síi à paráa
mu khii wíló.

³⁵ Εε ká minén yí wé bũn. Mi wań mi zúkúsa, mi
wé wé mu bè-tente na ɓa yi. Ká nùpue kon ù bĩo, ù
yí dé ù síi mu khii bĩní wíló yi. Lé bũn nì na ká mi ì
wé le Dónbeenĩ na wi mu bĩo ɓúenɓúen jùhũ wán
zàwa, lé bĩo á ɓa bè-yízũrlowà lè ɓa nĩ-sùmáa á le
wee wé mu bè-tentewà na yi.

³⁶ Mi zũn le hii wéró làa bĩo á mǎn Maá Dónbeenĩ
zũnáa le hii wéró bĩo síi.

*Mi wé yí citi nùpue
(Matiye 7.1-5)*

37 «Mi wé yí cítí nùpue, á le Dónbeenĩ mún máa cítí mia. Mi yí síiní nùpue ñúhú, á le Dónbeenĩ mún máa síiní mí ñúná. Mi wé sén díá na mún yi, á le Dónbeenĩ mún wé è sén ñ díá á à na mia.

38 Mi wé hã mu bïo, á le Dónbeenĩ mún wé è hã mia. Mu bïo na le Dónbeenĩ á à hã làa mia á à wé bïo na à kúee mí dèε yi á à didii fúaa ká mu sú cáa púuu. Lé bïo le wíló dèε na mi wee m̀nzã lè mu bïo, lé dén bàn síi á le Dónbeenĩ á à m̀nzã lè mí bïo á à na mia.»

39 O bĩnía wà le wàhiire na kà: «Muii so dà a tè mí ninza muui bũini wán le? Bùee. Lé bïo ká 6a vaá d̄n ho k̄hú á 6a mí nùwã ñun á à páaní ì zo ho.

40 Ni-kenínii na po yĩa wee kení a wón mia. Nùpue léee nùpue na kenía d̄n ó o dà à wé làa yĩa kenía wo bïo síi.

41 Léee webio ñan á le zóore na wi ù yère yi á fo yí zũ bïo, à le zàn-dèε na wi mi ninza yère yi á fo màhã man wee zéení?

42 Fo dà a wé kaka à bío le mi ninza díá le ù lén le zàn-dèε na wi o yère yi, ká le zóore na wi ùnén yère yi á fo yí zũ bïo le? Yí man ùten na le! Le zóore na wi á ù yère yi lé d̄io á ù ko à ù lén vé, á ù yĩo màhã à mi wéréwéré á à dan ñ lénnáa le zàn-dèε na wi mi ninza yère yi.

*Le v̄ndèε lè mí bia wàhiire
(Matiye 7.16-20; 12.33-35)*

43 «V̄ndèε na se máa wé ha bia na yí se, á le v̄ndèε na yí se mún máa wé ha bia na se.

44 Mu bon, le v̄ndèε bia lé h̄n 6a wee wé bè yi à zũnnaa le síi. Lunkúnsòró máa wé fáa bódíohó wán. Á ñia mún máa wé khé kíkahó wán.

⁴⁵ O nùpue na se wón wee wé bío hã bín-tentewà lè bïo á bïo wi o sïi yi se. Ká yïa yí se wón wee wé bío hã bín-kora, lé bïo á bïo wi o sïi yi yí se. O nùpue bío na wi o sïi yi, lé bïn wee wé lé là a jii.

*Hã zîni bío ñun wàhiire
(Matiye 7.24-27)*

⁴⁶ «Mi wee ve mi le ‹Núhúso! Núhúso!› à mi màhã yí máa wé bío á ï wee bío na mia á mu ñúhú so wi le?

⁴⁷ Mi ñin le ï zéeni a nùpue na wee ßuen ï cón, à ní ï bíoní, à mún bè hã yí bío ó o bío ßonnáa mín làa mia.

⁴⁸ O bío ßonmín làa nùpue ßúi na le mí ì so mí zii ó o náana ho tá á líi ßó le huee yi a màhã bò yi fáraráa le ñúhú. Hã vi-beera tèró pãahú á mu ñun-beeni ßueé ðékio le à le pá ñin. Le yí tò lé bío le ñúhú fára se.

⁴⁹ Εε ká yïa wee ní ï bíoní ò o yí máa bè hã yi, wón ßanso bío ßonmín làa nùpue ßúi na fára mí zii ñúhú ho tá kãamáa yi á son. Bío ho vi-beeni tò á mu ñun-beeni ßuara ßueé ßó le yi, à le ðèniá tò pùpè.»

7

*Ba dásiwá ñúhúso ton-sá weéró bío
(Matiye 8.5-13; Zán 4.46-54)*

¹ Bío ó o Yeesu bía hñn bíoní so ßúenßúen á non ßa zãamáa yi vó, ó o wà van ho *Kapεεnyuumu.

² Mu pãahú ká ho *Oroomu dásiwá ñúhúso ßúi wi bïn á ton-sá ñi-kéni na ó o ßèntin wa làa sòobéé á lò yí here díá mu húmú ñii wán.

³ Bïo 6a dásíwá ñúhũso mu ñá a Yeesu bïo, ó o tonkaa 6a *zúífùwa ñi-kíá nùwá yèn búí le 6a vaa fio wo le o ðuee wéé mí ton-sá.

⁴ A bán wà van o Yeesu cón á vaá wee óónbóní a ká 6a à bío làa wo: «O ñii mu na tonkaa wèn ðèntín ko lè ù séení,

⁵ lé bïo ó o wa wa ñipomu. Orén lé yíá léra mí ñii yi á séení wèn á sonnáa wa kàránló zii.»

⁶ O o Yeesu ðènía bò làa ba á 6a wà. Bïo 6a vaá sùaràa o ñii mu zii à bún ò o tìn tonkaa mín bónlowà le 6a lée bío na a yi: «Núhũso, yí séé ùten í bïo yi. Ù buenló í zii yi lée bïo na á ï yí koráa.

⁷ Lé bún bïo yi á ï yí heníanáa í sii á yí buara ù cón íten. Na le ñii á ï ton-sá pa à wa.

⁸ Inén í bæere ñúnása wi á ï wee bè bíoní yi. A ínén mún wi 6a búí ñúhũ wán, á bán mún wee ñí í cón. Í le yíá va hen à wón va bín, í le o búí buen ò o ðèní buen. Í le í ton-sá wé bïo na, ò o ðèní wé mu mí lahó yi.»

⁹ Bïo ó o Yeesu ñá hñn bíoní so, ó o wó coon o ñii mu bïo yi, ó o yèrè máa khíi bíá lè 6a zãamáa na bò a yi: «Le í bío na mia: O *Isirayeele ñipomu búenbúen yi á ï ðín yí fò mín làa nùpue na sídéro mii yú yíá kà yi.»

¹⁰ A 6a dásíwá ñúhũso bàn bónlowà bíníá khííbon á vaá yú ò o ton-sá mu wan.

O Yeesu vènia o Nañe mahãa za

¹¹ Bún món ó o Yeesu wà wee va ho lóhó búí na 6a le Nañe. O o ñi-kenínia lè 6a zãamá-kúii bò làa wo.

¹² Bïo ó o vaá ðñn ho lóhó ñii, ó o fò mín làa nùpua búí à 6a buan mí ñi-hío wà vaá nùu. Yíá

húrun léé maháa búí te mí za kéní. Ho lóhó nùpua cèrèè ló á bò là a háa mu.

¹³ Bïo ó o Nùhúso mən o háa mu ó o màkàrí buan wo yi. O o bía làa wo: «Háa mu, yí yáa ũ yilera.»

¹⁴ O o wà vaá bó ba yi á lá mí níi bò le khâare wán á bïa buan o ñí-hío ðín. O o Yeesu bía: «Yàrónza, lii híní, lé mi bía mu.»

¹⁵ O o dèéníá líí hínən yòó kará wee bío. O o Yeesu hóonía wo yòó dó bân nu níi yi.

¹⁶ A bïa wi bïn búenbúen zãna á ba wee khòoní le Dónbeení kà síi: «Yia kà mahá lé le *Dónbeení ñi-cúa fεero binbirí á wa yú. Le Dónbeení ló buara á wà buée fení mí ñipomu.»

¹⁷ O Yeesu bïo na ó o wó kà dèéníá ñá ba *zúífùwa kōhú búenbúen yi á dà khíi zon hĩa làa ba bó mín yi mún.

O Yeesu zéenia mi buenló ñuhú nən o Zān Batiisi yi

(Matiye 11.2-6)

¹⁸ O Zān Batiisi ñí-kenínia vaá bía bïo wó búenbúen á nən wo yi. Bïn món ó o von ba nùwā ñun búí ba ðahú

¹⁹ á tonkaa le ba vaa tùa o Yeesu yi: «Ũnén lé yia á wa ñá bio le fo ko ũ buen léé, tàá wa pá ko à wa lòní ñí-veere?»

²⁰ A bán wà vaá yú a Yeesu á bía nən wo yi: «O Zān Batiisi tonkaa wən ũ cǎn le wa buée tùa foñ le lé fo lé yia ko ũ buen léé, tàá wà pa ñí-veere?»

²¹ A mu wáa wó se à ba buée ðǎn ò o lan wee wεé ba nùpua cèrèè na mu vǎmú lè mí sííwà tò. O mún wee ña ba cínáwa lén bïa ba wi yi, á mún wee hén ba muiiwà yïo à há mi wéréwéré.

30 Ká 6a *Farizíewa lè ho *làndá bïo zéenílowa bán yí tà bïo le Dónbeenĩ le mí ì wé è na 6a yi, á 6a bèn mún pǎ à Zǎn *bátéèmu bïo.»

31 O o Yeesu bíníá bía: «Ho zuia nùpua na kà á ì dà à tèé lè 6a yén? Lé 6a yén á 6a bïo bonnáa mín?

32 Ba ka lè 6a háyúwá na lée kará 6a nùpua fèminló lahó yi, á wee háaní na mí ninzàwa na zoó le bonfónii yi kà:

Wa 6úa hǎ sǎa san,
à mi le mi máa lée yo.

Wa bó le yèni,
á mi le mi máa wá.

33 Bïo ó o Zǎn Batiisi 6uara á yí máa dí dín-poni, á mún yí máa ɲu *dívén, á mi le o cíná wi o yi.

34 A bïo ó o *Nùpue Za bèn 6uara wee dí, á mún wee ɲu ho dívén á mi mún yí tà bǎn, à mi wee bío bïo kà: «Mi loń! O ńńi na kà yí máa wé bïo 6úi ká mu yínǎń dǎnló díró làa ɲa-ɲunló. O lé 6a *lànpó féwá lè 6a bè-kora wérowà bǎn bǎnlo.»

35 Εε ká bǎa 6úen6úen na mu bè-zúńminĩ wi yi bïo bon, bán wé è wé mu bè-zúńminĩ mu bǎn wára.»

*O bá-fé na bè-kora séra díá bïo
(Matiye 26.1-13; Zǎn 12.1-8)*

36 Wizonle 6úi ó o Farizíe 6úi von o Yeesu le o 6uee dí mí zii. O o Yeesu van á 6a vaá khónkaa dūmaka‡ wee dí.

37 Hón pǎahǔ so yi ò o hǎa 6úi na á ho lóhó nùpua 6úen6úen zū bá-fénló bïo á ɲá bïo ó o Yeesu wi o ńńi mu zii, ó o 6uan mí dèe 6úi na yàwá here na sú lè ho ɲiló na sǎmu sí á 6uararǎa bǎn.

‡ 7:36 O Yeesu pǎahǔ ká 6a zúífùwa le mí ì dí, á 6a khón daráka kíńi ho dǎnló yi díráa.

38 Bïo ó o ßueé zon, ó o bánbáa khii hùerá a Yeesu món ò o wee wá, ó o yèn-caa wee lii o Yeesu mu zení wán. Ó o ñún-vāní lé ðïo ó o wee ðíní sùuka làa hã, ðún món ó o wee ðíní yèε hã ká a kúee ho ñiló mu hã wán.

39 A bïo ó o Farizíε na ó o wi zii á mən mu, ó o wee bío mi yi: «Yia kà cén lá léé Dónbeenñi ñi-cúa fεero kénkén, ó o lá a zūñ o hãa mu na wee lanláka a zení léenii, là a bè-wénia.»

40 Ó o Yeesu bía nən wo yi: «Simən, ï ì bío bïo ßúi á à na foñ.» Ó o Simən le: «Ñúhũso, bío.»

41 Ó o bía làa wo: «Nùpua nùwã ñun hĩa kon nàfòró ßanso ßúi wáří. Ó ñi-kéní léé wén-hãani khĩa-hònú, ò o ñi-kéní na so léé wén-hãani ßúará-ñun làa píru.

42 Bïo á yĩa ßa kon le cón zū à ßa yí dà le máa wí, ó o ßó ßa mí nùwã ñun kení. Awa! Ba nùwã ñun mu tlahú, á ù wee leéka le lé o yén ñ wañ o ñii mu á à poñ mí ninza.»

43 Ó o Simən bía: «Ï wee leéka le lé yĩa ó o día le kee na ßúaa nən yi.» Ó o Yeesu le: «Û bïo bon, fo mà ho tũíá.»

44 Ó o yèrémáa khii sánsáa o hãa mu ò o wee bío là a Simən: «Fo yí mən le: ï ßueé zon hen coon à ù yí le ßa ßua mu ñumu ßuee seε le ï zení, ò o hãa na kà wón wá siinía hã á ðínía sùukaa là mí ñún-vāní.

45 Bïo á ï ßueé dāñ ù zii, á ù yí hĩnən yí wĩira mi á yí yèera ñii, ò orén là mí ßuee zoró hen á ï zení là hón ó o wĩira là ho yèεró.

46 Fo mún yí kúaa ñiló ï ñúhũ wán á yí dóráa ho cùkú mi, ò orén wón lé ho ñiló na sãmu sí ó o kúaa

ĩ zení wán. §

⁴⁷ Lé bǔn nǎn à ì ì bío mu á à na foñ: Bǐo ó o háa mu 6a séra bè-kora cèrèe díá lé bǔn nǎn ó o waminí wára booráa. Èe ká yía bè-kora na séra díá ka cǐnú, wón waminí wára na o ò zéeni à 6èn ñ kèñ cǐnú.»

⁴⁸ Bǔn món ó o Yeesu bía nǎn o háa yi: «Û bè-kora séra díá.»

⁴⁹ A bǐa làa wo páanía wee dí wee bío mí yiwa: «O nùpue mu léee wée á wee hení mí sǐi à bío le mu bè-kora séra díá?»

⁵⁰ O o Yeesu bía nǎn o háa yi: «Fo wáa yú ho héera, hǐní lén, ù sǐidéro mǐi á fenía fo.»

8

Ba háawa na fù wee bè là a Yeesu

¹ Bǔn món ó o Yeesu hǐnǎn tò há ló-beera lè há ló-záwa yi á wee bue le *Dónbeení béeñí bín-tente. Bǐa bò làa wó lé o ñi-kenínia píru jun,

² lè 6a háawa nùwá yen 6úí, bǐa ó o jǎn 6a cǐnáwa léra yi á mún wéera véena. Ba lé o Mari na 6a wee ve làa Makadala* Mari, yía ó o jǎn 6a cǐnáwa bùaa hènun léra yi,

³ là a Kuza na ó o *Heroode bàrá mí zǐi tonni jǐhǔ wán 6àn háa Zaana, là a Suzaana. Háawa cèrèe mún hǐa wi bǐn á séenia 6arén á fù wee wé lén mí níi bǐo à séení là a Yeesu lè mí ñi-kenínia.

*O Yeesu wà o ñíró wáhiire á bǐnia zéenia kíarà
(Matiye 13.1-9; Maaki 4.1-9)*

§ **7:46** Le níi yèeró, há zení seeró lè ho jǐló kíeeró ho jǐhǔ wán, bǔn 6úen6úen lé bío á 6a zúifùwa fù wee wé à dérása ho cùkú mí ñi-hání yi. * **8:2** Makadala: Lé ho lóhó 6úí na wi ho Kalilee vù-beení jǐi lè le wii téení.

⁴ Ba nùpua hía wee léka hã lórà yi 6uen o Yeesu cón. Bïo ó o kɪnía wo yi boo, ó o wà le wàhiire na kà nɔn 6a yi:

⁵ «Nii 6úi hía ló van mí mǎhũ yi, á wà vaá dé mí bè-dà. Bïo ó o vaá wee dé mu á mu 6úi léé lion ho wǎhũ wán, á 6a wǎ-bèwa yonkaa, à mu 6úi á 6a jínzàwa 6èn sèekaa vǎ.

⁶ Mu 6úi lion hã huua yi hen na le tɪní yí boo yi, á mu ló ká mu dɛɛnía bɪnía hon, lé bïo á ho hɪnló mía bɪn.

⁷ Mu 6úi bɪn lion hen na hã kíkara bia héra yi, á mu ló á yòó zon mín yi làa hã, á hɔn pà mu.

⁸ Mu 6úi bɪn lion ho tá na se yi, á mu ló á yòó dɔn á han mí bia, á hã lè mí dà-kéní kéní á yú hã bia khímàni khímàni.» Bɪn món ó o pá bɪnía bía bïo kà nɔn 6a yi: «Yìa wee jí bïo, à wón jí bïo bía sese.»

(Matiye 13.10-13; Maaki 4.10-12)

⁹ O o Yeesu nĩ-kenínia tùara a yi: «Le wàhiire mu kúará lé mu yén?»

¹⁰ O o bía nɔn 6a yi: «Le Dónbeenĩ bɛɛnĩ bïo na ó o nùpue yí zũ kúará á le wee zéeni à ceé na minén mi dòn yi. Ká 6a nùpua na ká wee jí mu lòn wáhio kǎamáa, lé bɪn nɔn á 6a lé 6a nùpua na yïo wi ká hã yí máa mi, á mún wee jí mu bïo ká 6a yí máa zũn mu kúará.†

(Matiye 13.18-23; Maaki 4.13-20)

¹¹ «Le wàhiire mu kúará lé bïo kà: Mu bè-dà lé le Dónbeenĩ biónĩ.

¹² Bïo lion ho wǎhũ wán lé 6a nùpua na ká 6a jí le Dónbeenĩ biónĩ à 6a máa yí tà le yi, ká a *Satāni

† **8:10** Mi lorĩ Ezayii vǎahũ 6.9.

dèení bánbá 6uee lén le 6a yiwa yi, à mún ti 6a káníló wǎhú.

¹³ Bǐo lion hǎ huua na le tǐnǐ yí boo yi lé 6a nùpua na ká 6a ná le Dónbeenǐ biónǐ à 6a tà le yi, à zǎmaka le bǐo yi, ká ho kúará lénló yú 6a pǎahú na yi, à 6a dèení lé lè mí mǎn, lé bǐo á le biónǐ mu yí wǐira 6a sese.

¹⁴ Bǐo lion hǎ kíkara yi lé bǐa wee jí le Dónbeenǐ biónǐ ká 6a jún-sèró, lè ho dímíná nǎfòró, lè ho 6àn símu á wee hè le à le máa dàń ha hǎ bia na dǎn.

¹⁵ Bǐo 6èn lion ho tá na se yi lé bǐa wee jí le Dónbeenǐ biónǐ à 6ua le lè le sǐi na se, dǐo púaara díá. Ba yí máa bǐnǐ lé lè mí mǎn. Bún lé bǐo nǎn á 6a wee haráa hǎ bia na se.

Le fɪntǎnǐ wǎhiire (Maaki 4.21-25)

¹⁶ «Nùpue na à dé le fɪntǎnǐ mí zǐi á à bǐnǐ ì lá le dèe 6úí á à pe yi, tàá ká a dó le vó o ò lá le zoó bàrá mí kàtà tá wón mía. Ba wé dé le bàrá hen na le ko le bàrá yi, à bǐa wee zo le zǐi wé mi. ¹⁷ Mu bè-sànkanií na mu khoomu khíi máa lé wán bún mía. Hàrí bǐo kúará yí zǐn 6úen6úen bǐo khíi bío yi le wizon-kéní.

¹⁸ Á mi cén wé jí bǐo wee bío na mia sese, lé bǐo á yǐa bǐo wi á 6a à bǐnǐ ì na mu 6úí wo yi á à bè mu wán. Ká yǐa dèe 6úí mía, á hàrí mu bè-za bǐo na ó o wee leéka le mu wi mí cǎn á 6a pa à fé.»

O Yeesu 6àn nu lè 6àn zàwa bǐo (Matiye 12.46-50; Maaki 3.31-35)

¹⁹ O Yeesu 6àn nu lè 6àn zàwa 6uara a cǎn à 6a màhá yí dà máa zoó 6úe o yi, lé bǐo 6a nùpua boo dà.

²⁰ O o búí bía mu nɔn wo yi: «Mìn nu lè mìn zàwa wi 6a mi ù wán, 6a lée òn ho khũhũ pan fo.»

²¹ O o Yeesu bía nɔn bĩa wi bín búenbúen yi: «Bia wee jí le Dónbeenĩ biónĩ à bè le yi, bán lé wàn nu lè wàn zàwa.»

*O Yeesu òn ho pinpiró
(Matiye 8.23-27; Maaki 4.35-41)*

²² Wizonle búí, ó o Yeesu zon ho woohũ lè mí nĩ-kenínia, ò o bía nɔn 6a yi: «Mi wa khí lè ho vũ-beenĩ món.» Á 6a òn zóo wà mu òmu yi bín wán.

²³ Bío 6a vá zon yú, á ho pinpi-beenĩ hínɔn wee và lè mí pánká ho vũ-beenĩ wán, á mu òmu wee yànbón zo ho woohũ, lònbiò à ho yòò wee sí lè mu òmu. Bín búenbúen wee wé ká a Yeesu wón mu òmu 6ó.

²⁴ O o nĩ-kenínia vaá wee sɔnĩ a ká 6a à bío bío ká: «Núhũso! Núhũso! Wa à hí.» Bío ó o sɔnĩ, ó o líf hínɔn á nàmaaka ho pinpiró lè mu òmu na wee yànbónka yi á mu búenbúen òn wó tétété.

²⁵ O o Yeesu bía làa bà: «Mi sɔn dèró mi wáa wi wen?» Á 6a búenbúen zónkaa òn concáan, á wee bío mìn yi: «Páa! O nùpue mu lé o yén síi ká? Hári ho pinpiró lè mu òmu ó o bíaráa, á mu pá bò a biónĩ yi.»

*O Yeesu wéera a nĩ na 6a cínáwa wi yi
(Matiye 8.28-34; Maaki 5.1-20)*

²⁶ Á 6a khíi òn ho Zerasaa kòhũ, hĩa sánsáa mìn lè ho Kalilee kòhũ.

²⁷ Bío ó o Yeesu ló ho woohũ yi líf le mí òn òn, à bín ho lóhó na 6a wi yi nùpue búí na 6a cínáwa wi yi á wee sí a yahó. O wee vará mí bírí míana. O mún yí máa da zii yi, lé 6a nĩ-hía nùuníi ó o wee da yi.

28-29 P̀̀nna c̀̀r̀̀e ká ̀̀a c̀̀náwa mu h́ǹn o wán, à ̀̀a sí sa ca a ńń l̀a a zení l̀è h́ zúak̀aríwà ò o yí d̀an yí va l̀è. Ká a màh́ wee khòo h́ búenbúen kúia, à ̀̀a c̀̀náwa na wi o yi ̀̀a a dé h́ mana yi. O o Yeesu ǹn le ̀̀nii ̀̀a c̀̀náwa na wi o yi le ̀̀a lé. Lé b́n ǹn ó o miiní l̀a a Yeesu mu, ó o líí búrá a tá ò o wee bío bío kà p̀́np̀́n: «Dónbeení na wi mu bío búenbúen ̀̀uhú wán Za Yeesu, lée webio á ù lon làa mi? Sábéré, í wee yanka fo, yí yáa í bío.»

30 B́n m̀n ó o Yeesu t̀ara a ǹi mu yi: «Ù yèni ̀̀a le we?» O o b́a: «Í yèni ̀̀a le Z̀amáa.» Lé bío ̀̀a c̀̀náwa na wi o yi á boo dà.

31 A bán lé b́a wee yanka a Yeesu le o yí ̀̀a mí vaa kúee ̀̀a c̀̀náwa k̀hú na ǹyiló ̀̀nii ḿa yi.‡

32 Mu wee wé à ǹnbùe-̀oohú búí yòó wee dí le búee yi. A ̀̀a c̀̀náwa mu yankaa o Yeesu le o sábéré ò o na ho ẁhú mí yi, à mí vaa yòo zo bán yi. O o ǹn mu ẁhú ̀̀a yi.

33 Lé b́n wán ̀̀a c̀̀náwa mu ló a ǹi mu yi á vaá zon ̀̀a ǹnbùeéni yi. A ̀̀a búenbúen yòó l̀wa le búee wán á k̀enkaa líí zon ho v̀-beení yi á h́run.

34 Bío á b́a lá wee pa ̀̀a m̀n bío wó kà, á ̀̀a l̀wa vaá b́a mu ǹn b́a wi mí manawà yi, á b́a mu ǹn b́a wi ho lóhó yi.

35 A ̀̀a ǹpua ló le mí ̀̀ueé loí bío wó. Bío ̀̀a ̀̀ueé d̀n o Yeesu, á ̀̀a m̀n o ǹi mu na ̀̀a c̀̀náwa lá wi yi, ò o wó a ǹ-tente á z̀a mí sía kará a Yeesu tá. A ̀̀a z̀ana.

36 A b́a mu wó ỳo yi wee bío bío ó o ǹi mu wó wó wannáa làa ba.

‡ 8:31 Ba zúífùwa c̀́n á ho k̀hú na ǹyiló ̀̀nii ḿa mu lé ̀̀a c̀̀náwa k̀só l̀è.

37 Ho Zerasaa kōhũ n̄pomu yi á ȳia ȳi z̄ana mu b̄io mu wón m̄ia, fúaa ɓa wee yanka a Yeesu le o sáberé ò o lén día mí. Ó o Yeesu wà vaá zon ho woohũ le mí ì b̄iní ì lén ñ va hen na ó o ló yi,

38 Ó o n̄ni na yú míten ɓa c̄ináwa n̄ii yi yankaa wo le o día le mí bè làa wo. Ó o Yeesu p̄á ò o b̄ia n̄on wo yi:

39 «Lén va m̄in z̄ii à vaa b̄io b̄io búenb̄uen na le Dónbeen̄i wó n̄on foñ à na ɓa n̄upua yi.» Ó o n̄ni mu b̄inía wà á vaá wee yényení b̄io búenb̄uen na ó o Yeesu wó n̄on wo yi ho lóhó búenb̄uen yi.

*O Zayirusi h̄nló là a h̄aa ɓúii w̄éeró ɓio
(Matiye 9.18-26; Maaki 5.21-43)*

40 ɓio ó o Yeesu b̄inía kh̄ii d̄on hen na ó o ló yi ɓuarar̄aa, ó o kh̄ii yú ɓa n̄upua c̄èrèè à ɓa wee z̄amaka a b̄iní buenló ɓio yi. Ba búenb̄uen lá wee lòní a.

41 Hón p̄ahũ so yi à b̄un ò o n̄ni ɓúii na lé ɓa *z̄uífùwa k̄aránlò z̄ii ya-dí na yèni ɓa le Zayirusi ɓueé d̄on, á ɓueé líí ɓúrá a Yeesu tá ò o wee yanka a le o bè làa mí va mí z̄ii,

42 lé ɓio ó o h̄nló yà-kéní na ó o yú á wee hí. O lúlúio w̄aa lá wee ȳi ho píru n̄un síí. ɓio ó o Yeesu bò làa wo wà a va a z̄ii, á ɓa minka n̄upua ɓura bò a yi.

43 H̄aa ɓúii wi ɓa t̄iahũ á wee mi mí s̄eéró f̄éèè á d̄on h̄a lúlúio píru n̄un à ho máa f̄i. O n̄ii ɓio ȳaara le t̄ini ɓànsowà c̄èrèè c̄on ká bán búenb̄uen m̄ah̄á ȳi dàina a ȳi w̄éera.

44 ɓio ó o vá zoó ɓó a Yeesu yi, ó o zoó t̄úaa o dà-z̄inii pi-k̄ání yi là a món. Ó o s̄eéró d̄èenía d̄in b̄un wán.

45 O o Yeesu đĩn ò o tùara: «Lé o yén tũaa miĩ?» A bĩa bó a yi búenbúen à yĩa le mí yí tũaa wo yi, à yĩa le mí yí tũaa wo yi. O o Piere lé yĩa bía làa wo: «Éee! Nùhũso! Fo yí mən bĩo ba nùpua buraràa foñ á wee òaà mín le?»

46 O o Yeesu le: «Ĩ mən mu, ká a búii màhá pá tũaa miĩ. Lé bĩo á ĩ zũna mu le pánká búii ló miĩ.»

47 Bĩo ó o háa mu mən ò o zũna a bĩo ó o wà buara ká a wee zàka á buée líi búrá a Yeesu tá, ò o zéenia bĩo nən ó o tũaanáa wo yi, làa bĩo ó o wó wó wannáa mí lahó yi bĩa wi bĩn búenbúen yahó.

48 O o Yeesu bía nən wo yi: «Wàn hĩnló, bĩo fo dó ũ sũ miĩ, lé bũn wéera fo. Wáa lén, vaa yí héera.»

49 Bĩo ó o Yeesu wee bío ó o òpii yàá yí tò, à bũn ò o tonkaro búii ló a Zayiruusi zĩi á nən o mán buée dən á buée wee bío làa wo: «Ũ hĩnló wáa húrun. Wáa yí sɛé o ñi-kàránlo.»

50 Bĩo ó o Yeesu òa mu, ó o bía nən o Zayiruusi yi: «Yí titika, dé ũ sũ miĩ, á ũ hĩnló á à wa.»

51 Bĩo ba vaá dən, ó o le bĩa ká đĩn ho khũuhũ, ò o Piere là a Zán là a Zaaki là a hĩnzo-za bãn maá lè bãn nu lé bán ó o fó zonnáa le zĩi yi.

52 Ba nùpua búenbúen wee wá kùaará a hĩnzo-za mu bĩo yi. O o Yeesu bía: «Mi yí wá bĩo. O hĩnzo-za mu yí húrun, o léee yĩa na dũma.»

53 A ba nùpua wee zùanka a yi lé bĩo ba zũ kénkén le o húrun.

54 O o Yeesu lii fù a níi yi, ò o von wo pónpón: «Ĩ hĩnló, lii hĩní.»

55 O o vèera á dèenia líi hĩnən. O o Yeesu bía le ba na mu bĩo wo yi le o dí.

56 A bãn nùwá can đĩn coon mu bĩo yi. Ká a Yeesu màhá henía mu nən ba yi le ba yí bío bĩo wó kà le

nùpue jí.

9

*O Yeesu tonkaa mí nǐ-kenínia ptrú ñun
(Matiye 10.5-9, 11-14; Maaki 6.7-13)*

¹ O Yeesu von mí nǐ-kenínia píró ñun á nɔn ho dànló lè le ñii ɓa yi, à ɓa wé kíkánáa ɓa cínáwa yi á mún wɛ́é ɓa vánvárowà.

² O tonkaa ɓa le ɓa vaa bue le *Dónbeenǐ béeñǐ ɓiò à mún wɛ́é ɓa vánvárowà.

³ ɓiò kà lé ɓiò ó o henía nɔn ɓa yi: «Mi yí ɓua hàrí dɛɛ à láráa ho wǎhǔ. O ɓúí yí ɓua ɓúin-za, tàá puure, tàá bè-dínii. Mi yàá pá yí ɓua wárí. O ɓúí yí ɓua ɓáká ɓúí à séení hǎa ó o zǎ.

⁴ Mi wé vaá làara nùpue na wán, à wón zǐi lé dǐo mi kɛɛní yi fúaa mi léró ho lóhó mu yi.

⁵ Mi wé vaá zon lóhó na yi, ká ɓiá wi ho yi pá mi ɓiò, ká mi wee lé ho yi, à mi púaa mi zení khúnkhúni kúia ɓín.* A ɓún ñ zéení làa bán le ɓa wó khon.»

⁶ A ɓa ɓèn wà dén ñii so wán á vaá wee héɛ bue le Dónbeenǐ ɓín-tente, á mún wee wɛ́é ɓa vánvárowà há lórà lè mí dà-kéní kéní yi.

*O Heroode hácírí yáara a Yeesu ɓiò yi
(Matiye 14.1-2; Maaki 6.14-16)*

⁷ ɓún ɓiowa so na wee wé kà ɓúenɓúen ó o *Heroode na ɓa bàrá ho kǎhǔ ñúhǔ wán ñá á mu lùnkaa o yilera, lé ɓiò ɓa ɓúí wee ɓiò le lé o Zǎn Batiisi vèera.

⁸ Ba ɓúí ɓèn le lé o *Elii ɓínía ɓuara. Ba ɓúí yàá ɓèn wee ɓiò le mu lé le *Dónbeenǐ ñi-cúa fɛerowà na yáanía nǐ-kéní lé yia vèera.

* 9:5 Mí loń Matiye vǎahǔ 10.14

⁹ Ká a Heroode wón wee bío mí yi: «O Zãn á ìnén ì beere nòn le ònii á ba kúio òhùhù. O o nni mu na bèn wee wé bñn bè-beera so na à ì ná bío lée wée coon?» O o wáa wee cà ò o mi a Yeesu wán konloon.

*O Yeesu ònina ba nupua na po muaaseé hònú
(Matiye 14.13-21; Maaki 6.30-44; Zãn 6.1-15)*

¹⁰ Bìo ó o Yeesu tonkarowà bñnia òueé òñn á bío ba wó búenbúen á ba lá fèera nòn wo yi. Bñn món ó o fó barén mí òn á ba khèra van lè ho lóhó búii na ba le Betesayidaa cón.

¹¹ A bío ba zãmáa zũna mu, á ba bò a món. O o Yeesu mòn ba ó o yèrèmáa sã ba yahó, á wee bío le Dónbeenì bènii bío na ba yi. A bìa wee cà le lòn-hebúee ó o mún wéera.

¹² Bìo ó o òn-keninia píru òn mòn à le wii wee tè, á ba vá òueé bó a yi à ba bío làa wo: «Bíio na ba zãmáa yi le ba lén va há ló-zàwa lè há manawà na sùaràa hen à vaa làa, à mún yí mu bío dí. Lé bío á hen na wa wi yi á lóhó yí sùaràa yi, òe woon mía hen.»

¹³ O o Yeesu bío nòn ba yi: «Minén miten na mu bè-dínií ba yi.» A ba bío nòn wo yi: «Búurú bi-zàwa bío hònú làa cezàwa bùaa òn mí òn lé bñn wi wa cón hen, tàá fo le wa lén vaá yà ho ònlo à òuee na ba òn-kúii na kà yi le?»

¹⁴ Lé bío á ba báawa na wi bñn mí òn mu zòñ á à yí ho muaaseé hònú síi. O o Yeesu bío nòn mí òn-keninia yi: «Mi sankaa ba nupua le ba kèni lè mí kúio ho búarà-òn làa píru píru wán.»

¹⁵ A ba hñn sankaa ba á ba búenbúen karáka.

¹⁶ O o Yeesu wáa fó ho búurú bío hònú lè ba cezàwa bùaa òn mu á òuan ò o hónia mí yahó

yòó dá ho wáayi, ò o dó le Dónbeenĩ b́arákà mu b́io yi. B́un ḿón ó o c̀eekaa mu ǹon mí n̄-kenínia yi le 6a dá lè 6a z̀aamáa.

¹⁷ A 6a 6́uen6́uen dú s̀ù, á b́io ká á 6a khuiira á mu s̀ú h́a s̀akíwá pírú jun.

*O Piere le o Yeesu lé o Krista
(Matiye 16.13-21; Maaki 8.27-31)*

¹⁸ Wizonle 6́ui, ó o Yeesu khèra vaá wee fio, ò o n̄-kenínia wi b́in, ó o t̀àara 6a yi: «Ba ǹupua wee b́io webio í d́ání yi?»

¹⁹ A 6a b́ia: «Ba 6́ui le fo lé o Zán Batiisi, 6a 6́ui le fo lé o Elii. Ba 6́ui bán 6̀en le fo lé le Dónbeenĩ n̄i-cúa f̀eewà na yáania n̄i-kéní 6́ui na v̀era.»

²⁰ O o Yeesu b́inia t̀àara 6a yi: «Ká minén c̀n á mi le í léé wée?» O o Piere b́ia: «Fo lé o *Krista na le Dónbeenĩ tonkaa.»

²¹ O o b́ia b́io ká henía ǹon 6a yi: «Mí yí v́í v́í b́io mu le ǹupue jí d́é.»

²² O o pá b́inia b́ia ǹon 6a yi: «O *Ǹupue Za ko ò o lò be. Ba n̄i-kía, lè le *Dónbeenĩ yankarowà n̄únása, lè ho *lándá b́io z̀eenílowa á à ṕí a. Ba à na a 6a à 6́ue, ká h́a wizooní t̄in zoñ ó ò v̀e.»

*O Yeesu wee bè yi kaka
(Matiye 16.24-26; Maaki 8.34-9.1)*

²³ B́un ḿón ó o yèrèmaa wee b́io làa bia wi b́in 6́uen6́uen: «Yia wi ò o bè mi, à 6̀anso khí mí kùrú s̄i b́io wéro yi, ká a wé lá mí *kùrùwá ṕí† lè h́a wizooní 6́uen6́uen, à bèráa mi.

²⁴ O ǹupue na wi ò o k̄aní mí muk̄aní, wón á à v́iní le. Ká ýia mah́ tá le mí ì v́iní le ínén b́io yi, wón á à k̄aní le.

† 9:23 Mi lorí Matiye v̄uah́ 10.38

25 O nùpue lá yú ho ðímíjǎ bio búenbúen ò o khon le mukǎní binbirí yi, tàá o bío yáara búenbúen, se lé ho cǔnú yén á bǎnso yú?

26 Yia wee nǐyi ínén lè í bioní bío yi, ó o Nùpue Za bèn mún khíi nǐyi bǎnso bío yi ká a khíi bíńía buara lè mí cùkú beení, là a Maá Dónbeení lè mí wáyai tonkarowà cùkú beení yi.

27 Le í mǐ ho tǔiá na mia: Bía wi hen tǎhú, á ba búí wi yi á máa hí ká ba yí mǎn le *Dónbeení béení.»

*O Yeesu miníkaa le búee wán
(Matiye 17.1-8; Maaki 9.2-8)*

28 Bío á bǔn búenbúen bía khíina, wizooní bío hètín bǔn mǎn ó o fó a Piere là a Zǎn, là a Zaaki á yòoraráa le búee wán á wà yóó fio.

29 Pǎahú na ó o wee fio yi, ó o yahó ðíndín miníkaa, á sí-zǐnia mún yèrémáa wee juiíka kúíákúíá.

30-31 Yío buée tí à nùpua nùwǎ jun búí ðín là a Yeesu ho wáyai cùkú beení yi á wee tà hǎ láakáwá làa wo. *Ba lé o Mǎyiize là a *Elii.‡ Hǎ láakáwá na ba wee tà lé o Yeesu bío na ó o ò va ho Zeruzalεemu á vaá hí á à tírǎa ho tonló na ó o buara bío yi jii.

32 Bǔn búenbúen wee wé ká a Piere lè mí ninzàwa dǔma kákáká. Bío ba sína á ba mǎn o Yeesu cùkú beení lè ba nùpua nùwǎ jun na páanía ðín làa wo.

33 Pǎahú na á ba nùpua mu le mí ì lén, ó o Piere wǎa yí zǔ bío o ò bío, ó o bía nǎn o Yeesu yi:

‡ 9:30-31 O Mǎyiize bio wee zéení ho Lándá bio o Isirayεele nǐpomu cǔn. Ká a Elii bio bǔn wee zéení le Dónbeení bioní tǎnǐló bio. O Yeesu lé yía bèn buée tíra mu mí cúa-jun jii.

«Núhúso, mu wó se á wa wi hen. Wà à tá hã bükú-zàwa bïo tïn: Ünén dà-kéní, o Məyiize dà-kéní, o Elii dà-kéní.»

³⁴ Pãahú na ó o wee bío yi, á le dùndúure búí yòó ló lii pon 6a yi. Bïo ó o ñi-kenínia mən bñn, á 6a zãna.

³⁵ A mu tãmu búí sã wee jí le dùndúure mu yi: «Yia kà lé í za na á ï mən léra. Mi wé jí a cón.»

³⁶ Bñn tãmu so bío vaa véení, á 6a le mí ì loí ò o Yeesu ññn mí dòn. A lá bñn jii wán á 6arén ó o búí yí bía bïo 6a mən yí nən núpue yí huúu.

*O Yeesu wéera a háyónza na ó o cíná wi yi
(Matiye 17.14-18; Maaki 9.14-27)*

³⁷ Mu 6àn tá na lée tñn ká 6a ló le 6úee wán wee lii, á 6a zãamãa lée sã a Yeesu yahó.

³⁸ Ba ñi-kúii mu tñahú á ñii búí ññn ññn ò o wãamaa yi: «Nì-kàránlo! I wee yanka fo, loí í za bïo yahó yi; lé orén mí dòn lé yia á ï ton kãnaa yi.

³⁹ Cíná búí wi o yi, á wee ññn ññn fé wo dé, ò o wé wãama ká a táará, à jinsã-khùankhúá wé lé. Mu wee wé hñí o wán túntún. Hen ká mu hñnən o yi à mu bío le mí ì khíí ká a díá sùrèn lòn ñi-hío.

⁴⁰ A ù ñi-kenínia á ï yàá fèra yú á yankaa le 6a ja a lén wo yi, ká 6a màhá yí dàñna mu.»

⁴¹ O o Yeesu bía: «Mí zuia núpua 6èntñn yí maa dé mi sía le Dónbeenñ yi bío bon, á mi mún yí maa jí hàrí dèe. Mi wee leéka le í keení làa mia á wé è kàrán mia fúuu le?» Bñn món ó o mún bía là a ñii: «Bua ù za mu à ù buen le í loí.»

⁴² Bïo ó o háyónza vá wà 6ueé sùará a yi, ó o cíná mu tñn fó a dó ho tá yi ó o lii wee dá kèkèkè. O o Yeesu kíkkaa o cíná mu yi le o lé, ò o wéera a yàrónza nən 6àn maá yi.

43 A bia wi bín búenbúen can đin le Dónbeenĩ na dá mu bĩo búenbúen pánká na 6a mɔn bĩo yi.

*O Yeesu wee bĩo mi húmú lè mi vèeró bĩo
(Matiye 17.22-23; Maaki 9.30-32)*

Bĩo 6a lè mí nĩ-kéní kéní đin wee loń mu bè-beera na ó o Yeesu wó ká, ó o yèrèmáa wee bĩo lè mí nĩ-kenínia:

44 «Hã bionĩ na á ì ì bĩo ò na mia á mi jí à 6ua mi yiwa: O *Nùpue Za á 6a à dé 6a nùpua nĩ yi.»

45 Le bionĩ mu ó o nĩ-kenínia yí jí jùhũ sese, le kúará á tun 6a yi, lé bũn nɔn á 6a yí zũ le bãn ya-tente, á 6a mún hézãna mu bĩnĩ tũaró làa wo.

*Lée wée po bĩa ká?
(Matiye 18.1-5; Maaki 9.33-37)*

46 O Yeesu nĩ-kenínia wee wãanĩ mĩn yi á à zũrĩnãa yĩa po 6a búenbúen.

47 Bĩo ó o Yeesu zũna 6a yilera, ó o vaá fó a háyónza búí bueé bàrá mí nĩsání

48 ò o wee bĩo làa ba: «Nùpue lée nùpue na 6uan o háyónza na ká sese ínén bĩo yi, se lé ínén á 6anso mún 6uan sese. A yĩa 6uan mi se, se wón mún 6uan yĩa tonkaa Mi sese. Lé bĩo á yĩa bĩo jùhũ mia mi búenbúen tĩahũ wón lé yĩa po minén na ká.»

*Yĩa yí máa fi làa mia se wón sã mi jii
(Maaki 9.38-40)*

49 O o Zãn lá le bionĩ ò o bía: «Núhũso, wa mɔn o nĩi búí ò o wee ja 6a cĩnãwa lè ũ yèni, á wa lá wi wa hè o, lé bĩo ó o mia wa kuure yi.»

50 O o Yeesu bía bĩo ká nɔn 6a yi: «Mi yí hè o, lé bĩo á yĩa yí máa fi làa mia se wón làa mia lée dà-kéní.»

Ho Samarii lóhó búí nùpua yí tà a Yeesu bĩo

51 Bïo ó o Yeesu léró ho ðímíńá yi pãahũ wà bueé sùará, ó o hã mí sîi ò o le mí wáa à lén á à va ho Zeruzalεemu.

52 O o fèra tonkaa 6a nùpua á 6a dú a yahó. A 6a wà vaá zon ho *Samarîi lóhó 6úi yi le mí zoó wíoka le lùe á à ká làa wo.

53 A ho lóhó mu nùpua pã le o máa làa mí wán, lé bïo ó o veenĩ yahó sã ho Zeruzalεemu.

54 Bïo ó o Zaaki là a Zãn mɔn mu kà, á 6a bía nɔn o Yeesu yi: «Núhũso, fo le wa bïo le ho ðhũ lé ho wáayi à lii cĩ 6a 6úe jũhũ le?» §

55 O o Yeesu yèrémáa khíi zá làa ba.*

56 Bũn mɔn á 6a wà van ló-veere.

*Yïa le mí ì bè o Yeesu bïo
(Matiye 8.19-22)*

57 Pãahũ na á 6a wi ho wãhũ wán, ó o nĩ 6úi vaá ló bueé wee bïo là a Yeesu: «Ì ì bè foñ á à varáa hã lùe búenbúen na á ù wee va yi.»

58 O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Ba cawanwà yú hã kãna wee zo, á 6a jínzàwa mún yú hã lenna. Ká a *Nùpue Za wón màhã yí yú ho lahó na ó o dà à vũrĩ yi.»

59 O o Yeesu bíníá bía làa 6úi: «Buee bè miĩ.» A wón bía làa wo: «Ì ì bè foñ. Ká ù màhã díá le ì vaa nùu wán maá vé.»

60 O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Díá le 6a nĩ-hía à nùu mí nĩ-hía, ká ùnén vaa bue le Dónbeenĩ béeenĩ bïo.»

§ 9:54 Le Dónbeenĩ bionĩ vɔnna 6úi yi á bïo kà lé bïo túara sã le bionĩ mu jii: «Làa bïo ó o Elii hía wóràa mu bïo sii.» * 9:55 Le Dónbeenĩ bionĩ vɔnna 6úi yi á bïo kà lé bïo túara sã le bionĩ mu jii: «Le hácirí na wee pàa mia dé bïo kà yi á mí yí zũ sí. O Nùpue Za 6uara 6a nùpua kãniló bïo yi ká a yí 6uara 6a 6úero bïo yi.»

⁶¹ O o 6úi pá bínía bía làa wo: «Núhũso, ɪ ì bè fonò, ká ũ màhá díá le ɪ vaa dé wàn nùwã cáawése vé à ɪ bíní buen.»

⁶² O o Yeesu bía làa wo: «Yia wee và lè mí nàwa sũn6úahó ká a yèrémá khíi loɪ lè mí mɔn, wɔn yí ko lè le *Dónbeenĩ béeɲĩ.»

10

O Yeesu tonkaa mí nĩ-keninia 6úi

¹ Bũn mɔn ó o Núhũso pá bínía hueekaa 6a nùpua 6úará-tɪn làa píru làa nùwã jun* 6úi á tonkaa lè 6a nùwã jun jun le 6a dí mí yahó va hã ló-beera lè hã lùà 6úen6úen na ó orén mí beere ko ò o va dã.

² O o bía nɔn 6a yi: «Ho dɪnló bon dɪn cèrèè, ká ho lárowà lé bía yí boo. Awa. A mi fio o mɔhũ 6ànsò yi le o wíoka na 6a ton-sáwá le 6a lá ho.

³ Mi lén! Ká mi jí bĩo kà: ɪ wee tonka mia. Mi ka lòn piozàwa na wà vaá zo 6a dakhĩnkhĩnwa tĩahũ.

⁴ Mi yí 6ua wárí, mi yí 6ua puure, hàrĩ nakãa. Mi yí dɪn la 6a nùpua tènĩlò yi ho wõhũ wán.

⁵ «Mi wé vaá zon zĩi lée zĩi, à mi fèn bío le ho héeerà keɪ le zĩi mu yi.

⁶ Ká nùpue na ko lè ho héeerà wi le yi, á mí héeerà á à dã 6ànsò. Ká a 6èn yí ko làa ho, á ho máa dã a.

⁷ Dén zĩi so lé dɪo à mi keɲĩ yi, ká mi wé yí làa zĩi yi à bíní lé vaa làa le 6úi yi. Ba wé yú bío na nɔn mia à mí dí bũn. ɪ bía bũn lé bĩo ó o ton-sá ko lè mí jii dɪnló.

⁸ «Lóhó lée lóhó na mi wé vaá zon yi, ká 6a tà 6uan mia, ká 6a wé yú bío na bàrá mi tá, à mí dí bũn.

* **10:1** Le Dónbeenĩ bionĩ vɔnna 6úi yi á 6a tonkarowà mu lée 6úará-tɪn làa píru.

⁹ A 6a vánvárowà na wi ho lóhó mu yi à mi weé, à mi mún bío na ho nùpua yi le le *Dónbeenĩ béenĩ 6ueé 6ó 6a yi.

¹⁰ Ká lóhó na mi vaá zon yi ká ho nùpua yí tà mi bío, à mi zoo ãn ho lóhó mu sũ yi ká mi bío bío kà na 6a yi:

¹¹ «Mi lóhó khũnkũnĩ na fà wa zení á wa à púaa á à kúee mi wán,† ká mi màhã pá zũn mu le le Dónbeenĩ béenĩ 6ueé 6ó.»

¹² Le í bío mu na mia: Le cítii fi nònzoñ, á hón lóhó so nùpua bío na khíi sá 6a yi á à poñ bío sá ho *Sodɔmu lóhósa yi.‡

(Matiye 11.20-24)

¹³ «Ũén Korazēn lóhó lè ũén Betesayidaa lóhó, ho yéréké á à sá mia. Lé bío á ho yéréké bè-beera na wó minén cǎn 6àn síi lé bũn lá wó ho Tiire lè ho Sidōn lórás§ yi, se hã lórá mu nùpua lá hĩnɔn hàánĩ á khuiira hã pórókówá zã, á kúaa le sãni mí wán, á zéeniánaa le mí wi à mí khí mu bè-kora wéró yi.

¹⁴ Lé bũn nɔn le cítii fi nònzoñ á ho Tiire lè ho Sidōn lórá lònbee na à yí hã á à wé làa yi minén lònbee yi.

¹⁵ Σε ká ũén *Kapεenayuumu, fo wee leéka le 6a khíi lá fo á à yòoráa ho wáayi le? Bùee. Ho nĩ-hĩnbó-lóhó lé hĩa 6a khíi líi dé fo yi.»

¹⁶ O o wee bío lè mí nĩ-kenínia: «Yia wee jí mí cǎn, se 6ànso mún wee jí í cǎn. A yia pã mia se wón

† **10:11** Mi lorí o Matiye 10.14 ‡ **10:12** Ho Sodɔmu lé hã ló-beera bío ñun na le Dónbeenĩ yánkaa 6ó ñúhũ o Abarahaamu pãahũ dà-kení. Ho bío wee zéeni mu bè-kora mónló lè le Dónbeenĩ cítii bío. Mi lorí Bío ñúhũ 6úeenii vũahũ (Genèse) 18.20-21; 19.24-25

§ **10:13** Mi lorí Matiye vũahũ 11.21

mún pǎ mi. A yǎ pǎ mi, se lé yǎ tonkaa mi ó o mún pǎ.»

Ba tonkarowà b́nì buenlò bio

17 B́ia ó o tonkaa mí búará-t́n làa píru làa nùwǎ nún* b́nía buara à ba sǎ wan làa sòobéé, á ba b́ia nòn o Yeesu yi: «Núhúso, hàrí ba ćnǎwa ká wà von ũ yèni le ba wé b́io na, à ba wé mu.»

18 O o Yeesu b́ia nòn ba yi: «Í lá wee wé mi a *Satāni, ba ćnǎwa nùhúso ká a yòó kùera ho wáyai wee lii lè ho vlohó na nuiína b́io síi.

19 Mi loń! I nòn ho pànká mia, h́ia mi wé è varákaráa ba háwá, lè ba naawà wán, à mún pùpùuráa o zúkúso pànká búenb́uen, ká dèé woon máa yí mia.

20 Éé ká mi màhǎ yí zámaka b́io mí yú ho pànká ba ćnǎwa wán b́io yi, ká mi zámaka lé b́io á mi yènnáa túara ho wáyai le Dónbeenì ćsń.»

(Matiye 11.25-27)

21 Hón pǎahú dà-kéní so yi á le Dónbeenì Hácíri wéera Yeesu síi, ó o wee b́io b́io kà: «Éee! I Maá, ũnén lé ho wáyai lè ho tá Núhúso, í wee dé ũ b́arákà. Lé b́io mu b́io na fo sà mu bè-zúńminì b̀ansowà lè le hácíri b̀ansowà yi á fo tà zéénia làa b́ia b́io nùhú mia. I Maá, mu bon. B́io mu wóráa kà lé b́io sí foń.

22 I Maá dó mu b́io búenb́uen í níi yi. Níi woon yí zū a Za, ká mu yínón o Maá. A níi woon mún yí zū a Maá, ká mu yínón o Za, làa b́ia ó o Za mu wí ò o zééní làa wo.»

(Matiye 13.16-17)

* 10:17 Mi loń o Luki 10.1

23 Bún mǎn ó o yèrèmáa wee bío lè mí nǐ-kenínia mí jǐhǔ wán: «Minén na wee mi bío kà lè mí yío, mi júná bènṭín sí.

24 Lé bío le *Dónbeenǐ jǐ-cúa fεεrowà lè 6a bá-zàwa cèrèe sía hía vá à 6a mi bío mínén wee mi à 6a yí mǎn mu. Ba sía hía vá à jǐ bío mínén wee jǐ, à 6a yí jǎ mu.»

O Samarii nǐi na wó le hii wáhiire

25 Ho *lándá bío zéénílo 6úi wi ò o yí o Yeesu nǐi 6ua yi, ó o tùara a yi: «Nì-kàránlo, í ko à ì wé kaka à bè yi yíráa ho yírón mukǎnǐ na máa vé?»

26 O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Lé mu yén tùara wa lándá vǔahǔ yi? Fo wee jǐ mu kaka?»

27 O o nǐi bía nǎn wo yi: «Fo ko ù wań ù Núhúso Dónbeenǐ lé ù síi 6úen6úen, lè ù mǎnákǎ 6úen6úen, lè ù pǎnká 6úen6úen, lè ù yilera 6úen6úen† à ù mún wań mi ninza làa bío á fo waráa ũten bío síi.‡»

28 O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Fo bía se. Bánbá ù wé bún, á fo ò yí le mukǎnǐ.»

29 O o nǐi pá wi ò o cà ho tǔiá síni, ó o bǐnía tùara a yi: «Lé o yén lé wa ninza?»

30 O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Nǐi 6úi hía ló ho Zeruzalεmu yi á wee va ho Zerikoo, á 6a wā-tiwa vaá tun wo ho wǎhǔ kuio yi á fó sía, à 6a han wo 6óonía yi ó o yuunia día, à 6a wà.

31 Mu wó fò mín à le *Dónbeenǐ yankaro 6úi lá ho wǎhǔ mu. Bío ó o 6ueé mǎn o nǐi mu ò o día ó o hà yòò ló á khii lá mí wǎhǔ wà.

† 10:27 Mi loń Levii nùwá vǔahǔ (Lévítique) 19.18 ‡ 10:27 Mi loń Lándá zééníló vǔahǔ (Deutéronome) 6.5

32 O o *Levii nùwā nǐ-kéní búí mún lá ho wǎhǔ mu á bueé mǎn o nǐ mu ò o díá, á wón mún hà yòó ló á khíi wà.

33 Bún mún ó o *Samaríi nǐ búí mún lá ho wǎhǔ dà-kéní mu. Bǐo ó o bueé mǎn o nǐ ó o màkárí buan wo yi.

34 O o vaá bó a yi, á kúaa ho òwén lè ho jiló o dokuaa wán á bá, ò o lá a yòó bò mí yà-yòonii wán á vannáa ba nǐ-hānǐ lànii zǐi, á vaá wee loí wo yi ká a váanǐ a.

35 Mu tá na lée tǎn yǐnbíi ó o léra le wén-hāani bǐo jún á nǎn le zǐi bǎnso yi, ò o bía: «O nǐ mu á ũ pa bǐo sese, ká í khíi bǐnǐa wà bueé khíi hen, ká bǐo fo wó a bǐo yi á po le wárí na á í nǎn fon, á í ò sàánǐ mu.»»

36 O o Yeesu màhǎ bǐnǐa wee tùa wo yi: «Ba nùwā tǐn mu tǐahǔ ó o yén lé yǐa zéénǐa le o nùpue na ba wǎ-tiwa tun lé mí ninza?»

37 A ho làndá bǐo zéénílo bía: «Lé yǐa wó le hii làa wo.» O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Wǎa lén à wé vaa wé làa bún síi.»

O Yeesu làara a Maate là a Mari bǎn zǐi

38 Bǐo ó o Yeesu lè mí nǐ-kenínia wi ho wǎhǔ wán wà, ó o vaá dǎn ho lóhó búí, ó o zoó làara a háa búí na ba le Maate zǐi.

39 O háa mu bǎn hǐnló búí wi bǐn á yèni ba le Mari. Bǐo ó o mǎn o Yeesu ó o wà bueé kará a tá á wee jí a bióní.

40 Hón pǎahǔ so yi, ò o Maate wón bèn yahó bon mí zǐi tonni sáró yi. Bǐo ó o mǎn mín hǐnló mu ò o kará, ó o wà bueé wee bío là a Yeesu: «Núhǔso, wán hǐnló bǐo ó o kará yí máa séení mi á fo yí mǎn le? Bío le o hǐnǐ dé mí níi mi.»

⁴¹ O o Yeesu bía nɔn wo yi; «Héyìi, Maate. Fo wee yáa ũ yilera ká ũ héé tã má mu bïo cèrèè wéró yi,

⁴² ká bïo dà-kéní lé bïo bïo here. O Mari léra bïo se po mu búenbúen, bïo á nùpue yí dà máa fé o cǎn máa yí.»

11

O Yeesu wee zéeni ho fioró wéró (Matiye 6.9-13)

¹ Wizonle búí ó o Yeesu vaá wee wé mí fioró le lùè búí. A bïo ó o flora wó, ó o ñi-kenínia ñi-kéní bía làa wo: «Núhũso, kení wɛn lè ho fioró làa bïo ó o Zãn Batiisi keníanáa mí ñi-kenínia.»

² O o Yeesu bía nɔn ba yi: «Hen ká mi wé wee fio, à mi bío kà:
Wàn Maá,
wé à ba nùpua zũn le fo lé le Dónbeenĩ na bãn síi
mia.

Dí ũ béenĩ hã lùà búenbúen yi.

³ Hã wɛn lè mu bè-dínii na ko làa wɛn
hã wizooní lè mí dà-kéní kéní yi.

⁴ Sén wa bè-kora díá,
làa bïo á warén mún wee tà sén díá
à na bĩa wó khon làa wɛn yi.

Pa wɛn bïo wee khà wɛn dé mu bè-kohó wéró yi
bïo yi.»

⁵ O o pá bĩnía bía nɔn ba yi: «O búí bãn bǎnlo wãa lá wi síi. Wizonle búí ó o hĩnɔn vaá yú a ho tá tãhũ á bía nɔn yi: Ɔ bǎnlo, ke mi làa búurú bi-zàwa bïo tĩn,

⁶ wàn bǎnlo ñi-kéní búí ló le kúii yi á bueé ló Ɔ wán, à bè-dínii mía Ɔ cǎn máa na a yi.»

⁷ A yĩa zoó le zĩ yi 6èn bía bĩo kà: «Día mi, yí bũmaka mi. Ho woohũ pon, á ã zàwa làa mi dũma wó. I yí dà máa hĩní máa na búurú foñ. Bónlo na à wé bũn mía.»

⁸ Le ì mĩ ho tũíá na mia: Hàrí ká a pǎ le mí máa hĩní máa na ho búurú mu wo yi 6a bǎnmu bĩo yi, á bĩo ó o yí wi ò o yèni yáa, ó o pá hĩa hĩní á à na bĩo ó o wee cà búenbúen wo yi.

(Matiye 7.7-11)

⁹ «Īnén wee bío mu na mia: Mi wé fio le Dónbeenĩ cǎn, á le è hã mia. Mi wé cànká mu bĩo le Dónbeenĩ cǎn, á mi ì yí. Mi wé búanbúa ho woohũ á le è hén ho mi ì zo.

¹⁰ Lé bĩo á yĩa wee fio á le è hã, yĩa wee cà bĩo le cǎn, ó o yí mu, yĩa wee búanbúa ho woohũ á le è hén ho ó ò zo.

¹¹ «Minén tǎahũ ó o búí za* flora a ceza o cǎn, ó o so o na háa wo yi le?

¹² Tàá ká a flora le fũaale ó o so o na naa wo yi le?

¹³ Awa, á bĩo minén na yí seka á zũ bĩo se naló mi zàwa yi, à sǝnkú mĩn Maá na wi ho wáyí á à wé kaka máa nanáa mí Hácírí bía wee fio le o cǎn yí?»

*Béeni na nũpua wee fi mĩn yi yí dà máa va yahó
(Matiye 12.22-30; Maaki 3.20-27)*

¹⁴ Wizonle búí ò o Yeesu wee ȳa a cǎná á à lén o nĩ búí na ó o cǎná mu wó ó o yí dà máa bío yi. Bĩo ó o ló a yi wó, ó o nĩ ȳii dèenía fá á wee bío. A 6a zãamáa wó coon mu bío yi.

* **11:11** Le Dónbeenĩ bionĩ vǝnna búí yi á bĩo ká lé bĩo túara sá le bionĩ mu ȳii: Ká a za flora ho búurú o cǎn ó ò na le huee wo yi le.

15 Ká 6a ñi-kéní kéníwà búí màhã pá wee bío: «Mu lé 6a cínáwa ñúhúso *Belezebuule† lé yíá nòn ho pànká wo yi, ó o dà wee ñanáa 6a cínáwa lén bía 6a wi yi.»

16 Ba búí bán 6èn le miñ khūaa o ñii yi, á 6a bía nòn wo yi: «Wé ho yéréké bío búí na wee zéení le ũ dànló ló le Dónbeení cón le wa mi.»

17 Ká a Yeesu màhã zūna 6a yílera, ó o bía nòn 6a yi: «Kōhū lée kōhū na nùpua wee fi mín yi, á à fi ì vé. A zī-ñúhú na nùpua mún wee fi mín yi á ñúhú á à 6úe.

18 Ká a *Satāni hía bīnía wee fi lè mítén ó o bēení á à wé kaka à keñnáa? Bío á mi màhã wee bío le mu lé o Belezebuule lé wón nòn ho pànká miñ á ì wee ña lè 6a cínáwa.

19 Ká lé bñn mu wóráa, á bía làa mia lé le dà-kéní 6èn wee ña 6a cínáwa mu lè ho pànká yén? Bán mí bεere wee zéení le mi bño yí bon.

20 Le ì mi ho tūiá na mia: Lé le Dónbeení pànká lé hía á ì wee ña lè 6a cínáwa. Bñn wee zéení le le Dónbeení mu bēení wáa 6ueé 6ó mia.

21 Ká a pànká 6ànsó búí á hía sía wi ó o kará pannáa mí lùe yi, ó o ñii bío á dèe búí máa wé.

22 Εε ká yíá pànká wi po a vaá ló 6uara 6ueé dàrna a han, o ò fé o hía sía na ó o lá dó mí síi yi, á mún ñ khuii o ñii bío á à sanká.

23 «Yíá yí tà ì bío se wón lé ì zúkúso, á yíá mún yí máa séení mi ho kúeemínwánló bío yi, se wón wee saawaní.

(Matiye 12.43-45)

24 «Hen ká a cíná ló a nùpue na ó o lá wi yi, ó o vaa hée vará le dùure yi, à cà ho lahó na ó ò keení

† 11:15 Mi loñ Matiye vñahú 10.25

á à vŭñ yi ká a máa yí ho. Ká a wó san ò o bío mí yi:
 «Mu sŭaaní à ì bíní va hen na á ì ló yi.»

²⁵ Ká á bíníá van bín, ò o vaa yí ho lahó mu ká ho
 sàara á wíokaa sesese.

²⁶ Ká a mən mu, ò o bíní vaa fé 6a cínáwa bùaa
 hènun na bèn jii po arén à 6a páaní buée zoo keení
 cìcàkà ho lahó mu yi. Ká mu wó kà, à wón nùpue
 so bío wíoka yáa poñ bío mu fù karáa.»

²⁷ Bío ó o Yeesu dín wee bío, à bŭn ò o hǎa búí na
 wi 6a zǎamáa tǎhǔ bía nən wo yi pónpón: «O hǎa
 na ton fo á yèniá bènŭn jùhǔ sí.»

²⁸ O o Yeesu bía nən wo yi: «Bìá júná sí lé bìá wee
 jí le Dónbeení bióní à mún tà bè le yi.»

*Ba le o Yeesu wé yéréké bío à mí mi
 (Matiye 12.38-42)*

²⁹ Pǎahǔ na 6a zǎamáa kíníá o Yeesu yi wee jàa
 mín, ó o wee bío làa ba: «Ho lònbió nùpua yiwa yí
 se. Ba wi à ì wé yéréké bío búí à 6a mi. Èé ká 6a máa
 mi yéréké bío búí ká mu yínǎn le *Dónbeení jì-cúa
 fèero Zonaasi bío.

³⁰ Bío ó o Zonaasi bío hǎa zéeniánáa ho Nini-
 ivesa, † lé bŭn bǎn síi ó o *Nùpue Za bío mún khíi
 zéeniánáa ho lònbió nùpua.

³¹ «O bée hǎa na hǎa wi ho Sabaa kǎhǔ jùhǔ wán§
 á hǎa ló le lùe na dǎní nàyi làa sòobée á buée jí a
 Salomən bè-zŭrmini bióní. A bío wi minén tǎhǔ
 bŭn bèn po a Salomən. Lé bŭn nən á le Dónbeení
 cítíi fì nènzoñ ó o bée hǎa mu á à híní ì dín ho
 lònbió nùpua yahó á à kooní 6a yi.»

³² «Ho Niniivesa khú mu bè-kora wéró yi lé bío
 6a jí a Zonaasi bióní. A bío wi minén tǎhǔ bŭn

† 11:30 Mi loñ Zonaasi vŭahǔ 2.11-3.9

§ 11:31 Mi loñ Bá-zàwa

nín-yání vŭahǔ (1Rois) 10.1-13

6èn po a Zonaasi. Lé bǔn nǎn á le Dónbeenǐ cítíi fi nǎnzonǎ á ho Niniivesa mu á à hǐnǐ ì ðǐn ho lònbiõ nùpua yahó á à kooní 6a yi.

Le fǐntǎnǐ wǎhiire

(Matiye 5.15; 6.22-23; Maaki 4.21)

³³ «Nùpue máa dé fǐntǎnǐ á máa sǎnka, ó o mún máa bǔn le yi làa láahó. Ba wé dé le bàrà hen na le ko le bàrà yi, à bǐa wee zo le zǐi wé mi.

³⁴ «Û yǐo lé ù sǎnǐa fǐntǎnǐ. Ká ù yǐo se, á ù sǎnǐa búenbúen á à keń mu khoomu yi. Ká ù yǐo yáara á ù sǎnǐa á à keń le tǐbírǐ yi.

³⁵ Awa! A ù cén pa ũten biõ, à ù khoomu à yǐ wé le tǐbírǐ.

³⁶ Ká ũnén ù beere á wi mu khoomu yi á biõ búii yúii mía yi, á fo ò ðǐn wé è mi làa biõ ká fo ðǐn le fǐntǎnǐ khoomu yi à ù mináa biõ síi.»

O Yeesu wee kooní ho làndá ñúnása yi

(Matiye 23.4-36; Maaki 12.38-40)

³⁷ Pǎahǔ na ó o Yeesu bǐa vó yi, ó o *Farizǐe búii 6ueé von wo là ho ðǐnló mí zǐi. O o Yeesu hǐnǎn á vaá zoó kará wee dí.

³⁸ O Farizǐe mu na von wo á wó coon biõ ó o wee dí ò o yǐ seeka míten làa biõ 6a wee wé wéráa mu.

³⁹ O o Núhǔso bǐa nǎn wo yi: «Minén Farizǐewa, mi ka là mu ñumu ñuunǐi là ho ðǐnló ðǐnǐi sǐa na máa mí ðòn wee ce wéréwéré, ká mi yiwa hǐn màhá sú là ho kǎnló là mu sǔnsǔmámu.

⁴⁰ Mi lé 6a bǎnbúwá. Le Dónbeenǐ na wó biõ wee mi ho khǔuhǔ á so mún yǐ wó biõ wi là ho yi le?

⁴¹ Mu hǎmu wéró se, ká mi yiwa naló le Dónbeenǐ yi à mi yǐ nǎnsǎ yi, lé bǔn ñ na ká mu biõ búenbúen á à ce wéréwéré.

42 Ká minén Farizíewa, ho yéréké khíi sá mia, lé bïo á hàrì há vǎn-zà-wíníwà na 6a wee kúee le zéení yi búenbúen á mi wee na 6àn cúa-pírú níi, à mu húaaràmu lè le Dónbeenì waminì á mi màhá wee pǎn díá, à búñ lé bïo mi òn lá ko à mi wé wé ká mi yiwa mún yí nǎnsá bïo ká wéró yi.

43 «Ho dǎhǎ khíi cǐ minén Farizíewa, lé bïo mi wa ho yahón lùà kǎeníló ho kàránló zíní yi, á mún wa à 6a nùpua wé tǎení mia lè le kǎnbii 6a zǎamáa fémínló lara yi.

44 Ho yéréké khíi sá mia, lé bïo mi ka lòn búráa na yí máa mi sese na 6a wee vará wán à 6a yí zǔ mu*.»

45 A ho *làndá bïo zéenílo nǐ-kéní bía làa wo: «Nì-kàránlo, fo wee bío ká, se lé warén fo mún wee là.»

46 O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Minén làndá bïo zéenílowa á ho dǎhǎ mún khíi cǐ, lé bïo á mi wee òn ho sèró na lí 6a nùpua wán, à mi màhá yí máa dé mi níni ho sèró bïo yi hàrì cǐnú.

47 Ho yéréké khíi sá mia, lé bïo á 6a òi-cúa fǎerowà na á mǐn maáwà 6ó bán búráa lé hǎn á minén wee so.

48 Búñ wee zéení le bïo á mǐn maáwà mu wó á mí tà á nǎn mi wee soráa 6a òi-cúa fǎerowà mu na 6a 6ó búráa.

49 «Lé búñ nǎn le Dónbeenì bè-zǔrǐminì bíaràa bïo ká: «I ì tonka 6a òi-cúa fǎerowà lè 6a tonkarowà 6a cǎn, á 6a búí 6a à búe 6a tǎahǎ, ká 6a búí 6a à beé lò.»

* **11:44** Há búráa bïo: Ho làndá bïo zéenílowa cǎn ká yǎa dǎn o nǐ-hío à 6a le wón tun. Lé búñ á hàrì há búráa á nùpue yàá pá yí ko ò o vará wán tàá ò o dǎ, búñ ká a pá dǎení tun. Lé búñ nǎn á 6a zúifùwa fù wee wé khúunínaa mí búráa à há wé mi sese.

50 Ho ðimíjǎ jǎhǔ fǎrǎló pǎahǔ, á 6a jǎ-cúa fεεrowà na 6a 6ó búenbúen á ho zuia nùpua lé bán á le lònbee na wi 6a húmú mǎn á à jǎ wán.

51 A lá a *Abεεle búeró pǎahǔ à 6uee dǎ a Zakari búeró yi, wón na 6a 6ó le *Dónbeenǐ zǐ-beenǐ yi mu hǎmu wéeniǐ lahó lè le *sòobá-lùe pǎahǔ.† Le † mǐ ho tǔiá na mia: Dén cǎni so na kúará búenbúen lé ho lònbbio nùpua lé bán á le lònbee na wi mu mǎn á à jǎ wán.

52 «Minén làndá bbio zéeniłowa: Ho yéréké khiǐ sǎ mia, lé bbio le Dónbeenǐ zǔnló binbirǐ wǎhǔ á mi tun. Minén mi bεεre á yǐ bò ho, á bǐa le mí ì bè ho á mi mún hò.»

53 Bbio ó o Yeesu ló le zǐi yi, à bbio ho làndá bbio zéeniłowa mu lè 6a Farizǐewa sǐa wee cǐ a yi làa sòobéε, á 6a léε wee tùaka a yi mu bbio wa lè mí sǐiwà dǎní yi.

54 Ba le mí ì jǎ a jǎi yi ká a hǐa bǐa khon à 6a yǐ o níi 6ua yi.

12

Mi pa miten bbio

(Matiye 10.26-27, 19-20)

1 Mu wee wé ká 6a nùpua fò mín bǐn 6ùirí6ùirí6ùirí fúaa 6a wee yonka mín zení lé 6a booró. O o Yeesu wǎa sǎnsǎa mi nǐ-kenǐnia á wee bíorǎa: «Héyiǐ! Mi pa miten 6a *Farizǐewa bbio

† **11:51** O Abεεle là a Zakari húmú bbio: Le Dónbeenǐ bíoni vǎahǔ làa bbio 6a zúifùwa fù túara làa ho, ó o Abεεle lé yǐa lé o yahón nùpue na 6a 6ó, á ho vǎahǔ mu vaa véeniǐ ó o Zakari lé yǐa 6a 6ó dú ho mǎn. Mi loǐ Bbio Núhǔ Búεeniǐ vǎahǔ (Genèse) 4.8; Wizooni bè-wénia nǐn-yǎní vǎahǔ (1 Chroniques) 24.20-22

yi. Ba bïo ònmín lè le ja-fini. Bïo 6a wee kàrán lè 6a nùpua á 6arén mí bæere yí máa bè yi.

² Mu bïo na sànkaa búenbúen khíi mi, á bïo sà yi búenbúen mún khíi zūr.

³ Lé bñn nòn á bïo mi ì bío le tìbírí yi, á 6a nùpua khíi mí wéréwéré. Bïo mi wee hūmanka kúee mín jikōnna yi há zíní fikāna á mún khíi bue há lōra.

*Mi wé k̀nbi le Dónbeenĩ
(Matiye 10.28-31)*

⁴ «Wàn b́nlowà, ì ì bío mu ù na mia. Mi wé yí źn b́a wee búe o nùpue ká 6a máa b́nì dàñ mu búí wé.

⁵ Ýa mi ko à mi wé źn á ì ì zéení làa mia. Mi wé źn le Dónbeenĩ na dà à dé mia le Dofnì d́hũ na máa hí yi mu h́mú món. Le ì bío mu na mia: Dén le d́o mi ko mi wé źn.

⁶ Ba j́nzà-ẃnìwà bùaa hònú so yi máa yèé há t́mónwà bïo j́un le? A le Dónbeenĩ yi pá yí máa nònsā bán yà-kénì búí yi.

⁷ Hàrí mi j́ún-vānì búenbúen á le Dónbeenĩ zū jii. Mi wáa yí źn dèe, lé mi bïo j́uhũ wi po 6a minka j́nzà-ẃnìwà.

*Ýa tà làa ýa pá a Yeesu bïo
(Matiye 10.19-20; 10.32-33)*

⁸ «Le ì bío mu na mia: Ýa d́n 6a nùpua yahó ò o bía wéréwéré le mí bïo sã miĩ, ó o *Nùpue Za mún khíi bío le Dónbeenĩ wáayi tonkarowà yahó le 6ànsò bïo sã mí yi.

⁹ Ká ýa 6èn bía wéréwéré 6a nùpua yahó le mí yí zū mi, ó o Nùpue Za mún khíi bío le Dónbeenĩ wáayi tonkarowà yahó le mí yí zū 6ànsò.

¹⁰ Nùpue na bía le bín-kohó o Nùpue Za d́nì yi, á wón 6ànsò á 6a à sén nì díá á à na yi. Ká ýa khíi

bía le bín-kohó le Dónbeenĩ Hácírí dǎní yi, á wón bǎnsò máa yí mu bǎn séndíaró.

11 «Hen ká 6a khií wé 6uan mia vannáa 6a *zúífùwa kàránlò zíní yi, tàá ho pánká bǎnsowà yahó à bǎn cítí mia, à mi yí le mi yiwa dè bǐo mi ì láráa mi jì-cúa làa bǐo mi ì bío bío yi.

12 Lé bǐo á bǐo mí vaá bío á le Dónbeenĩ Hácírí á à zéení làa mia hón pǎahũ so yi.»

O nǎfòró bǎnsò na lé o bǎnbú wàhiire

13 O nǐ búi bía nǎn o Yeesu yi 6a zǎamáa tǎahũ: «Nì-kàránlò, bío na wàn za yi le o sanká wàn kǎ ò o na ì bǐo.»

14 O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Wàn bǎnlo, lée wée dó mi le ì fáa mǐn tǔiáwà à mún sanká mǐn kǎ na mia?»

15 Bún món ó o wee bío làa bía wi bǐn búenbúen: «Mí pa miten bǐo. Mí yí wé nùpua na yǐo yí máa sí làa bǐo, lé bǐo hàrí ò o nùpue nǐi bǐo wé boo kaka, á so o mukǎnĩ pá po mu.»

16 O o wǎa wà le wàhiire na kà nǎn 6a yi: «Nì búi na nǎfòró wi hǎa 6ó ho dǐnló làa sòobéé mí mǎhũ yi.

17 O o lon mí yi, ò o wee bío bǐo kà lè mí síi: «Lé mu yén á ì ko à ì wé? Ì dǐnló na á ì yú á máa zo ì náa.»

18 A bǐo kà lé bǐo ó o wǎa le mí ì wé: «Ì ì fí ì náa búenbúen, ká ì bǐnĩ ì so hǎa 6úaaka á à khuii ì dǐnló le ì bǐo búenbúen á à kúee yi.»

19 Bún món á ì wǎa à bío ì síi yi: «Ayì, wàzaa, à ù bǐo 6èntǐn se. Fo ò wé hǎa lúlúio zànzàn ká dèé búi máa fòo foñ. Wǎa wé vǔn, wé dí, wé jù ká ù wé bǐo sí foñ.»

20 Ká le Dónbeenĩ màhǎ bía nǎn wo yi: «Fo lé o bǎnbú. Ho tǐnàahũ na kà lé hón á ì ì fé ù mukǎnĩ

yi. Awa, hón pãahũ so yi, ká ù bïo na á ù khuiira zoó bàrá pan yi á bïo á à sǐ wée yi.»

²¹ Lé kà síi á yĩa wee khuii ho nãfòró zoo pa yi ká a máa cà hĩa le Dónbeenĩ cǔn á bïo khii wéráa.»

*Mi cà le Dónbeenĩ bɛni vé
(Matiye 6.25-34)*

²² Bũn món ó o wee bío lè mí nĩ-kenínia: «Lé bũn nɔn á ï wee bíoráa bïo ká á à na mia: Mi wé yí yáa mi yilera mi mukãni bïo yi, le mi ì yí mu bè-dínii wen à á dí, tàá mi sãnía bïo yi, le mi ì yí hã sǐ-zínia wen á à zǐ.

²³ Mu bon. Le mukãni bïo po mu bè-dínii, á hã sãnía bïo po hã sǐ-zínia.

²⁴ Mi loń ɓa khãnkhonwà, ɓa yí máa dĩ bïo, á mún yí máa lá dĩnló. Ba náa mía, ká le Dónbeenĩ màhã pá wee dĩiní ɓa. A bïo mínén bïo jũhũ màhã wi po ɓa jínzàwa.

²⁵ Minén tĩahũ á yĩa dà mí mukãni wizooní á à dé wán cǐnú mí yilera yáaró bïo yi so wi le?

²⁶ A bïo mí yí dà dèε woon máa wé bïo cǐnú bïo yi, á mí wee yáa mi yilera bïo ká dĩni yi le we?

²⁷ Mi loń le pũĩlè. Le yí máa sá dèε, á mún yí máa tĩ sĩa. Le ï bío mu na mia: hàrí o *Salomɔn lè mí cùkú búenbúen ká wón pá yí zǎ sĩa na se yú lerén ɓúi yi.

²⁸ Ká le Dónbeenĩ wee donkhueé le jíní ká síi, dĩo wé kɛni ho zuia ká ho yĩró à ɓa cǐ le, à sònkú mínén á le è wé kaka máa zíní. Mi siadéro le Dónbeenĩ yi ɓèntĩn fòora.

²⁹ Mi wé yí yáa mi yilera à wé dĩn cà bïo mi ì dí làa bïo mi ì ju.

30 Mu bon, bĩa yí zũ le Dónbeenĩ ho ðímíjǎ yi lé bán wee wé ðĩn cà bũn búenbúen fέεε. Εε ká minén mĩn Maá Dónbeenĩ wón zũ bĩo ko làa mia.

31 Mi le mi yara sí le Dónbeenĩ béenĩ bĩo, á bĩo ká á le Dónbeenĩ á à na mia.

32 «Minén nùwǎ yεn zàwa na á ĩ pan bĩo, mi yí zón ðèε, lé bĩo á mu wó sína mĩn Maá Dónbeenĩ yi à le na mí béenĩ mia.

(Matiye 6.19-21)

33 «Mi yèé mi níi bĩo à sanká wárí na mi yú à na 6a nĩ-khenia yi. Mi cà ho nàfòró binbirĩ na máa vé bàrá ho wáayi ká lè miten. Bĩn á 6a kònlowà máa juaa ho, á bùaa mún máa yáa ho.

34 Mu bon, hen na mi nàfòró wi yi lé bĩn á mi sía búenbúen á à dé yi.

Ba ton-sáwá na wee fání mí yĩo bĩo

(Matiye 24.45-51)

35 «Mi zĩ mí tonló sía, à zǎní mí fĩntéena wíoka ðĩnnáa.

36 Mi wé lè 6a nùpua na pan mí jùhũso na van mu yaamu cεení bĩo. Ká a 6ueé ðǎn pǎahũ na yi, á búanbúaa ho woohũ à 6a ðèení hén ho.

37 Bán ton-sáwá so na á 6a jùhũso 6ueé yú à 6a fánía mí yĩo pan wo 6èntĩn júná sí. Le ĩ mĩ ho tũíá na mia: O jùhũso mí bεεre á à lá mí tonló sía á à zĩ ká a bío le 6a kεení, ká a lá ho ðĩnló á à sanká à na 6a yi 6a à dí.

38 Hàrí ò o jùhũso mu 6uee ðǎ ho tá tǎahũ tàá mu yáá dà bũn wán, ká a 6ueé yú 6a ká 6a yĩo fá á kará pan wo, se bán ton-sáwá so júná 6èntĩn sí.

39 «Mi zũ le ká le zĩi 6ànso lá wee wé zũn o kònlo 6uenló pǎahũ, ó o lá máa wé è díá ó o máa zo a zĩi.

⁴⁰ Minén mún tĩní mí yĩo, lé bĩo ó o *Nùpue Za khii buen ho p̄ahũ na á mí yĩ máa dé le o buen yi.»

⁴¹ O o Piere tũara a yi: «Núhũso, le wahiire mu á ũ wà n̄n warén wa dòn yi léé, tàá lé 6a nùpua búenbúen á le wà n̄n yi?»

⁴² O o Yeesu bía n̄n wo yi: «O ton-sá na yĩ máa lé mí nùhũso món, na hácirí wi le o yén? Lé yĩa ó o nùhũso á à bàrá mí zii tonni nùhũ wán, le o wé sanká ho d̄nló na mí zii nùpua lè mí nĩ-kéní kéní yi ho p̄ahũ na mu ko yi,

⁴³ ó o wee sá ho tonló mu ó o nùhũso binía bueé kúaa wán. O ton-sá mu nùhũ sí.

⁴⁴ Le ĩ mĩ ho tũía na mia: O nùhũso á à bàrá a mí bĩo búenbúen nùhũ wán.

⁴⁵ «Ká a ton-sá mu díá ò o wee bío mí yi: ‹Ĭ nùhũso míana ò o máa buen.› O o wáa h̄n̄n wee ha mí ninzàwa ton-sáwá, 6a báawa lè 6a h̄awa, á wee dí ká a n̄u khée,

⁴⁶ wón ton-sá so 6a nùhũso khii buen le wizonle na ó o yĩ zũ yi, lè ho p̄ahũ na ó o yĩ dó yi. Ká a nùhũso mu khii buee d̄n̄, ó o bueé beé o lò làa sòobéε, ká a pá à dé o 6a ton-sáwá na ló mí nùhũso món t̄ahũ.

⁴⁷ «O ton-sá na zũ mí nùhũso síi bío, ò o yĩ wíokaa m̄iten á yĩ wó mu làa bío ó o lonnáa mu, wón á ho haró ò ní.

⁴⁸ Ká yĩa yĩ zũ mí nùhũso síi bío, ò o wó h̄a wén-kora á 6a ko 6a ha, wón haró máa tà máa ní a làa yĩa so bío. Yĩa 6a n̄n mu bío na boo yi, á 6a khii fé bío boo c̄n̄, á yĩa 6a kàràfáa mu bío na boo yi, á 6a khii tũa yi làa bío po b̄n̄.

Ho kharó lè lé c̄t̄t̄i bío

49 «Lé ho dōhũ á ĩ guan wa ɓueé dé ho tá yi, á ĩ ɓèntĩn lá wi à ho dèení zà!

50 Ká ĩ màhá ko à ĩ káa lònbe-beeni ɓúi yi, á ĩ hácírí ɓèntĩn lùnkáa mu ɓío yi, ká mu yí wó yí vó, á ĩ máa yí ĩten.

(Matiye 10.34-36)

51 «Mi wee leéka le ĩ ɓuara wà ɓueé dé héerà ho ðímíjá yi le? ɓueé. Le ĩ ɓío mu na mia: Lé há ɓióní á ĩ wà ɓueé kúee á à kheéráa ɓa nùpua.

52 ɓío ká wán á ɓa nùpua nùwā hònú na wi le zii dà-kéní yi á à kha. ɓa nùwā tĩn á à fi lè ɓa nùwā ñun na so, á ɓa nùwā ñun á mún ñ fi lè ɓa nùwā tĩn mu.

53 O maá máa wé sí lè mí za, ó o za mún máa wé sí lè mín maá. O nu máa wé sí lè mí hínló, ó o hínló mún máa wé sí lè mín nu. O ɓúaa háa máa wé sí lè mí yàró háa, ó o yàró háa mún máa wé sí lè mín ɓúaa háa.»

(Matiye 16.2-3)

54 ɓún mún ó o wee ɓío lè ɓa zâamáa: «Hen ká mi mən ká há dùndúio wee vá kúee mín wán lè le wii tènii, à mi le ho viohó ò tè, à mu ɓèn wé làa ɓún.

55 Hen ká mi mən ká ho pinpiró wee lé lè le wii hènii ɓàn nín-káahó à ɓuen, à mi le ho wunwuró ò kéń, à mu ɓèn wé làa ɓún.*

56 Nĩ-khàwa yén! Mi wee loń ho tá lè ho wáayi à zūrnáa ɓío wee wé pònna. A lée webio nən á mu ɓío na wee wé lònɓío á mí yí zū máa zéení kúará?

(Matiye 5.25-26)

* **12:55** Ba zúífùwa kōhũ bio sí wi mí dòn lè warén ɓío. Mu yámú ñumu wi lè le wii tènii. Lé làa ɓín á ho viohó wee wé lé yi ɓuennáa. Ká le wii hènii ɓàn nín-káahó á ho tá hení ɓúaa yi. Lé làa ɓín á ho wunwuró wee wé lé yi ɓuennáa.

57 «Lée webio nɔn á mínén mi bæere yí dà máa hueeka mu biowa mín yi à zũrnáa bió téréna.

58 O búí lá wó khon lè mi ninza síi, ó o von fo le cítíi yi, à ũnén na wó khon bánbá à ũ fèn wé le jii dà-kéní lè mi ninza mu ho wǒhũ wán ká mi ðĩn yí vaá ðn. Ká búñ mía ó o vaá dé fo o cítí-fi níi yi, á wón bèn á à yèrémá khíi dé o paro níi yi, á wón ñ dé ho kàsó yi.

59 Le í bío mu na mia: Ho kàsó mu á fo máa lé yi húúu ká ũ yí wǎ le wárí na fo ko á ũ na búenbúen á yí tíira jii.»

13

Le v̄ndɛɛ na yí máa ha wàhiire

1 Mu p̄ahũ, á nùpua nùwǎ yen búí ló buée wee bío ho Kalileesa búí bió là a Yeesu, b̄ia ó o *Pilaate na wi ho *Zudee kǒhũ jũhũ wán á nɔn le jii ba bó ká ba ðĩn wee wé mu hãmu.

2 O o Yeesu b̄ia nɔn ba yi: «Mi wee leéka le bán nùpua so lé b̄ia h̄ia wee wé mu bè-kora po ho Kalileesa na ká á nɔn ba bió wóráa ká síi le?

3 B̄uée. Ká mínén mún yí khú mu bè-kora wéró yi, á mi ì hí lè ba bió, le í bío mu na mia.

4 Tàá mi wee leéka le ba nùpua píru h̄tĩn na ho Silowee nónwíohũ h̄ia tò jà yi á ba húrun lé bán h̄ia wee wé mu bè-kora po ho Zeruzalɛmu nùpua na ká le?

5 B̄uée. Ká mínén mún yí khú mu bè-kora wéró yi, á mi ì hí lè ba bió, le í bío mu na mia.»

6 Búñ món ó o wà le wàhiire na ká nɔn ba yi: «Nii búí h̄ia fá le v̄ndɛɛ búí na ba le *fikíyée mí v̄ns̄ia buahó yi. Wizonle búí ó o le mí buée loñ le mí ì yí bia ho wán á à khòo lè, ó o buée khon.

17 Dén bioní so na ó o Yeesu bía á dó hã niyio bía làa wo wee wãaní yi. Ká 6a zãmáa na wi bín búenbúen bán 6èn wee zãmaka mu bè-tentewà na ó o wee wé bïo yi.

*Ho mútáàdè bεere lè le ja-fini wàhio
(Matiye 13.31-33; Maaki 4.30-32)*

18 O Yeesu binía bía bïo kà: «Le *Dónbeení béení á 6onmín làa webio? Lée webio á ì dà à tèé làa de?»

19 Le bïo 6onmín lè ho mútáàdè* bεere na ó o nni búí dù mí vĩnsĩa buahó yi, á le ló á hĩnɔn yòó wó mí vĩndè-beení, á 6a nĩnzàwa wee tá mí lenna yi.»

20 O o pá biní bía bïo kà: «Lée webio á ì dà à tèé lè le Dónbeení béení?»

21 Le bïo 6onmín lè le ja-fini na ó o hãa búí zúnzúio kúaa mu dũmu kiloowa 6óní làa hònú yi á khan bàrá á mu ló.»

*Ho zoró lè ho zũapĩi na finia bio
(Matiye 7.13-14, 22-23)*

22 O Yeesu hĩa tò hã ló-beera lè hã ló-zàwa yi á wee kàrán 6a nùpua ká a va lè ho Zeruzalεemu cón.

23 O o búí tũara a yi: «Núhũso, bĩa á à kãní yĩnɔn 6a à wé 6a nĩ-dòndáa le?» O o bía nɔn 6a yi:

24 «Mí bánbá à mi zo lè ho zũapĩi na finia. Le ì bío mu na mia: Ba nùpua cèrèè khíi cà ho zoró yahó ká mu yĩo máa lé.

25 Ká a zĩi 6ànso khíi hĩnɔn á vá mí woohũ pon á dó, à bũn minén lée wi ho khũuhũ á wee búanbúa ká mi ì bío bïo kà: «Núhũso, hén le wa zo.» O ò bío o na mia: «I yí zũ mi léenii.»

* **13:19** Ba zúifùwa cón á ho mútáàdè bεere lé dño ka cĩnú. Ba wee wé ni ho 6àn bia kúee le zéeni yi, à le símu wíoka dé wán.

26 A mi ɓèn á à bío o na a yi: «Eee! Ká wa ɓon páanía dú á ɓun làa fo, á fo mún kàrána ɓa nùpua wa lóhó ɓonfúaa yi.»

27 O o ɓin á à bío ò na mia: «Mi vá lé í nĩsání, bè-kora wérowà yén! Í yí zū mi léení.»

28 «Ká mi khíi mɔn o Abarahaamu là a *Izaaki là a *Zakoobu lè le Dónbeenĩ ɓi-cúa fεεrowà ɓúenɓúen le Dónbeenĩ bá-zàmu yi à minén ɓa lée kúaará ho khũuhũ, á mi ì wá á yiwa à vá ɓin.»

29 Ba nùpua khíi lé ho ɗímíɓá kùaràa ɓúenɓúen yi á ɓueé kεení ká ɓa à dí ho sánú le Dónbeenĩ bεení ɗíiníi.

30 ɓin ká ɓia dú ho món ho zuia khíi wé ɓa ya-ɗíwá, ká ɓia dú ho yahó ho zuia ɓèn khíi wé ɓa món-ɗíwá.»

O Yeesu varákaa wee va lè ho Zeruzalεemu cɔn

31 Hón pãahũ so yi á ɓa *Fariziεwa nùwã yɛn ɓúí vá ɓueé ɓó a Yeesu yi á wee bío làa wo: «Héyíi! Híní lén hen à va lòn-veere, lé ɓiò ó o *Heroode wi ò o ɓúe fo.»

32 O o ɓía nɔn ɓa yi: «Mi lén va à bío na wón cawan† so yi: ɗí wee ɓa cínáwa á mún wee wéé ɓa vánvárowà ho zuia lè ho yĩró, ká mu wizooní ɓin zòn á í tíí í tonló ɓii.»

33 Ká í màhá ko à í lá í wɔhũ lén ho zuia lè ho yĩró lè ho yĩró níí ló, lé ɓiò mu yí se à le *Dónbeenĩ ɓi-cúa fεero hí lòn-veere ká mu yínɔn ho Zeruzalεemu yi.»

(Matiye 23.37-39)

34 «Eee Zeruzalεemusa! Minén na wee ɓúe le Dónbeenĩ ɓi-cúa fεεrowà, á wee lèeka ɓia le

† 13:32 Ba zúifùwa cɔn ó o cawan lé yĩa ɓèn héra làa bío ó o zanká héraràa warén cɔn ɓiò síi.

Dónbeenĩ wee tonka mi cón lè hã huua à búe. Lée zen cúa-yen á ĩ wi à ĩ vá mia kúee mín wán làa bïo ó o kúeerè wee wé veráa mí zàwa kúee mí mía tá bïo síi à mi yí tà mu!

³⁵ Awa! Le Dónbeenĩ á à pí mia hùúu.‡ Le ĩ bïo mu na mia: Mi máa bĩní máa mi mi fúaa nònzon na mi khíi wee bïo bïo kà: «Le le Dónbeenĩ dúbua yĩa bò o buen o Nùhúso yèni yi§.»»

14

O Yeesu wéera vánváro búii ho Sabaa zon

¹ Ho *Sabaa búii zon ó o Yeesu á ɓa *Farizíewa núhúso búii von lè ho ɗínló mí zii. A bĩa wi bĩn fá mí yí wo yi le mí ì loń bïo o ò wé.

² A bũn ò o nĩ búii na mu vãmú búii tò ó o sãnia lon á ɗĩn o yahó.

³ O o Yeesu lá le bionĩ ò o tũara ho *lãndá bïo zéenílowa lè ɓa Farizíewa yi: «Wa lãndá yi á nũpue so dà à wéé vánváro ho Sabaa zon le?»

⁴ A ɓa yí bía, à ɓa ɗĩn búirín. O o Yeesu wãa ɓuan wo yi, á wéera, ò o le o lén khíɓo.

⁵ Bũn món ó o wee bïo làa bĩa wi bĩn: «Minén á yĩa za tàá o nàa tò le buii yi ó o máa dèení máa suee wo fùafùà hàrí mu wé ho Sabaa zon lé o yén?»

⁶ O o búii mún yí dàrna dèe yí bía mu ɗání yi.

Bïo wi ho yahón lùà lè ho mónɗen lùà kɛeníló yi

⁷ Bũn món á bïo ó o Yeesu mɔn à bía ɓa von wee yĩ ho yahón lùà à kɛení yi, ó o wà le wãhiire na kà nɔn ɓa yi:

‡ 13:35 Mi loń Zeremii vūahũ 12.7, 22.5

§ 13:35 Mi loń Leni vūahũ (Psaumes) 118.26.

⁸ «Hen ká a búí von fo mí yaamu sánú dīnīí, à ù yí dèení yí vaa keení ho yahó, lé bǐo mu dà a wé le o búí na nǐhǔ wi po fo á ǒa mún von.

⁹ A fo ò keení ù zàamu ká yǐa von mia mi nùwā nǐn á ǒueé wee bío làa fo: «Hǐnǐ à ù na le lùe yǐa ká yi.» A fo màhǎ à còonǐ ì hǐnǐ lé ù nǐyio á à lén khǐi keení ho món.

¹⁰ Ba wé von fo làa bǐn sǐi, à ù ǒuee khǐi lii keení ho món, ká yǐa von fo ǒuee dǎn, o ò bío ò na foñ: «Wàn bǐnlo, hǐnǐ ǒuee yòo keení ho yahó.» Hón pǎahǔ so yi bǐn ká bǐa ǒa von mu yaamu sánú dīnīí ǒúenǒúen á à mi bǐo ǒa ǒúaaníanaá fo.

¹¹ Lé bǐo á nùpue lée nùpue na wee yòonǐ mǐten wón à le Dónbeenǐ á à liinǐ. Ká yǐa wee liinǐ mǐten wón à le è yòonǐ.»

¹² Bǐn món ó o yèrèmaa wee bío làa yǐa von wo: «Hen ká fo wé le fo ò ve nùpua à ǒa ǒuee dí ù cǐn, à mu wé wisoni yi tàá ho tǐnàahǔ, à ù yí le mu wé mǐn bǐnlowà, lè mǐn zàwa lè mǐn temínlowà, tàá mi ninzàwa bío ǒànsowà. Lé bǐo ǒa khǐi dàñ fo ò ve làa bǐn bǐo sǐi á à dé bǐo fo wó nǎn ǒa yi lahó yi.

¹³ Ká fo wíokaa ho dǐnló ho sánú bǐo yi á le fo o ve lè ǒa nùpua, à ǒa nǐ-khenia, lè ǒa mùamúawà, lè ǒa lónǐ lè ǒa muiiwà lé bán à ù ve.

¹⁴ Ká fo wó bǐn, á ù bǐo á à wé se, lé bǐo á bán yí dà mu sǐi máa wé máa na foñ. Le Dónbeenǐ le dǐo khǐi sàánǐ foñ bǐa wó mu bè-tentewà vèeró zon.»

*Bǐa ǒa von lè ho dǐnló wàhiire
(Matiye 22.1-10)*

¹⁵ Bǐo á bǐa làa wo páanía wee dí nǐ-kénǐ ná hǐn bionǐ so, ó o bǐa nǎn o Yeesu yi: «Yǐa khǐi keení le *Dónbeenǐ béeñǐ dǐnló dīnīí ǒèntǐn bǐo se.»

16 O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Nùpue ɓúí h̄́a le mí ì dí s̄́n-been̄í, ó o fèra bía mu nɔn ɓa nùpua cèrèè yi.

17 Bìo ho ð̄́nló mu ð̄́ró p̄́ah̄́ú ð̄́n, ó o le mí ton-sá vaa bío na b̄́a ó o von yi: «Mí h̄́n̄í ɓuen, lé ho ð̄́nló wíokaa vó pan mia.»

18 A ɓa lè mí n̄́-kéní kéní yú b̄́o ɓa à bío máa ɓuennáa. O n̄́n-yání nùpue bía nɔn o ton-sá yi: «Sábéré, í ɓènt̄́n yí dà máa ɓuen; í yà ho m̄́h̄́ú lònɓio, á ì ko à ì vaa loí ho.»

19 O o ɓúí wón bía nɔn wo yi: «Sábéré, í yà ho v̄́aró n̄́awa b̄́uaa píru, lé bán á ì wí à ì ð̄́ndí loí.»

20 O o n̄́-kéní wón ɓèn bía: «Í yan lònɓio á ì ɓènt̄́n yí dà máa ɓuen.»

21 O o ton-sá mu b̄́n̄ía ɓueé bía mu ɓúenɓúen nɔn mí n̄́h̄́úso yi, á wón s̄́i c̄́a, ó o bía nɔn wo yi: «W̄́aa bánbá lén va ɓa nùpua f̄́em̄́nló lara yi, à zo ho lóh̄́o ɓonfúaa yi, à ɓa n̄́-khenia, ɓa mùamúawà, ɓa muiiwà lè ɓa lóní na fo ò f̄́eráa mín b̄́n̄ à ù ɓua ɓuennáa.»

22 Mu ù dé mí yi, ò o ton-sá b̄́n̄ía ɓueé wee bío lè mí n̄́h̄́úso: «Bìo fo le í wé á ì wó ká h̄́a lùà ɓúí màh̄́á pá ká.»

23 O o bía nɔn mí ton-sá yi: «W̄́aa héè lá h̄́a w̄́ana, à léka h̄́a manawà yi loí, ká ù fò mín làa nùpua na, à ù bío ɓúe ɓa n̄́n̄a le ɓa ɓuen í z̄́i, bèra a na à le sí.

24 Le í bío mu na mia: Bía á ì von ho yahó ɓúenɓúen á n̄́-kéní kà á ì ð̄́nló mu máa zo n̄́i.»»

*O Yeesu bèró yi b̄́o
(Matiye 10.37-38)*

25 P̄́ah̄́ú ɓúí ó o Yeesu lá ho w̄́h̄́ú á ɓa z̄́amáa bò a yi, ó o yèrèmaa wee bío làa ba:

26 «Yìà le mí ì ɓuen ì cón, ká ɓànsò yí pǎ mín maá, lè mín nu, á yí pǎ mín háa lè mí zàwa, á yí pǎ mín zàwa lè mín hínni, á yàá pá yí pǎ míten mí ɓeere, á ɓànsò yí dà máa wé ì nì-kenínii.

27 Yíà yí máa lá mí *kùrùwá pǎ* à bèráa mií, wón ɓànsò yí dà máa wé ì nì-kenínii.

28 Hen ká minén ó o ɓúi lá le mí ì so le zǐ-beeni, ó o so máa keení ká a máa le mí yi le wá rí na o ò dé le yi ɓiò yi, à loń ká ɗiò wi o cón á dà le wee so á à ɓueé le?

29 Ká ɓún pǎ ká a fàrá le ɓúhú á le yí dàńna yí ɓon, ɓún-sí á ɓiá wee mi le wé è yáa mí ɓíní yí á à na a yí ká ɓa à ɓiò:

30 «O nni na kà son mí zǐ híńńa yi ò o yí dàńna le yí ɓueéra.»

31 «Mu mún lée dà-kení là a ɓé ɓúi na á ɓa ninza ɓé ló wà ɓueé tá le há há. O so máa keení ká a máa loń le mí dá síwá muaaseé pí rú á dà wee sánsá mí zúkúso dá síwá muaaseé ɓóní na wà ɓueé fi làa wo le?

32 Ká a zū le mí yí dà mu, o ò fèn nì tonka ɓa nùpua á ɓa à khèn vaá sí a yahó á à tùa wo yi làa ɓiò ó o ko ò o wé na a yi, à bè yi yíráa ho héerà.»

33 O o Yeesu wáa ɓiá: «Mi le mi yiwa sese. Minén ó o ɓúi yí dà máa wé ì nì-kenínii ká ɓànsò yí pǎ ɓiò wi o cón ɓúenɓúen.

*Mu yá mú na pànká mia ɓiò
(Maaki 9.50)*

* 14:27 Mi loń Matiye vūahú 10.38

34 «Mu yámú yoo. Εε κά mu yámú yonyoró hía ló mu yi, á 6a à wé kaka á mu ù bíní ì zoráa.†

35 Mu cūnú wáa mía, mu yí dà máa yèrémá máa wé bïo búí ho tá yi, á mu mún yí dà máa wé duioró. Ba wé yénní mu kúia. Yia wee jí bïo, à wón jí bïo bía sese.»

15

O pio na vñnun á bñnia yú wáhiire (Matiye 18.12-14)

1 Wizonle búí á ho *làn pó féwá lè 6a bè-kora wérowà vá 6ueé kñnia o Yeesu yi á wee jí a bióní.

2 Bïo 6a *Farizíewa lè ho *lándá bïo zéenílowa mən mu á 6a sía wee cí á 6a wee bío mín yi: «Mí loí, o nùpue mu mána mín lè 6a bè-kora wérowà á wee dí làa ba.»

3 O o Yeesu wà le wáhiire na kà nən 6a yi:

4 «Minén ó o búí pia khīmàni lá wi, ó o yà-kéní wó wó séra vñnun, ó o so máa kúia 6a khīmàni yà-kéní mía na ká le dùure yi ká a máa vaá cànká yía vñnun fúaa o yú a le?

5 Ká a hía vaá yú a, ó o síi ì wa wa á à lá a yòó pí á à khíboráa.

6 O 6uee dēñii o ò ve mín bñnlowà làa bía làa wó 6ó mín yi á à bío ò na yi: «Í pio yà-kéní na lá vñnun á í wáa cà yú. Mí le wa páaní zāmaka mu bío yi.»

7 Le í bío mu na mia: Lé ká síi á le sí-wεε mún ñ wéráa hen na le Dónbeení lè mí tonkarowà yòó wi yi, o nùpue ní-kéní na khú mu bè-kora wéró yi bïo

† 14:34 Hón pāahú so yi ká mu yámú á yí máa ce sese. Mu biowa búí hía lúnkaa mu yi. Lé bñn nən á mu yonyoró hía wee wé lé mu yi ká mu búí pá ká à 6a lá léé kúia.

yi, á à poń 6a nĩ-tentewà khĩmàni nĩ-kéní mía na màkóo mía ho yèrèmáló yi.

O hĩa na wén-hõnló vũnun ó o cà yú bĩo

⁸ «Tàá ká a hĩa 6úi wén-hãani bĩo píru lá wi, ó o wó wó vĩnía le dà-kéní, ó o so máa dé le fĩntĩnĩ á máa sàa mí zĩi ká a cà le kùaràa 6úen6úen yi fúaa o yú le le?»

⁹ Ká a yú le o ò ve mín bõnlowà làa bĩa làa wó 6ó mín yi á à bĩo ó na yi: «I wén-hõnló na lá vũnun á i yú. A mí le wa páanĩ zãmaka mu bĩo yi.»

¹⁰ Le i bĩo mu na mia: Lé ká sĩa á le Dónbeenĩ wáyai tonkarowà sĩa á à waràa o bè-kora wéro nĩ-kéní na khú mu bè-kora wéro yi bĩo yi.»

O za na van vũnun wãhiire

¹¹ Bũn món ó o Yeesu pa bĩnía bía bĩo kà: «Nĩ 6úi zàwa nùwã jun hĩa wi.

¹² Wizonle 6úi ó o fẽeso bía nòn mín maá yi: «I maá, sanká wàn kĩa à ù na ínén bĩo.» O o maá 6èn sankaa mí nàfòró á nòn mí zàwa nùwã jun mu yi.

¹³ «Wizoonĩ bĩo yen bũn món, ó o fẽeso yèera bĩo ó o yú 6úen6úen á lá wárí ò o wà van ho kãhũ 6úi na dãnĩ nàyi. Bĩo ó o vaá wi bĩn ó o zon mu koomu yi á yáara mí wárí 6úen6úen véenía.

¹⁴ Pãahũ na ó o wárí mu yáara wó yi, à bũn le hĩn-sũmúi 6úi ló ho kãhũ mu yi, á mu bĩo 6úen6úen hĩni wee tè o.

¹⁵ O o vaá yú ho kãhũ mu nùpue 6úi á wón le o wé vaa pa mí nòn bùɛnĩ mí mǎhũ yi.

¹⁶ A 6a nòn bùɛnĩ dĩnló ó o sĩa wee bĩnĩ vá yi lè ho díró ká nùpue màhã yí máa na ho wo yi.

¹⁷ «Ó o hácírí bĩnía 6uara bĩo ó o wó khĩna wán, ó o zũna le mí wó khon, ó o wee bĩo mí yi: «Wàn

maá ton-sáwá búenbúen wee dí ho dínló sa mítén, à ìnén wón bueé wee hí hen lè le híni.

¹⁸ Ì ì bíní ì va wàn maá cǎn á vaá bío ò na a yi: Ì maá, ì bènṭín wó khon lè le Dónbeení á mún wó khon làa fo,

¹⁹ á ì wǎa yí ko à ù bíní bua mi lè ù kùrú za tenii bío, ká ù bua mi lè ù ton-sá bío síi.›

²⁰ O o wǎa hínon wà nǎn mín maá zii. Bío ó o khèra yòó ló lua, á bǎn maá fèra mǎn wo, ó o màkárí buan wo yi làa sòobéε, ó o lùwa wee sí mí za mu yahó á vaá wíira a kùkà á wee bèní yi. ²¹ O o za wee bío làa wo: ‹Ì maá, ì wó khon lè le Dónbeení á mún wó khon làa fo. Ì yí ko à ù bíní bua mi lè ù kùrú za bío síi.›

²² Ká bǎn maá màhá bía nǎn mí ton-sáwá yi: ‹Mi bánbá zoo lońka à mi lén ho báká beení na se po hía ká à buee léé zíní làa wo. A mi dé le nín-kízà-fibεere o nín-kíza yi, à mún zíní a lè há nakáa.›

²³ Mi léé lén o nòn-bòohú na nini wi à búe à wà dí ho sǎnú à wéé wa sía.

²⁴ Lé bío, á ì za mu lá ka lòn nǎ na húrun ká a bínía vèera. O lá vúnun, á ì bínía yú.› A ba wǎa cǎana ho sǎnú díró.

²⁵ ‹Bún búenbúen wee wé ká a nǎ mu za kínde so van há mana. Bío ó o ló há mana yi bueé wee sùará mín zii, ó o wee ní há sía lè ho yoró sǎ.›

²⁶ O o dín ò o von o ton-sá búí tùara yi làa bío wee wé bǎn lún yi.

²⁷ O o ton-sá bía nǎn wo yi: ‹Lé mǎn fèε bínía buara, á mǎn maá léra a nòn-bòohú na nini wi á bó, lé bío ó o za bínía buara lè le lòn-hebúee.›

²⁸ O o kínde so dènía síi cǎ bún wán á henbuaa le mi máa zo. A bǎn maá ló le mi léé yanka a ò o buee zo.

29 Ká a màhã bía nòn mín maá yi: «Loí, ìnén sá nòn foñ hã lúlúio cèrèe yi, á harí wizon-kéní á ì ò òn yí pá ù nìi, ò o vio za sãanì á ù yáá pá òn yí nòn miì le ì dí lè ho sánú lè wàn bínlowà.

30 A ùnén za na lá ù nìi bïo vaá yáara véenia ba hã-kora wán bínía buara, á ù màhã le ba lén o nòn-bòohũ na jini wi búe.»

31 A bân maá bía nòn wo yi: «Ì za, ìnén làa fo páania wi mín wán fèe, á bïo á ì te búenbúen bïo sã foñ.

32 Ká wa màhã ko wa dí ho sánú à wéé wa sia, lé bïo á mìn fèe mu lá ka lòn nìi na húrun á bínía véera. O lá vùnun á ì bínía yú.»

16

O ton-sá kohó na hácirí wi wàhiire

1 Bún món ó o Yeesu wee bío lè mí nì-kenínia: «Nàfòró bânso búí hía lá nùpue búí bàrá mí tonni nùhũ wán. Wizonle búí á ba bueé bía nòn wo yi le o ton-sá mu wee yáa o nìi bïo dàkhíina.

2 O o von wo bueé wee bíoráa: «Bïo á ì ná ù dání yi á so bon le? Wáa wa lá bïo á ù wó búenbúen bân càtíi, bún món á wa à kúia mín. A ù tonló vó ì cón zuia.»

3 O o nìi wee bío mí yi: «Eee! I nùhũso wáa léra mi mí tonni sáró yi á ì wé kaka? Bïo ho varó á ì yí dà bïo, á ho hée fio mún nìyio wi miì.

4 Awa, ì wáa zũ bïo á ì wé ká ì tonló yáara á ì pá à yí ba búí na à bua mi.»

5 A bía búenbúen na ba nùhũso kení wi yi ó o von lè mí nì-kéní kéní. A yia buara ho yahó ó o tùara yi: «Ì nùhũso kee na wi foñ lé le yén?»

⁶ A wón bía: «Lée oliivewa bia ñiló bàrikónwa khimàni.» O o bía nɔn wo yi: «Lii κεεní fùafùà. Fé ũ kee vūahũ à ũ túa: Ñiló bàrikónwa búará-ɲun làa píru.»

⁷ O o bínía tùara a búí yi: «A ũnén bèn kee lé le yén?» A wón bía: «Lée ðínló pórókówá khiá-hònú.» O o bía nɔn wo yi: «Fé ũ kee vūahũ à ũ túa: Ðínló pórókówá khiá-náa.»

⁸ Bio ó o ton-sá mu yí térénna ká ɓa ɲúhũso màhá pá khòonía wo há hénní na ó o yú bío yi. Lé bío á ho ðímíɲá na kà nùpua zū mín buaró á po mu khoomu nùpua.»

⁹ O o Yeesu mu bínía bía: «Le í bío mu na mia: Mi wé yú ho ðímíɲá nàfòró à mi wé wé bío mi ì yíráa ɓa b́nlowà làa ho, ká ho khií wó mi ćn, á ɓa à fé mia á à zoráa le mukāñi na máa vé lahó yi.»

¹⁰ Yia yú mu bío na ćinú ó o zūna mu buaró, wón ɓa nɔn bío boo yi ó o mún ñ zūn mu buaró. Yia yí térénna mu bío na ćinú yi, ó o mún máa térén mu bè-beera yi.

¹¹ Ká mi yú ho ðímíɲá nàfòró á mi yí zūna hón buaró, á lée wée á à tá à na ho nàfòró tente mia?

¹² O ñi-veere bío na ɓa kàràfáa mia á mi yí zūna buaró, á mi kùrú bío á ɓa mún máa na mia.

(Matiye 6.24)

¹³ «Ton-sá woon yí dà máa sá máa na ɲúnása nùwā ɲun yi. O ò ɲin o ñi-kéní, ká a wañ yia so. O wé è ɲí a ñi-kéní bióni, ká yia so ó o máa kònbi. Mi yí dà máa sá máa na le Dónbeení yi ká mi mún pá henía le wárí càró bío.»

¹⁴ Bio ɓa *Farizíewa ɲá há bióní mu, á ɓa wee yáa mí ɲiní yi na a Yeesu yi, lé bío á ɓa dó mí sía le wárí càró yi dàkhíina.

15 Ká a Yeesu màhǎ bía nɔn 6a yi: «Minén wee wé mítén lè 6a nǐ-tentewà 6a nùpua yahó, èè ká le Dónbeenǐ dén zū bǐo wi mi yiwa, lé bǐo á bǐo 6a nùpua wee mi à wé lè mu bè-beenǐ á le Dónbeenǐ yí máa tà yi.

*Ho làndá lè le Dónbeenǐ béenǐ bǐo
(Matiye 11.12-13)*

16 «O *Moyiize làndá lè le *Dónbeenǐ ni-cúa fεerowà vɔnna á pǎahú wà féεε 6ueé 6ó a Zǎn Bati-isi 6uenló yi. Wón 6uenló nii lé bǔn á le *Dónbeenǐ béenǐ bǐo bueró nǔhǔ 6úa yi, á 6a nùpua lè mí nǐ-kéní kéní wee nǎa mín le béenǐ mu zoró yi wán.

(Matiye 5.18)

17 «Ho wáayi lè ho tá véro á wayi po ho làndá bín-za dεε na cǐnú vǐló.

(Matiye 5.32)

18 «Báa na día mín háa ò o bǐnía fó há-veere yan lée há-fé. A yǐa fó a háa na bàn báa día wo á yan mún lé o há-fé.»

O nǎfòró 6ànsò là a Lazaare wǎhiire

19 Bǔn món ó o Yeesu pá bǐnía bía bǐo kà: «Nùpue 6úi hǐa wi bǐn á nǎfòró wi á wee zǐ há sǐ-sení na yàwá here. Wizooní 6úen6úen lée sǎnú díró o cǐn.

20 Nǐ-khenii 6úi na yèni 6a le Lazaare, na sǎnía 6úen6úen vó lè há dokuaa á hǐa wee 6uee da a nǎfòró 6ànsò mu khǔuhǔ.

21 O sǐi yàá wee wé vá a nǐi mu dǐnló na wee kùenka lii kúia yi lè ho díró. A bè bǔn wán, á 6a booní wee wé 6uee denka a dokuaa.

22 Wizonle 6úi ó o nǐ-khenii mu húrún, á le Dónbeenǐ wáayi tonkarowà 6ueé líí lá a yòó bàrá a *Abaraamu nǐsǎní. Bǔn món ó o nǎfòró 6ànsò mún húrún á 6a nùuna.

23 Bïo ó o wi ho ñi-hónbó-lóhó yi, ó o lò wee be dàkhíina. Ó o hóonía mí yahó le mí ì loń, ó o khèra mən o Abarahaamu ò o Lazaare kará a ñisání.

24 «Ó o von wo pńnpń: «Wàn òuaa Abarahaamu, loń í màkárí yi à ù tonka a Lazaare le o dé mí nín-kíza ñúhú mu ñumu yi, à òuee weé là ì ðenle, lé bïo á í lò òèntín wee be ho ðóhú na kà yi dàkhíina.»

25 Ká a Abarahaamu màhã bía ñon wo yi: «Í za, le ù yi, bïo á ù yïò fù lua á ù yú mu bè-sení cèrèè á weéra là ù sïi, ò o Lazaare bïo wó hã yinyio. Ho zuia á wón yú mí lònbee cúnú à ùnén òèn yú le lònbee.

26 Bún pá níi ló, á ho kã-be-beení wi warén làa mia pãahú, bèra a na ká bía le mí ì lé hen á à khí mí cón à òa yí ðán mu. A ñupue mún yí dà máa lé hen na á ù khíi wi yi máa òuen wa cón.»

27 «Ó o ñàfòró òanso bía ñon wo yi: «Í pá à bíní ì fio fo. Sábéré à ù tonka a Lazaare mu ò o lii wàn máá zii.

28 Wàn zàwa ñuwã hònú líi wi bín, ò o lii ñi òa zeñ wán à bán wãa yí òuee zo le lònbe-beení na kà lahó yi.»

29 Ó o Abarahaamu bía ñon wo yi: «O *Moyiize làndá là le *Dónbeení ñi-cúa fèerowà bioní wi bín, le mìn zàwa mu wé ñí hín.»

30 Ó o ñàfòró òanso bía: «Wàn òuaa Abarahaamu, bún pá máa yí òa. Hen ká bía húrun ñi-kéní òúi lá ló lion òa cón á òa à yèrémá wára.»

31 Ká a Abarahaamu màhã bía ñon wo yi: «Ká òa yí máa ñí a Moyiize là le Dónbeení ñi-cúa fèerowà cón, á hàrí à ñi-hío òúi vèe, á òa pá máa tà.»»

17

*Yí khà mi ninza dé bè-kohó wéró yi
(Matiye 18.6-7; Maaki 9.42)*

¹ Bũn món ó o Yeesu bía nɔn mí ñi-kenínia yi: «Bìo wee vá a nùpue dé mu bè-kohó wéró yi bũn yí dà máa hè hùúu. ƐƐ ká yíã màhã níi bò mu bìo, wón á ho yéréké è sá yi.

² Hàrí 6a ca le hue-beenĩ o fonle yi à lèè dé ho muhũ yi, bũn pá à wé wayi á à porĩ le lònbee na à yí o ká mu lé orén nɔn á 6a háyúwá na kà ñi-kení búí wó mu bè-kohó.

³ Mi cén pa miten bìo sese.

*Mi ninza bè-kora séndiaró bío
(Matiye 18.21-22)*

«Hen ká mi ninza búí wó khon làa fo à ù zéení a wékheró na a yi. Ká a tà le mí ì khí mu yi, à ù sén mu día na a yi.

⁴ Ká a wó khon làa fo le wizon-kùure yi hã zen cúa-hèṣun, à mu lè mí dà-kení kení ó o wee 6uee đĩn ù yahó le mí ì khí mu yi, à ù sén mu día na a yi.»

*Le sídéró na ka lè ho mútáàdè bεεre bío
(Matiye 17.20)*

⁵ Ba tonkarowà bía nɔn wo yi: «Núhũso, dé wa sídéró wàn.»

⁶ O o Núhũso bía: «Hen ká mi sídéró na khúekhúe lè ho mútáàdè bεεre bío á mi yàá pá lá tà le mí ì wé làa bío, á mi lá dà à bío ò na* le vĩndεε

* **17:6** Bío ó o Yeesu bía binbirĩ lé bío kà: «Hen ká mi sídéró lá 6úaa yú ho mútáàdè bεεre na cĩnú yi.» Ba zúífùwa cón á ho mútáàdè bεεre lé đĩo ka cĩnú po mu bè-đĩnii bia 6úen6úen. Ba wee wé ni ho 6àn bia kúee le zéení yi, à le símu wíoka dé wàn.

na kà yi: «Dè ho lahó na ũ wi yi a vaa zoo fá ũten ho muhú yi», á le è wé mu.

O ton-sá tonló bïo

⁷ «Hen ká minén ó o búí ton-sá lá wi á wee và a mǎhú tàá o wee pa a sáron bùaa síi, ká a ló há mana yi buara, á mi ì bío le o dèení buee kèení ò o dí le?»

⁸ Yínǎí bïo kà mi ì bío ò na a yi le: «Sá ho dínló na mií, wíoka ũten à ũ lá ho buennáa le í dí à ĩ ju. Bún mǎn á ũnén mǎhá à dí ká ũ ju.»

⁹ O so o tèní mí ton-sá mu yi bïo ba le o wé ó o wó bïo yi le? Bùéé.

¹⁰ Minén bïo làa bún mún lée dà-kení. Bïo le Dónbeení le mi wé ká mi wó mu wó, à mi bío bïo kà: «Wa lée ton-sáwá na á núpue yí ko ò o na bïo yi. Bïo ba le wa wé lé bún mí dòn á wa wó.»»

O Yeesu wéera ba bùeréwà nùwá píru

¹¹ Bïo ó o Yeesu wee va ho Zeruzalæmu, ó o bò le sũii na wi ho *Samaríi lè ho Kalílee pǎahú yi.

¹² O o vaá wee sùará ho lóhó búí yi, à *bùeréwà nùwá píru wee sí a yahó. A ba khèra dín

¹³ à ba wee wǎamaka pǎnpǎn: «Yeesu! Nĩ-kàránlo! Zũn wa màkárí.»

¹⁴ Bïo ó o Yeesu mǎn ba, ó o bía nǎn ba yi: «Mi lén vaa zéení míten lè le *Dónbeení yankarowà.»†

A bïo ba bò mín wee va bín, á ba wan.

¹⁵ Bïo ba nĩ-kení mǎn ò o wan, ó o bínía tò mí làa yi á wee khòní le Dónbeení pǎnpǎn ká a buen,

† **17:14** Le Dónbeení yankarowà mí dòn lé bía hía wee wé bío le o núpue na mu bùemu vǎmú lá wi yi á wán, ó o wǎa dà à zo ba núpua fahú. Mi loń Levii nùwá (Psaumes) 13.49.

16 á òueé líí óurá a Yeesu tá, á yahó óó ho tá yi, ò o wee dé o b́arákà. O lée Samarií nńi.

17 Ó o Yeesu ẃaa bíá: «Ba mí nùwá píru búenb́úen yí wan le? A óa nùwá òenu na ká óen zon wen?»

18 B́an t́ah́ ó o óuí yí leékaa ò o b́íní òuee óuaaní le Dónbeení ká mu yínóń ho síí veere nùpue na ká mí òon le?»

19 B́un món ó o Yeesu bíá nón wo yi: «Lii h́íní lén, à ũ síidéro mii wéera fo.»

O Nùpue Za b́íní òuenló bío

20 Wizonle óuí á óa *Fariziéwa t́àara a Yeesu yi le lé ho páah́ yén á le *Dónbeení b́éení á à òuen yi. Ó o bíá nón óa yi: «Le Dónbeení b́éení òuenló yínóń bío na wee mi làa yío.

21 Ba máa bío le: «Mí loń, mu wi hen» tàá «Lé vaá hen á mu wi yi.» Lé bío á mi ko à mi źurń mu le le Dónbeení b́éení wi làa mia vó.»

22 B́un món ó o bíá nón mí nń-kenínia yi: «Pàah́ óuí òueé òó ó o *Nùpue Za wizooní òà-kéní óuí á mi sía á à vá yi lè ho miló ká mi máa mi le.

(Matiye 24.23-28)

23 «Ba à bío ò na mia: «O wi hen» tàá «Lé vaá làa hen ó o wi yi.» Éé ká mi yí va b́in, mi yí lùwí mu bío yi.

24 Làa bío ká ho viohó nuiína ho wáayi lùe óuí à mu khoomu òéení kéń lùà búenb́úen, lé b́un óan síí ó o Nùpue Za b́íní òuenló wizonle bío ḱhíi wéráa.

25 Éé ká a máh́ ko ò o lò be làa sòobéé vé, à ho páah́ na ká nùpua pí a bío.

(Matiye 24.37-41)

26 «Bìo wó a Nɔwee p̄ahũ lé b̄io b̄àn s̄ii kh̄ii wé o *Nùpue Za b̄iní b̄uenló p̄ahũ.‡

27 Ba nùpua h̄ia wee dí ká ba à ɲu, á wee ya mín ká ba a yeé mí z̄awa mín yi fúaa n̄nzoñ na ó o Nɔwee zon ho won-beenĩ yi á mu ɲun-beenĩ buara bueé b̄ó ba búenb̄úen.

28 Mu mún kh̄ii wé làa bìo h̄ia wó a Lote p̄ahũ.§ Ba nùpua h̄ia wee dí á wee ɲu, á wee yà ká ba a yeé mí b̄iowa, á wee dĩ ká ba a so.

29 Eε ká n̄nzoñ na ó o Lote ló ho Sodɔmu yi, á ho d̄shũ lè ho kiríbì ló ho wáayi á tò ba wán, á b̄ó ba véenia.

30 Lé b̄un b̄àn s̄ii mún kh̄ii wé n̄nzoñ na ó o Nùpue Za ko ò o mì wán.

31 Mu zoñ à ȳia wi mí z̄ii lòho yí bío le mí ì lii á zoó khuii mí s̄ia, à ȳia h̄ã mana yi mún yí bío le mí ì b̄iní ì b̄uen mí z̄ii.

32 Mi leéka a Lote b̄àn h̄ãa bìo.*

33 Ȳia wi ò o fení mí mukāñi wón á à v̄iiní le. Ká ȳia v̄inia mí mukāñi wón á à yí le.

34 «Le í bío mu na mia: Mu zoñ t̄inàahũ á ba nùpua nùwã ɲun na páania d̄uma le d̄amu d̄ε d̄a-kéní wán, ó o ñi-kéní á à fé è lénnáa, ká ȳia so á à día.

35 Ba h̄ãawa nùwã ɲun na páania wee ni mu bìo, ó o ñi-kéní á à fé è lénnáa, ká ȳia so á à día.

36 [Ba báawa nùwã ɲun na wi h̄ã mana yi, ó o ñi-kéní ba à fé è lénnáa, ká ba à día a ñi-kéní.]

37 O o ñi-keninia t̄uara a yi: «Núhũso, lé wen á mu ù wé yi?» O o b̄ia n̄n ba yi: «Hen na ó o yà-h̄inii día yi, lé b̄in á ba dùb̄úawá wee wé fè mín yi.»

‡ 17:26 Mi loñ B̄io Núhũ B̄úeenii v̄uahũ (Genèse) 6-9 § 17:28 Mi loñ B̄io Núhũ B̄úeenii v̄uahũ (Genèse) 19 * 17:32 Mi Loñ B̄io Núhũ B̄úeenii v̄uahũ (Genèse) 19.26

18

O mahãa là a cìtí-ŋ wàhiire

¹ Bïo ó o Yeesu wi ò o zéení lè mí nì-kenínia le 6a ko 6a wé fio fɛɛɛ à bàra yí tè hùúu, ó o wà le wàhiire na kà nɔn 6a yi:

² «Cítí-ŋ búi hía wi lóhó búi yi. O yí máa zón Dónbeenĩ, á mún yí máa kònbi nùpue.

³ Mahãa búi mún hía wi ho ló-kéní mu yi á wee 6uen o n̄i mu cón fɛɛɛ à 6uee bío bïo kà na a yi: «Mĩ ínén le 1 fioso tũíá.»

⁴ O wó mu míana ò o n̄i mu wee p1 a bïo. Ká mu màhá a va à yí, ò o sá san ó o wee bío mí yi: «1 yí máa zón le Dónbeenĩ, á 1 mún yí máa kònbi nùpue b̄n̄ bon,

⁵ ká a mahãa na kà 6ènt̄n lan m̄i dakh̄ina. 1 ì wé bïo ó o wee cà, ò o wé yí 6uee d̄n̄ sɛé mi.»

⁶ O o Nùhũso b̄n̄ia bía nɔn 6a yi: «Mĩ loñ bïo ó o cítí-ŋ-kohó mu na kà wó.

⁷ Mi wee leéka le le Dónbeenĩ so máa na ho tũíá s̄ni b̄ia le hueekaa yi na wee ve le p̄n̄p̄n̄ le wisoni lè ho t̄n̄ah̄ú yi le?

⁸ Le 1 bío mu na mia: Le è na ho tũíá s̄ni 6a yi ho p̄ah̄ú na mu ko yi. ɛɛ ká a *Nùpue Za màhá khii b̄n̄ia 6uara, ó o 6ueé yí 6a nùpua na dó mí s̄ia le Dónbeenĩ yi ho tá wán le?»

O Fariz̄e là a lànπό fé wàhiire

⁹ O mún b̄n̄ia wà le wàhiire búi á bò b̄ia wee leéka le mí t̄ér̄enna à 6a wee z̄uán̄ b̄ia ká yi wán:

¹⁰ «Nùpua n̄wã ɲun búi hía wà yòó wé ho fioró le *Dónbeenĩ z̄i-beenĩ yi. O n̄i-kéní lée *Fariz̄e ká ȳia so lée *lànπό fé.

11 O o Farizii zoó fára ðin ho wáayi á wee fio mí yi kà: «Dónbeenĩ, ı wee dé ũ b́arákà, lé b́io á ı yı ka lè 6a nùpua na ká b́io. Ba wee tè 6a nùpua wán, á wee ɲuaa, á lé 6a há-féwá, s̀nkú o lànpo fé na ká.

12 Inén wee lí ı ɲii há cúa-ɲun ho yáwá ɲúhú dà-kénı yi, á b́io á ı wee yı b́àn cúa-pírú níı á ı mún wee na foñ.»

13 O o lànpo fé wón vá líı ðin le kùéérè yi á yáa yı wi ò o hóonı mí yahó ho wáayi á wee hiimika ká a b́io mí ɲi-káa yi kà: «Dónbeenĩ, màkárı mı, ı lée bè-kora wéro.»

14 O o Yeesu b́inıa b́ia b́io kà: «Le ı b́io mu na mia: Ba nùwá ɲun mu t́ahú ó o lànpo fé lé yıa b́inıa van mí zıı ká a t́érinna le Dónbeenĩ yahó. Lé b́io á yıa wee yòonı mıtén á le Dónbeenĩ á à liını, ká yıa wee liını mıtén á le è yòonı.»

*Ba buan 6a háyúwá buararáa o Yeesu ćn
(Matiye 19.13-15; Maaki 10.13-16)*

15 Hàrı 6a háyúwá á nùpua búı buan buararáa o Yeesu ćn le o bè mí níı 6a wán. B́io ó o nı-kenınia mən mu, á 6a wee zá làa ba.

16 Ká a Yeesu màhá von 6a, ò o b́ia: «Mi día le 6a háyúwá wé buen ı ćn, mi yı h́è 6a, lé b́io le *Dónbeenĩ b́éni b́io sá b́ia ka lè 6a b́io sıı yi.

17 Le ı mı ho t́ııá na mia: Yıa yı tà le Dónbeenĩ b́éni b́io là a háyónza b́io sıı, á b́anso yı dà máa zo le yi h́úú.»

*Ho náfóró b́ansowá lè le Dónbeenĩ b́éni b́io
(Matiye 19.16-30; Maaki 10.17-31)*

18 Ba *zúıfùwa ɲúnása nı-kénı búı t́uara a Yeesu yi: «Nı-karánlo tente, ı ko á ı wé mu yén à yıráa le mukáni na máa vé.»

19 O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Lée webio nɔn á fo wee veráa mi làa nǐ-tente? Nǐ-tente mía ká mu yínɔn le Dónbeenǐ mí dòn.

20 Fo zǐ le Dónbeenǐ làndáwá na kà: Yí wé há-fénló tàá bá-fénló, yí búe nùpue, yí juaa bío, yí fí sáberé mi ninza jii, kǎnbi mǐn maá le mǐn nu.*»

21 O o nǐ bía nɔn wo yi: «Bún búenbúen á ǐ bò yi hàrí ǐ yàrózàmu pàahǔ.»

22 Bío ó o Yeesu jí a jì-cúa vó, ó o bía nɔn wo yi: «Bìo dà-kéní pá fòora fon. Vaa yèé bío wí ù cǎn búenbúen à sanká bàn wárí na ba nǐ-khenia yi, bún ká fo ò yí ho nàfòró ho wáayi. Bún món à ù bíní búee bè mǐ.»

23 Ká a nǐ mu jí há bíoní mu, ó o sǎnía tò, lé bío ó o ní bío boo dà.

24 Bío ó o Yeesu mɔn ò o yahó so, ó o bía bío kà: «Ho nàfòró bànsowà zoró le Dónbeenǐ béenǐ yi bèntín á à wé here.

25 O cón-júmúkú zoró lè ho mísímí kǎhǔ á à wé wayi á à poín o nàfòró bànsò zoró le Dónbeenǐ béenǐ yi.»

26 A bía dǐn wee jí a bíoní tùara a yi: «Éee! A yía wǎa dà à fen lée wée?»

27 O o Yeesu bía nɔn ba yi: «Bìo yí dà máa wé ba nùpua cǎn á dà wee wé le Dónbeenǐ cǎn.»

28 Bún món ó o Piere bía nɔn wo yi: «Loń, warén ló díá bío lá wí wa cǎn à wa bò fon.»

29 O o Yeesu bía nɔn ba yi: «Le ǐ mǐ ho tǔíá na mia: Yía ló díá mí zǐi, tàá mǐn háa, lè mǐn zàwa, lè mǐn nùwǎ, lè mí zàwa le Dónbeenǐ béenǐ bío yi,

* **18:20** Mi lorí Léro vǎahǔ (Exode) 20.12-16; Làndá zéeníló vǎahǔ (Deutéronome) 5.16-20

³⁰ Ó ò yí bǐo cèrèè á à poń bǔn ho pǎahǔ na wa wi yi, á mún pá à yí le mukǎńń na máa vé ho yǐró na lua yi.»

O Yeesu wíokaa wee bǐo mí húmú lè mí vèeró bǐo (Matiye 20.17-19; Maaki 10.32-34)

³¹ O Yeesu fó mí ńń-kenínia pírú ńun mí ńúhǔ wán á bía nǎn ba yi: «Mi loń, wa wee yòo ho Zeruzalεemu, á bǐo búenbúen na le *Dónbeenń ńi-cúa fεerowà túara o *Nùpue Za dǎńí yi á ńii yòó sí bǐn.

³² Lé bǐo ba à dé o bǐa yí zǔ le Dónbeenń ńii yi, á bán ń zùan yi, á à là, á à pǔiní mí ńinsǎńí ì kúee o wán.

³³ Ba à ha a lè hǎ làbàaní, á à búe o. Ká mu wizooní ńń zòń, o ò vèe.»

³⁴ Ká a ńń-kenínia màhǎ yí zǔna dèe woon mu yi. Hǎ bioní mu bán kúará á sà ba yi á ba yí zǔ bǐo ó o Yeesu wi ò o bǐo ńúhǔ.

O Yeesu héra a muui búí yǐo ho Zerikoo yi (Matiye 20.29-34; Maaki 10.46-52)

³⁵ Bǐo ó o Yeesu vaá wee sùará ho Zerikoo yi, à bǔn ò o muui búí kará ho wǒhǔ ńisǎńí wee floka.

³⁶ Bǐo ó o ńá ba zǎamáa na wee khǐí sǎ, ó o túara bǐo wee wé.

³⁷ A ba bía nǎn wo yi le lé o Nazarεete ńńi Yeesu lé yǐa wee khǐí.

³⁸ O o wee bǐo pǎnpǎn: «*Daviide Za, Yeesu, màkárí mi!»

³⁹ A bǐa wi ho yahó wee nàmaka a yi le o wé tété. Ká a yáá wíokaa wee wǎama lè mí sòobéε: «Daviide Za, màkárí mi!»

⁴⁰ O o Yeesu dǐn ò o le ba bua a muui mu buennáa. Bǐo ó o búee dǎn, ó o túara a yi:

41 «Lée webio á fo le í wé na fon?» Ó o bía: «Núhúso, wé le í yio à wé mi.»

42 Ó o Yeesu bía nɔn wo yi: «Wáa mi, bïo fo dó ũ sïi mií lé bün á í wééraráa fo.»

43 Mí lahó yi ó o देंनीा wee mi, á bò a Yeesu yi á wee khòní le Dónbeení. A 6a zãamáa búenbúen mɔn mu á 6a mún wee khòní le Dónbeení.

19

O Yeesu là a Zasee bïo

1 Bïo ó o Yeesu vaá zon ho Zerikoo, ó o tò ho yi wee káa.

2 O nñi búí wi ho lóhó mu yi á yèni 6a le Zasee. O lé ho *làn pó féwá núhúso búí, á nàfòró wi.

3 O wee cà ò o mí a Yeesu à zũñ, ó o wó san, lé bïo 6a nùpua boo dà, ò o mún lé o nñi-búinbúí.

4 Ó o lùwa dú ho yahó á vaá yòora le vëndè-beení búí na 6a le sikomɔre, na ãin hen na ó o Yeesu wà buee khíí yi, ò o ãin mináa wo.

5 Bïo ó o Yeesu bueé ãin le lùe mu, ó o hoonía mí yahó ò o von wo: «Zasee, buee lii fùafùu. Lé fo á í ko à í làa wán ho zuia.»

6 Ó o Zasee देंनीा bánbáa lion, á líí fó a Yeesu vannáa mí zii lè hã zãmakaa.

7 A bïa búenbúen na mɔn mu á mu yí sï yi á 6a wee hũahũaaka: «O nùpue mu vaá làara a bè-kora wéro wán.»

8 Ká a Zasee wón màhá hínɔn yòó ãin o Yeesu yahó ò o wee bío: «Núhúso, lon, í nñi bïo 6an sanká màní á í ì na 6a nñi-khenia yi, ká í mún tò a búí wán mu búí yi, á í ì na mu bán cúa-náa bánso yi.»

9 Ó o Yeesu bía nɔn wo yi: «Le zii na kà nùpua wáa kánía ho zuia, lé bïo ó o nñi na kà mún lé o *Abarahaamu mènmaníi búí.

10 Lé bïo ó o *Nùpue Za ßuara wà ßueé cà ßia khèra lè le Dónbeenĩ, á à fení.»

*Ho sánú kùráa wàhiire
(Matiye 25.14-30)*

11 O o Yeesu ßinía wà le wàhiire dà-kéní á nòn ßia ðĩn ñá hã ßioní mu yi. Lé bïo ó o sùaràa lè ho Zeruzalεmu, á ßa mún wee leéka le le *Dónbeenĩ béenĩ á à ðeenĩ ì zéení miten mí lahó yi.

12 Bïo kà lé bïo ó o ßia: «Nìi ßúii na sã se mín zii á ko ò o lá le béenĩ, ó o ló van ho kòhũ ßúii na ðání nàyi á wà vaá lá le ßin ká a ßinì ì ßuen.*

13 Sãni ò o lén, ó o von mí ton-sáwá nùwã píru á sankaa ho sánú kùráa† dà-kéní kéní nòn yi, ò o ßia: «Mi bánbá ðuan làa ho ká ì ì ßuen.»

14 Ká ßa kòhũsa màhã ñina a á ßa tonkaa ßa nùpua le ßa ña a món à vaa bío bïo kà: «Wa yí wi ò o ñii mu wé wa béε.»

15 «Bïo ó o vaá lá mí béenĩ ßinía ßuara mín kòhũ, ó o von ßa ton-sáwá na ó o kàràfáa mí sánú yi. O wi ò o zũn bïo ßa sá yú làa ho.

16 «Ó o nín-yání nùpue ßuara á ßia: «Núhũso, ù sánú kùurè na á ù nòn mii á ì ßinía yú hã kùráa bïo píru séeñia.»

17 O o béε ßia nòn wo yi: «Foßúa, fo wó se. Fo lée ton-sá tente, bïo á fo téréenna mu bè-wíníwà yi, á ì ì bàrá fo hã ló-beera bïo píru ñúhũ wán.»

* **19:12** Mu ßàn sii hía wó ho pãahũ mu yi: Bïo ó o Heroode Nĩ-beenĩ hía húrún, ó o za Heroode Aakelayuusi ló van ho Oroomu á wà vá cà le béenĩ á ßueé zoráa mín maá lahó yi, á ßa zúifúwa tonkaa ßa nùpua le ßa ña a món à vaa bío le mí yi tà a bïo. † **19:13** Mu pãahũ ká ho sánú kùurè dà-kéní á ßa yéera a ho ßàn wári á à yi ó nùpue nĩ-kéní wizooní khĩmàni sámú sãáníi.

18 «Á yĩa sã ɓuara ɓueé bía: «Núhũso, ũ sãnú kùúrè na á ũ nɔn miĩ á ĩ bĩnía yú hã kùráa bĩo hònú séenía.»

19 Ó o bée bía nɔn wo yi: «A ũnén á ĩ ì bàrá hã ló-beera bĩo hònú ɓúhú wán.»

20 «Ó o ɓúí bĩnía ɓuara ɓueé bía: «Núhũso, ũ sãnú kùúrè na á ũ nɔn miĩ, nín-dĩo. I lá dó le le nín-kéní yi bàrá,

21 lé bĩo á ĩ zãna fo. Fo lé o nùpue na mukání ɓiĩ. Fo wee lá bĩo á ũ yí bàrá, á wee lá ho dĩnló na á ũ yí dù.»

22 «Ó o bée bía nɔn wo yi: «Ton-sá kohó yén! I ì cíti fo ũ kùrú ɓi-cúa wán. Fo fù zũ le ĩ ɓiĩ, á wee lá bĩo á ĩ yí bàrá, á mún wee lá ho dĩnló na á ĩ yí dù,

23 ká bũn fo zũ, á léé webio nɔn á ũ yí vaá bàrá le ho banki yi? Se bĩo á ĩ bĩnía ɓuara, á ĩ lá ɓueé fé le lè le bãn cũnú.»

24 «Bũn mɔn ó o bía nɔn bĩa wi bĩn yi: «Mi fé ho sãnú kùúrè mu o cɔn à na hã kùráa bĩo ɓírú ɓãnsò yi.»

25 A ɓa bía nɔn wo yi: «Núhũso, wón á hã bĩo ɓírú wi cɔn vó.»

26 Ó o bía nɔn ɓa yi: «Le ĩ bío mu na mia: Yĩa bĩo wi á ɓa à bĩnĩ ì na mu ɓúí wo yi á à bè mu wán. Ee ká yĩa bĩo mía, á hàrí mu bè-za na wi o cɔn á ɓa pá à fé.

27 Ká ĩ zúkúsa na yí wi á ĩ wé ɓa bée á mí ɓua ɓuennáa hen à ɓuee ɓúe ĩ yĩo yi.»»

28 Bĩo ó o Yeesu bía bũn vó, ó o kħĩina dú ɓa yahó á ɓɔn ho Zeruzalɛmu.

*O Yeesu zoró ho Zeruzalɛmu yi
(Matiye 21.1-11, 15-17; Maaki 11.1-10; Zãn*

12.12-16)

²⁹ Bïo ó o Yeesu vaá sùaráa ho Betefazee lè ho Betaniï yi, le búee na ba wee ve làa Oliivewa vînsîa búee nîsání, ó o tonkaa mí nî-kenínia nùwã ñun á bía nòn yi:

³⁰ «Mi lén va ho lóhó na vaá mi yahó yi, ká mi vaá dñn, á mi ì mi sùnpè-za na á nùpue dñn yí yòora yí mòn hùúu ká a can dñn. Mi fee wo bua buennáa.

³¹ Ká a búii tùara mia le lée webio nòn mi wee feeráa wo, à mi bío na bànsò yi: «O Nùhũso màkóo wi o yi.»»

³² A bïa ó o tonkaa wà van, á mu búenbúen vaá wó làa bío ó o Yeesu bíaráa mu.

³³ Bïo ba wee fee o sùnpè-za mu, á bïa te o wee tùa ba yi: «Lée webio nòn á mi wee feeráa o sùnpè-za mu?»

³⁴ A ba bía: «O Nùhũso màkóo wi o yi.»

³⁵ Bũn món á ba buan o sùnpè-za mu buararáa o Yeesu cón, à bò mí kánbunwà o wàn, à ba buan wo yi ó o Yeesu yòora.

³⁶ Bïo ó o lá ho wõhũ wà, á ba nùpua wee bá mí kánbunwà ho wõhũ wàn o yahó.

³⁷ Bïo ó o búakáa wee birón hã Oliivewa vînsîa búee á wà vaá sùará ho Zeruzalæmu yi, á ba zãmáa na lé o nî-kenínia búenbúen wee zãmaka, á ba búakáa wee khòoní le Dónbeení pñnpñn ho yéréké bè-beera na ba mòn bío yi:

³⁸ Ba wee bío:

«Le le Dónbeení wé mu bè-tentewà là a bée *Daviide na bò o buen o Nùhũso yèni yi. Ho héerà kañ ho wáyí, à ho cùkú lè le yèn-beení bío sí le Dónbeení na dà mu bío búenbúen ñuhũ wán yi.»

39 A 6a *Farizíewa 6úi na wi 6a zâamáa tíahũ bíá nɔn o Yeesu yi: «Nì-kàránlo, bío le ũ nì-kenínia wé tété.»

40 O o Yeesu bíá: «Ká 6a wó tété, á hã huua pá à wãamaka.»

O Yeesu wee wá ho Zeruzalεmu bío yi

41 Bío ó o Yeesu vaá sùaráa ho Zeruzalεmu yi, á yĩ mɔn ho, ó o wee wá ho nĩpomu bío yi, 42 ká a bío: «Ee Zeruzalεmusa, mi yáá mún lá zũna bío dà à na ho hээрà mia ho zuia bío há. Eε ká mu màhá wáa sànkáa mia. Mi yí dà mu máa mi.

43 Lé bío ho pãahũ 6úi khíi dã, á mi zúkúsa á à keení ì kíní mia, á à fifaka yi.

44 Ba à fi mi lóhó lè minén 6úen6úen dúkúdúkúdúkú. Ba máa díá á hàrí huee máa keí mí nínza huee wán mi lóhó mu yi, lé bío mí yí zũna ho pãahũ na le Dónbeenĩ 6uara mi bío yi.»

O Yeesu nɔn 6a bè-yээрowà

(Matiye 21.12-13; Maaki 11.15-17; Zãn 2.13-16)

45 Bũn mɔn ó o Yeesu zon le *Dónbeenĩ zĩ-beení yi á zoó wee na 6a bè-yээрowà ká a bío na 6a yi:

46 «Le Dónbeenĩ bíá mí bíonĩ vɔnna yi: † zĩ á à wé fioró zĩ,‡ ká minén wó le lè 6a kènlowà lùe.»

47 O Yeesu lá wee wé kàrán 6a nùpua le Dónbeenĩ zĩ-beení yi làa wizoní 6úen6úen. A le *Dónbeenĩ yankarowà núnása, lè ho *làndá bío zéenílowa, lè mu nĩpomu núnása wee cà bío 6a à wé è 6úeráa o Yeesu.

48 Ká bío 6a à wé è yíráa wo á 6a yí zũ, lé bío ó o bíoní níló sĩ 6a nùpua 6úen6úen yi.

‡ 19:46 Mi loĩ Ezayii vüahũ 56.7

20

*Ba wi ba zūn hen na ó o Yeesu pànká ló yi
(Matiye 21.23-27; Maaki 11.27-33)*

¹ Wizonle búí ká a Yeesu wee kàrán 6a nùpua le *Dónbeenĩ zĩ-beenĩ yi ká a bue le bín-tente, á 6a *yankarowà júnása, lè ho *làndá bïo zéenílowa, lè 6a *zúifùwa nĩ-kíá

² bueé wee tùa wo yi: «Zéení bïo nòn á ù wee wéráa há wára mu? Lée wée nòn mu bàn níi fon?»

³ Ó o Yeesu bía nòn 6a yi: «Ínén mún ò tùa mia, mi bío na miĩ:

⁴ Lée wée hía nòn le níi le o Zān wé bátizé 6a nùpua? Lé le Dónbeenĩ lée, tàá lé 6a nùpua?»

⁵ Á 6a dīn wee bío mún yi: «Hen ká wa le lé le Dónbeenĩ, o ò bío le lée webio nòn á wa yí tàráa o bïo.

⁶ Ká wa mún le lé 6a nùpua tonkaa wo, á 6a zāamáa á à lèeka wɛn lè há huua á à búe. Lé bïo á 6a láa mu yi kénkén le o Zān lé le *Dónbeenĩ jĩ-cúa fεεro.»

⁷ Á 6a wáa bía le mí yí zū yía nòn le níi mu o Zān yi.

⁸ Ó o Yeesu 6èn bía nòn 6a yi: «Àwa, ínén mún máa zéení yía nòn le níi miĩ á ï wee wéráa bïo kà.»

*Ho èrészén vīnsīa buahó vārowà wāhiire
(Matiye 21.33-46; Maaki 12.1-12)*

⁹ Būn mún ó o Yeesu wà le wāhiire na kà nòn 6a zāamáa yi: «Nii búí hía léra mí èrészén vīnsīa buahó á nòn 6a nùpua na làa wó wānía tò bïo 6a khii na a yi wán, le 6a wé và ho, ò o wà van le khúii na nàyi á wà vaá mía bīn.

¹⁰ Pāahū na ho èrészén wee be yi, ó o tonkaa mí ton-sá nĩ-kéní le o va 6a nùpua mu cón le 6a khé

bïo bïo sã mí yi à na. A 6a nùpua mu vaá han wo, á díá ó o wà lè mí nín-kãamãa.

¹¹ O o mǎhũ 6ãnsò bíníá tonkaa mí ton-sá veere, á 6a mún vaá là wón á han nǎn, ó o wà à 6a yí nǎn dèè wo yi.

¹² O o pá bíníá tonkaa 6a nùwã tǐn níi, á wón 6a mún vaá han 6óoníkãa yi, á nǎn.

¹³ «Ó o mǎhũ 6ãnsò wãã bíá: «Ee í wãã à wé kaka coon? Awa, í ì tonka í za na á í wa làa sòobéè, nún-sí á wón 6a à kǎnbi.» O o bíá nǎn mí za mu yi le o híní lén, á wón hínǎn wà.

¹⁴ Èè ká bïo 6a nùpua mu yère dá a wán, á 6a wee bío mín yi: «Yíã lua kà lé yíã á ho mǎhũ bïo khíi sí yi. Mi wa 6úe o, á ho mǎhũ bïo wãã à sí wèn.»

¹⁵ A 6a hínǎn wíira a á khèra lée 6ó díá.» O o Yeesu wãã tùara 6a yi: «Àwà! Lé mu yén á ho mǎhũ 6ãnsò ò wé làa ba?

¹⁶ O ò buen 6ueé 6úe 6a nùpua mu, ká a cà nǐ-vio á à kúee mí mǎhũ mu yi.» Bïo 6a nùpua nǎ hã bíoní mu, á 6a bíá: «Póon! Bún máa wé.»

¹⁷ Ká a Yeesu màhã fá mí yíò 6a yi ò o bíá: «Le Dónbeení bíoní vūahũ bíoní na kà kúará lé mu yén?

«Le huee na 6a so-sowa lá pá díá, lé díò híã bíníá 6ueé buan ho soró dǐnía.»

¹⁸ Yíã lùwá le huee mu wán á 6ãnsò sãníá á à yáa. Ká yíã á le 6èn kùera lion wán, á 6ãnsò á à fùfúuka.»*

¹⁹ A 6a *yankarowà núnása lè ho *làndá bïo zéenílowa zūna le lé 6arén á le wàhiire mu wà bò wán, á 6a dèeníá wee cà a wíiró yahó, ká 6a màhã zãna 6a nùpua.

* **20:18** Mi lorí Lení vūahũ (Psaumes) 118.22

*Ho lànπό cāló à na ho Oroomu béε yi bïo
(Matiye 22.15-22; Maaki 12.13-17)*

²⁰ Bũn mǎn á 6a wee hũen o Yeesu. Ba tonkaa 6a nĩnbáwa 6úi na wee wé míten lòn nùpua na térénna. Ba le bán khũaa o jii yi à yí o bín-kohó 6úi bè yi dérása wo yĩa wi ho kǎhũ jũhũ wán níi yi.

²¹ A 6a tũara a yi: «Nĩ-kàránlo, wa zũ le bïo fo wee bío làa bïo fo wee kàrán lè 6a nùpua á térénna. Fo yí máa kà nùpue yĩo. Bïo le Dónbeenĩ le 6a nùpua wé 6ua lè míten lé bũn 6àn kàránló binbirĩ á fo wee na.

²² Awa! A ũ bío na wen: Wa làndá yi á ho lànπό ko ho wé cǎ na ho Oroomu kǎhũ béε yi léε, tàá mu yí ko làa wéró?»

²³ O o Yeesu zũna 6a hénnĩ bïo, ó o bía nǎn 6a yi:

²⁴ «Mi zéení le wén-hǎnló 6úi làa mi. Ho yahó lè le yèni na wi le wén-hǎnló mu wán á wée te?» A 6a bía: «Lé o béε.»

²⁵ O o Yeesu bía nǎn 6a yi: «Àwa. Bïo sǎ a béε yi à mi na a yi, ká bïo 6èn bïo sǎ le Dónbeenĩ yi à mi na mu dén yi.»

²⁶ O bióní na ó o bía á 6a yí mǎn bín-kohó 6úi na 6a dà a bè yi á à wĩirása wo 6a nùpua yahó. Bïo ó o bía wó 6a coon, á 6a ãĩn tétété.

*Ba nĩ-hía vèèrǎ bïo
(Matiye 22.23-33; Maaki 12.18-27)*

²⁷ Ba *Sadusíewa lé bĩa le 6a nĩ-hía máa vèè. Lé bán nùwǎ yèn 6úi 6uara a Yeesu cǎn 6ueé tũara a yi:

²⁸ «Nĩ-kàránlo, bïo ó o *Mǎyĩize túara henía nǎn wen lé bïo ká: Hen ká a 6úi yan mín hǎa á hũrun

ò o yí yú za làa wo, á b̀an za ko ò o fé b̀an háa ya, à te ba z̀awa yi m̀n za mu ỳeni yi.†

29 Ka lòn ǹpua ǹwã h̀̀n b̀un búí lá lée z̀awa síi, ó o yahón so yan m̀n háa á h̀run ò o yí yú za làa wo.

30 O o ǹun ní so fó a maháa mu yan,

31 b̀n m̀n ó o t̀n ní so fó yan, á ba mí ǹwã h̀̀n yan wo b̀enia á h̀runka, ò o búí yí yú za làa wo.

32 Mu b̀an véenii ó o háa mu m̀n h̀run.

33 Ayà, ǹnzoñ na ba ǹ- hía á à vèe yi, ó o háa mu b̀o ò s̀ a ỳn yi? B̀o ba mí ǹwã h̀̀n mahá yan wo b̀enia.»

34 O o Yeesu bía ǹn ba yi: «Ho đ́míj́a na lòn b̀o báawa lè ba háawa wee ya m̀n.

35 Εε ká ba báawa lè ba háawa na ko ba khíi vèe à yí le mukáni ho đ́míj́a na bò o b̀uen yi bán máa ya m̀n.

36 Ba yí dà máa b̀n máa hí, lé b̀o ba ɓonm̀n lè le Dónbeení wáayi tonkarowà. Ba lé le Dónbeení z̀awa lé b̀o ba vèera.

37 Ho lahó na bía le v̀ndè-za na ho d̀hũ wi yi b̀o, ó o M̀yíize zéenia mu wéréwéré le ba ǹ- hía khíi vèe, ò o von o Ǹhũso le *Abarahaamu b̀an Dónbeení là a *Izaaki b̀an Dónbeení là a *Zakoobu b̀an Dónbeení.‡

38 Le Dónbeení lé b̀a ỳo wi lua b̀an Dónbeení, ká le ỳn ǹ- hía b̀an Dónbeení. Lé b̀o ba búenb̀uen ỳo wi lua lerén b̀o yi.»

39 A ho *lándá b̀o zéenílowa ǹwã ỳn búí bía ǹn wo yi: «Ǹ- kàránlo, fo bía se.»

† 20:28 Mi lorí Lándá zéeníló v̀ahũ (Deutéronome) 25.5 ‡ 20:37 Mi lorí Léró v̀ahũ (Exode) 3.6

40 Lé bïo 6a yí wi à 6a bîní khà míten tùa wo yi làa bïo 6úi. §

*O Krista sîinii zûnló bïo
(Matiye 22.41-46; Maaki 12.35-37)*

41 O Yeesu bînía tùara 6a yi: «Ba da à wé kaka à bíoráa le o *Krista lé o *Daviide mònmaníi?

42 Lé bïo ó o Daviide mí beere bíá mu há Leni vūahū yi:

«O Núhúso Dónbeení bíá nɔn í Núhúso yi:

Buee keení í nín-tlání,

43 fúaa ká í búrá ũ zúkúsa ũ tá,

á ũ bò ũ zení wán»*

44 Bïo ó o Daviide wee ve o Krista lè mí Núhúso, o ò wé o Núhúso ká a mún pá à wé o mònmaníi kaka?»

*Mi pa míten ho làndá bïo zéenílowa bïo yi
(Matiye 23.6; Maaki 12.38-40)*

45 Bïo 6a zāamāa dīn wee jí a bíoní, ó o bíá nɔn mí nī-kenínia yi:

46 «Mi pa miten ho *làndá bïo zéenílowa bïo yi. Ba wa há báká-beera zíló à wé héekarāa. Ba wa 6a wé tēení 6a yi lè le kònbii 6a zāamāa fēmínló lara yi. Ho kāránló zíní yahón lùà, lè ho dīnló dīnii keenínia na seka 6a wé hueeka keení yi.

47 Ba wee khà 6a mahāawa juaa bïo, á mún wa ho fioró na túee wéró à 6a nùpua leéka le 6a téréna. Lé bûn búenbúen nɔn á 6a lònbee khíi wíoka à dérāa wán.»

21

*O mahā-khenii hāmu bïo
(Maaki 12.41-44)*

§ 20:40 Mi loń Léró vūahū (Exode) 3.6
vūahū (Psaumes) 110.1

* 20:43 Mi loń Lení

1 O Yeesu hoonía mí yahó á lora khii fò, ó o mən ho nəfòró ɓànsowà na wee kúee mí hāmu há ɓonkoní yi le *Dónbeení zĩ-beení yi.

2 O o mún mən o mahá-khenii ɓúí ò o wee kúee mí tāmónwà ɓio ɲun,

3 ó o bía: «Le í mí ho tũíá na mia: O mahá-khenii na kà ɓio na ó o kúaa á boo po ɓia ká ɓúenɓúen ɓio.

4 Lé ɓio le wárí na ɓa ɓúenɓúen wó lè mí hāmu lé ɗio ɓa yú puunía. O orén lè mí khemu, ò o pá kúaa ɓio wi o cǝn ɓúenɓúen na ó o lá wé è dí.»

*Le Dónbeení zĩ-beení floró ɓio
(Matiye 24.1-8; Maaki 13.1-8)*

5 ɓio ɓa nùpua nùwã yɛn ɓúí wee ɓio le Dónbeení zĩ-beení ɓio, le le donkhueéra lè há *hue-sení lè mu ɓiowa na ɓa wó lè mu hāmu, ó o Yeesu bía nən ɓa yi: 6 «Pàahũ ɓúí khii dā ká ɓio mí yĩo wi wán kà á à fi. Hàrí huee máa keń mí ninza huee wán.»

Hoyéréké ɓiowa na khii wé á ho ɗimíɲá á à véraa

7 Á ɓa tũara a yi: «Nì-kàránlo, lé ho pàahũ yén á ɓún ɓio so ò wé yi, á lé mu ɓio yén khii zéeni le mu ɓio mu wéró pàahũ ɗɓn?»

8 O o Yeesu bía: «Mi pa miten ɓio. Mi yí díá le ɓa vīiní mia. Lé ɓio á nùpua cèrèε khii ɓuen í yèni yi á à ɓio: «Í lé o *Krista, ho pàahũ ɗɓn.» Ká mí mahá yí bè ɓa yi.

9 Hen ká mi khii wee ɲí há hía táró, lé ho káaló ɓio, à mi yí dée mi yiwa. Lé ɓio á ɓún ɓiowa so ko mu wé ho yahó. Ká ɓún dèenía máa wé ho ɗimíɲá véro pàahũ.»

10 O o ɓinía bía bò mu wán: «Ho sǝí ɓúí khii wé è lé vaá fi lè ho sǝí veere, á ho kǝhũ ɓúí khii wé è lé vaá fi lè ho kã-veere.

11 Ho tá dèkénòn sūmáa khíi wé hã lùà búii yi, á le hĩni lè mu vón-kora khíi keń lùà cèrèè yi. Mu bè-beera búii na bĩo á à wé le zǎńí á à wé ho wáayi lè ho tá yi.

(Matiye 10.17-22; Maaki 13.9-13)

12 «Èε ká sǎni à bǔn búenbúen dǎ, á 6a à wĩika mia á à beé lò. Ba à 6ua mia á à varáa 6a *zúifùwa kàránlò zĩní yi á vaá cíí, á à kúee mia ho kàsó yi. Ba wé è 6ua mia á vaá đĩní hã kǎna ɲúnása lè 6a bá-zàwa yahó bĩo mi tà miĩ bĩo yi.

13 Lé bǔn mi ì bè yi á à zéenináa í bĩo.

14 Mi bè mi hácírí bĩo kà lè bĩo wán: Mi yí dèé mi yiwa bĩo mi vaá bío á à fenínáa miten bĩo yi.

15 Inén í beere lé yĩa á à na hã bíoní lè mu bè-zúíminí mia, á mi zúkúsa ó o búii máa dàń máa sǎnsá mia á mún máa kán.

16 Hàrí mĩn maáwà lè mĩn nuwà, mĩn zàwa lè mĩn nùwǎ na ká, lè mĩn bǔnlowà míten lé bán á à dé mia á à na, á mi cèrèè búii 6a à búe.

17 Ba nùpua búenbúen á à ɲin mia bĩo mi tà miĩ bĩo yi.

18 Èε ká hàrí mi ɲún-vǎní dà-kéní búii máa ví.

19 Mi fǎrá đĩn sese, bǔn lé bĩo á à na ká mi ì yí le mukǎní na máa vé.

O Yeesu wee bío ho Zeruzalεmu floró bĩo

(Matiye 24.15-21; Maaki 13.14-19)

20 «Pǎahũ na mi khíi mi 6a hĩn-táwá lè mí kuio ká 6a kĩńía ho Zeruzalεmu yi, bǔn ká mi ì zúń le cĩnú ká ho floró yi.

21 Hón pǎahũ so yi á bĩa á à keń ho *Zudee yi ko 6a lùwí yòo hã búaa. Bĩa á à keń ho Zeruzalεmu yi

ko 6a lé ho yi lén, à bĩa wi hã mana yi yí bĩní 6uee zo ho yi.

²² Lé bĩo mu ù wé le cítii fíló wizooní na le Dónbeenĩ bionĩ vũahũ bè-bionii búenbúen á jii ì sí yi.

²³ Ho yéréké khii sá 6a hã-sēenasà lè 6a hã-jàawa yi mu zon. Lé bĩo mu ù wé le yi-véε làa sòobéε ho kōhũ mu yi, á le Dónbeenĩ á à zéení le le sfi wee cĩ 6a nùpua mu yi.

²⁴ Ba à 6úe 6a 6úi lè hã hĩa khàra, ká 6a 6úi 6a à 6ua à varáa hã kã-vio yi, á bĩa yínɔn 6a zúífùwa 6ueé fi ho Zeruzaleemu á à kéenĩ ho yi fúaa 6a pãahũ jii sú.

*O Nùpue Za bĩni buenlò bĩo
(Matiye 24.29-35; Maaki 13.24-31)*

²⁵ «Mu bĩowa 6úi na sfi yí zũ khii wé le wii le ho pĩihũ lè hã mànàayio yi. Ho òmíjńá kánasa búenbúen á yilera à yáa mu yámú jumu na wee kùrún sã jíló bĩo yi.

²⁶ Ba nùpua 6úi yiwa á à dè dè è yuunika ká 6a leékaa bĩo khii wé ho tá wán mu pãahũ, lé bĩo á ho wáyai bĩo búenbúen á à dèké.

²⁷ Bũn ká 6a à mi a *Nùpue Za hã dùndúio wán ká a yòó lua lè mí dànló lè mí cùkú beenĩ.

²⁸ Ká bũn bĩowa so wéró jii khii hèra, à mi hĩní òn à hóoní mi júná lé bĩo á mi káníló wãa sùarãa.»

*O Yeesu lá ho fkiyéé bio á kàràna lè 6a nùpua
(Matiye 24.32-35; Maaki 13.28-31)*

²⁹ Bũn món ó o Yeesu wà le wàhiire na kà nɔn 6a yi: «Mí loń ho *fikiyéé vĩndèε lè hã vĩnsiã na ká.

30 Ká hã hĩa wee sà mí vǎn-yórówà, se mi zũ le ho vlohó tèrò dǎn.

31 Làa bǔn síi ká mi khíi mǎn ká bǔn biowa so wee wé, à mi zũn le le *Dónbeenĩ béeĩ sùaráa.

32 Le ǐ mí ho tũíá poni na mia: Ho pǎahũ na kà nùpua máa hí máa vé ká bǔn biowa so búenbúen yí wó.

33 Ho wáayi lè ho tá khíi vé, ká ǐ bíoní hǎn ò kǎn bǐn féeé.

Mi wé fání mi yĩo

34 «Hen ká mi wee pa miten bǐo sese, á mi máa na miten ho dǎndǎnló lè ho ɲa-ɲunló, lè ho ðímíɲá bǐo yilera yi. Ká bǔn mia le wizonle mu khíi ví mia lè ho zùán bǐo síi.

35 Lé bǐo le khíi yòoka ho ðímíɲá nùpua búenbúen wán.

36 Mí fání mi yĩo. Mi wé fio féeé, á mi ò yí ho pánká à fenínáa miten bǐo wà buée wé búenbúen yi, á à dǎn ò ðinnáa o *Nùpue Za yahó.»

37 Le wisoni yi ó o Yeesu fù wee wé kàrán ɓa nùpua le *Dónbeenĩ zĩ-beenĩ yi. Ká ho zĩihũ ò o lén yòò cǎa hã Oliivewa vǎnsía búee wán.

38 Ba nùpua búenbúen fù wee wé buen le Dónbeenĩ zĩ-beenĩ yi le yǐnbíi buirĩi, à buee ɲí a cǎn.

22

O Yeesu dénaló bǐo

(Matiye 26.1-5, 14-16; Maaki 14.1-2, 10-11; Zǎn 11.47-53)

1 Ho *búurú na á ɲa-fini yí dó yi sǎnú na ɓa le Paaki wà buée sùaráa.

² A 6a *yankarowà ɲúnása lè ho *làndá ɓìo zéenílowa wee cà ɓìo 6a à wé wé è búeráa o Yeesu, lé ɓìo 6a zǎna 6a zǎamáa.

³ A ɓɪ̀n ó o *Satāni dó hǎ yile-kora ò Zudaa na 6a wee ve làa Isikariote yi. O lé 6a ɲi-kenínia píru ɲun ɲi-kení.

⁴ O o Zudaa mu wà vaá wǎanía lè 6a yankarowà ɲúnása lè le *Dónbeení zì-beení parowà ɲúnása, à zǔrínáa ɓìo o ò wé wé è dérǎa o Yeesu 6a ɲii yi.

⁵ A ɓán sǎa wan wan le mí ì na le wǎrǐ wo yi.

⁶ O o Zudaa wǎa tà, á hǐnɔn wee cà ɓìo o ò dǐn wán á à dérǎa wo 6a ɲii yi kà 6a zǎamáa yi zǔn mu.

*O Yeesu le 6a wíoka ho Paaki dǐnló ɓìo
(Matiye 26.17-19; Maaki 14.12-16; Zǎn 13.21-30)*

⁷ Pǎahǔ na 6a wee dí ho búurú na á ɲa-fini yí dó yi sǎnú yi, á le wizonle na 6a ko 6a fǔaa ho Paaki piozàwa yi à wé lè mu hǎmu dǎn,

⁸ ó o Yeesu tonkaa o Piere là a Zǎn á bía nɔn yi: «Mí lén vaa wíoka ho Paaki dǐnló ɓìo.»

⁹ A 6a tǔara a yi: «Lé wen á fo wí à wa wíoka mu yi?»

¹⁰ O o bía nɔn 6a yi: «Mí loń! Hen ká mi hǎa wà líí zo ho lóhó yi, á mi ì fè mín làa ɲii búí na sò mu ɲumu lè ho dúuhǔ, à mi bè o yi va le zǐi na ó o vaá zo yi,

¹¹ à vaa ɓìo na le zǐi mu ɓànsò yi: «O ɲi-kàránlo le wa tǔa fon: Ho lahó na á ɲén lè ɲi-kenínia á à dí ho Paaki dǐnló yi lé ho yén?»

¹² O ò zéení la-beení búí làa mia ho nónwíohǔ yi na sǎa bàráka vó. Lé ɓɪ̀n à mi wíoka ho dǐnló ɓìo yi.»

¹³ A 6a wà vaá yú mu búenbúen làa ɓìo ó o Yeesu bíarǎa mu á 6a wíokaa ho Paaki dǐnló ɓìo.

O Nuhũso d̄nló

(Matiye 26.26-29; Maaki 14.22-25; 1 Korente 11.23-25)

¹⁴ B̄io ho p̄ahũ d̄n, ó or̄én lè mí tonkarowà p̄aanía kará ho d̄nló n̄uhũ yi. ¹⁵ O o b̄ía n̄n 6a yi: «Í b̄ent̄in wee cà à ĩ dí ho Paaki s̄nú d̄nló na kà làa mia à bè yi lò beráa.

¹⁶ Lé b̄io á ĩ máa b̄íní máa dí ho làa mia h̄úú, fúaa n̄nzon̄ na á mu ù wé á n̄ii á à sí yi le *Dónbeenĩ b̄éeni yi, le ĩ b̄io mu na mia.»

¹⁷ O o w̄aa lá le n̄uuníi d̄e á 6uan, ò o dó le Dónbeenĩ b̄arákà, ò o b̄ía: «Mi fé le n̄uuníi d̄e na kà à n̄u fé mín yi.

¹⁸ Le ĩ b̄io mu na mia: A lá ho zuia n̄ii wán, á ĩ máa b̄íní máa n̄u d̄iv̄én h̄úú, ká mu ȳin̄óĩ le Dónbeenĩ b̄éeni 6uenlò m̄ón.»

¹⁹ B̄in̄ m̄ón ó o lá ho búurú, á dó le Dónbeenĩ b̄arákà, ò o c̄eekaa ho n̄n 6a yi, ò o b̄ía: «Hia kà lé ĩ s̄anía [na n̄n mi b̄io yi. Mi wé wé mu à leékaráa ĩ b̄io.»

²⁰ Lé b̄in̄ 6àn síi ó o mún láráa le n̄uuníi d̄e ho d̄nló díró m̄ón, ò o b̄ía: «Le n̄uuníi d̄e na kà lé le p̄aaníi finle na bò lè ĩ c̄ani na á à kúia mi b̄io yi.]

(Matiye 26.20-25; Maaki 14.17-21)

²¹ «Èe ká mi màh̄á loĩ, ȳia á à dé mi ì na làa mi á p̄aanía kará ho d̄nló n̄uhũ yi hen.

²² Mu bon, o *Nùpue Za á à hí làa b̄io le Dónbeenĩ le mu wéráa. Ká ȳia màh̄á níi ì bè mu á ho yéréké è zo n̄uhũ.

²³ A 6a búakáa wee t̄uaka mín yi le lé o ȳén màh̄á à wé mu mí t̄ahũ coon?»

Ȳia po b̄ia ká lé o ȳén?

(Matiye 20.25-28; Maaki 10.42-45)

24 O Yeesu ñi-kenínia wee wãaní mín yi à zũńńáa yĩa po ɓarén na ká.

25 O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Ho ɗimíná kána bá-zàwa wee wé mí pànká há wán, á bĩa ho pànká wi níní yi le ɓa wé ve mí làa «bè-tente wérowà».

26 Εε ká minén ɓio yí ko à mu keń kà. Minén á yĩa ɓúhũ wi po bĩa ká wón ko ò o wé míten cínú bĩa ká yahó. A yĩa á ho pànká wi níi yi wé bĩa ká ton-sá.

27 Yĩa ɓúhũ wi léé wée? Lé yĩa ɓa wee lá ho ɗínló na yi ò o dí léé, tàá lé yĩa wee lá ho na? Yínɔń yĩa ɓa wee lá ho na yi le? Awa! Inén wi mi tĩahũ lòn ton-sá ɓio síi.

(Matiye 19.28)

28 «Bìo á mi wee tà keń làa mi féeε le lònbee na wee yí mi yi,

29 le ɓún nɔn á le béenĩ na á ĩ Maá nɔn miĩ á ĩ mún nɔn mia.

30 Mi khiĩ dí á à ɓu làa mi ĩ béenĩ yi, á mi mún khiĩ keení ɓa bá-zàwa kanmúinĩ wán á à cítíráa o *Isirayεele zĩ-ɓúná píru ɓun.»

O Yeesu bía le o Piere hĩa ɓĩ mí ɓio

(Matiye 26.31-35; Maaki 14.27-31; Zán 13.36-38)

31 O Yeesu bía nɔn o Simɔn Piere yi: «Simɔn, Simɔn, héyii! Loń! O *Satāni flora ho wǎhũ le Dónbeenĩ cǎn yú à didiráa mia làa ɓio ɓa wé didiráa mu dũmu à lén zàn-ɓio.

32 Εε ká ĩ mǎhǎ flora nɔn foń, à le síidéro yí fòo foń. Ká ũ khiĩ tà yèrémáa ɓuara ĩ cǎn, à ũ hení mĩn zàwa sía.»

33 O o Piere bía nɔn wo yi: «Núhũso, hàrí à mu wé kàsó, á ĩ ò zo ho làa fo. A mu wé hómú, á ĩ ò hí làa fo.»

34 O o Yeesu bía: «Pierre, le í bío mu na foñ: Ho zuia ó o kò-béε máa wá, ká ũ pã le fo yí zū mi a dñn hã cúa-tñn.»

Mi wé wíoka miten hã fio bío yi

35 Bñn món ó o Yeesu bía nñn 6a yi: «Bìo á ì hĩa tonkaa mia, à ì le mi yí 6ua wárí à yí 6ua puure làa nakãa, á bío 6úi cén fòora mia le?» A 6a bía: «Dèε 6úi yí fòora wεn.»

36 O o wãa bía nñn 6a yi: «Àwa! Bío kà wán ká yĩa wárí wi ò o lá le 6ua, à yĩa puure wi mún lá le 6ua. Yĩa khà-tóní mía à wón yéé mí báká beenì, ò o yà ho 6úi.

37 Le í bío mu na mia: Le Dónbeenì biónì vūahũ biónì na kà bío ko à mu sá miĩ à jii sí: «Ba mà a dó 6a bè-kora wérowà jii.»* Mu bon. Bío túara í dñní yi á à wé jii ì sí.»

38 O o ñi-kenínia bía nñn wo yi: «Núhũso, lé hã khà-túa bío jun na.» O o Yeesu bía: «Mi wãa día kà.»

*O Yeesu flora hã Oliivewa Búee wán
(Matiye 26.36-45; Maaki 14.32-41)*

39 O Yeesu ló ho lóhó yi á wà van hã Oliivewa búee wán làa bío ó o wee wé wéráa mu. O o ñi-kenínia bò a yi.

40 Bío ó o vaá dñn ho lahó mu ó o bía nñn 6a yi: «Mi wé fio bèra a na à mi yí zo mu bè-kora wéró yi.»

41 Bñn món ó o khèra làa ba á à yí lòn hen na ó o nùpue hue-lèenii dà vaá dñ yi síi, á líí fárá mí nñnkópúná wàn ò o wee fio kà síi:

* 22:37 Mi lorí Ezayii vūahũ 53.12

42 «ĩ Maá, ká fo tà, à ù yí le le lònbee na kà dā mi. Εε ká mu yí wé ínén s̄i b̄io ká ūnén s̄i b̄io lé b̄io wé.»

43 [B̄un m̄ón á le Dónbeen̄i tonkaro b̄úi b̄ueé zéenia m̄iten làa wo, á h̄ina a s̄i.

44 O Yeesu wíokaa wee fio lè mí sòobéε, lé b̄io á b̄io wà b̄ueé wé làa b̄io á à sá a yi búenb̄uen ó o m̄on, á mu wee beé o lò dàkh̄ina, ó o f̄en̄i yèrémáa ka lòn c̄ani, á wee luioka lii kúia ho tá yi.]

45 B̄io ó o f̄iora wó, ó o b̄in̄ia b̄uara mí n̄i-ken̄inia c̄ón á b̄ueé yú ba à mu d̄amu b̄ó ba, lé b̄io ba yiwa wee váráa.

46 O o b̄ia n̄on ba yi: «Mi yí da. Mi h̄in̄i fio à mi yí zo mu bè-kora wéró yi.»

Ba w̄ira a Yeesu

(Matiye 26.47-55; Maaki 14.43-49; Z̄an 18.2-11)

47 B̄io ó o Yeesu d̄in wee b̄io, à b̄un ba z̄amáa b̄úi vaá ló lua. Yia dú ba yahó lé o Zudaa, wón na lé o n̄i-ken̄inia p̄irú pun n̄i-kéní mi bæere. O b̄uee d̄en̄i, ó o wà b̄ueé b̄ó a Yeesu yi, á le mí ì t̄en̄i a yi lè le k̄nbii.

48 A wón b̄ia n̄on wo yi: «Éee, Zudaa, lé le k̄nbii t̄en̄i á fo ò bè yi á à déráa o *Nùpue Za á à na le?»

49 Ká b̄ia làa wo bò m̄in z̄una b̄io h̄ia à wé, á ba t̄uara a yi: «Núh̄uso, wà dà à fi lè wa khà-túa le?»

50 A ba n̄i-kéní b̄úi d̄en̄ia hà ba *yankarowà n̄uh̄uso ton-sá n̄in-t̄ian̄i n̄ik̄ah̄ú kúio.

51 Ká a Yeesu mah̄á b̄ia: «Héȳi! Mi día kà.» O o d̄on o n̄i n̄ik̄ah̄ú ó o d̄en̄ia wan.

52 B̄un m̄ón ó o Yeesu yèrémáa b̄ia n̄on ba yankarowà n̄únása, lè le *Dónbeen̄i z̄i-been̄i parowà n̄únása lè ba n̄i-k̄ia na wà b̄ueé w̄i wo yi:

«Mi ɓuan mi khà-túa lè mi ɓɗaa ɓuararàa ɩ wán le we? ɩ léé nǐ-káanii le?»

⁵³ Hã wizooní ɓúenɓúen á ɩ lá wee wé keŋ làa mia le Dónbeenǐ zǐ-beenǐ yi á mi yí wǐira mi hón pãahũ so yi. ƐƐ ká ho pãahũ na kà hón ɓio sã minén lè le tǐbirí pànká ɲúhũso yi.»

O Piere pã a Yeesu ɓio

(Matiye 26.57-58, 69-75; Maaki 14.53-54; Zãn 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Ɓún mɔn á ɓa wãa wǐira a Yeesu á ɓuan vaá zonnáa ɓa yankarowà ɲúhũso zǐi. O Piere ɓò ɓa yi ká a màhã khèra wi.

⁵⁵ Ba zoó lò ho dõhũ ho lún sǐi yi á ɓa ɓúii kará kǐnía yi. O o Piere ɓueé zoó kará làa ba.

⁵⁶ O o ton-sá hãa ɓúii mɔn wo ho dõhũ khoomu yi ò o kará, ó o fá mí yǐo wo yi, ò o ɓía: «O nǐi na kà mún fù wi làa wo.»

⁵⁷ O o Piere pã mu, ò o ɓía: «Héyii! Hãa mu, ɩ yáa yí zũ a.»

⁵⁸ Mu ù dé mí yi ò o ɓúii tǐn mɔn wo, á wón ɓía nɔn wo yi: «Ũnén mún lé o nǐi mu ɓàn nǐ-kénii ɓúii.» Ká a Piere màhã ɓía: «Nǐi mu, ɩ yí nɔn wo.»

⁵⁹ Ɓio mu dá dò mí yi lòn lèrè dà-kénii sǐi ó o nǐ-veere ɓúii tǐn pá ɓǐnía ɓía mu: «Mu bon kénkén. O nǐi mu fù wi làa wo, lé ɓio ó o mún lé o Kalilee nǐi.»

⁶⁰ Ká a Piere màhã ɓía: «Ɓio á ũnén yáa wee ɓio á ɩ yí zũ.» Ho pãahũ dà-kénii kénii na ó o wee ɓio mu yi ó o kò-béé wá.

⁶¹ O o Ɓúhũso yèrèmaa fá mí yǐo o Piere yi. Lé ɓún ó o Piere hácirí màhã ɓuara ɓio ó o Ɓúhũso ɓía nɔn wo yi wán: «Ho zuia ó o kò-béé máa wá ká ũ pã le fo yí zũ mi á dõn hã cúa-tǐn.»

⁶² O o Piere hǐnɔn ló á léé wá ɓùɓùɓù.

*Ba dásíwá wee ha a Yeesu ká 6a a là a
(Matiye 26.67-68; Maaki 14.65)*

⁶³ Ba nùpua na pan o Yeesu yi wee yáa mí jíní yi na a yi ká 6a a ha a.

⁶⁴ Ba wee pe o yahó yi ká 6a tùa wo yi: «Ká fo lé le *Dónbeenĩ jì-cúa fεero bío bon, à ù zéení yia vīna fo.»

⁶⁵ Hã bín-kora lè mí síwà á 6a wee bío na a yi.

*Ba buan o Yeesu vannáa ho làndá tũíá fεerowà
c̄s̄n
(Matiye 26.59-65; Maaki 14.55-65; Zān 18.19-24)*

⁶⁶ Bío ho tá t̄s̄n, á 6a *zúifùwa n̄i-k̄ia, lè 6a *yankarowà júnása *lè ho làndá bío zéenilowa kúaa mín wán, à 6a le 6a bua a Yeesu buennáa minén na lé ho làndá tũíá fεerowà yahó.

⁶⁷ A 6a tùara a yi: «Fo lé o *Krista à ù bío mu le wa jí.» O o bía n̄on 6a yi: «Ĩ bía mu n̄on mia á mi máa tà mu,

⁶⁸ ká ĩ mún tùara mia á mi máa bío d̄εε.

⁶⁹ Ká hã là na ká wán, ó o *Nùpue Za á à k̄εení le Dónbeenĩ na dà mu bío búenbúen nín-tiánĩ.»†

⁷⁰ A 6a búenbúen wáa bía: «À b̄n̄n à fo lé le Dónbeenĩ Za lon?» O o bía n̄on 6a yi: «Lé minén miten bía le ĩ lé orén.»

⁷¹ A 6a wáa bía: «Wa màkóo wáa mía seéràsa yi. Warén waten wáa já a jì-cúa.»

23

*Ba buan o Yeesu buararáa o Pilaate c̄s̄n
(Matiye 27.2, 11-14; Maaki 15.1-5; Zān 18.28-38)*

† 22:69 Mi lorĩ Lení vūahũ (Psaumes) 110.1, Daniyεele vūahũ 7.13

¹ Ho làndá tũíá fεεrowà búenbúen hĩnɔn ɓuan o Yeesu vannáa o *Pilaate cɔ́n.

² Bìo ɓa vaá dɔ́n bɛ́n, á ɓa wee bá a ká ɓa a bío: «O n̄i na kà á wa yú ò o wee khà wa n̄ipomu v̄iní le ɓa yí cã ho lànpó à na a béε yi. O o mún wee bío le mí lé o *Krista, o béε.»

³ O o Pilaate tùara a yi: «Lé ũnén lé ɓa *zúifùwa béε le?» O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Fo bía mu.»

⁴ O o Pilaate bía nɔn ɓa yankarowà júnása lè ɓa zãamáa yi: «Bíon̄i na à ì ì d̄in wán á à siinínáa o n̄i na kà jùhũ á ì yí mɔn.»

⁵ Ká ɓa màhã pá wíokaa wee bío lè mí pànká: «O wee kãaní wa n̄ipomu lè mí kàránlò. O ɓúa mu jùhũ ho Kalilee yi á tò ho *Zudee yi fεεε wà ɓueé ɓó hen.»

⁶ Bìo ó o Pilaate já hã bíoní mu, ó o tùara: «O n̄i mu léε Kalilee n̄i le?» Á ɓa le ũuu.

⁷ Á b̄io ó o zũna mu kà, ó o le ɓa ɓua a varáa o *Heroode cɔ́n, lé b̄io ó o Heroode lé ȳia wi ho Kalilee jùhũ wán, à wón mún wi ho Zeruzalεemu yi mu p̄ahũ.

Ba ɓuan o Yeesu ɓuararãa o Heroode cɔ́n

⁸ Bìo ó o Heroode mɔn o Yeesu, ó o s̄ii wan, lé b̄io ó o já a sã míana, á lá wi ó o mi a wán hàrí hàán̄i. O lá wi ò o mi a ká a wee wé yéréké b̄io ɓúí.

⁹ O tùara a yi làa b̄io cèrèε ká a Yeesu màhã yí dó mí n̄ii wo yi hùúu.

¹⁰ Ba *yankarowà júnása lè ho *làndá b̄io zéénílowa d̄in wee kooní a Yeesu yi lè le hεεrè.

¹¹ O Heroode lè mí dásíwá wee yáa mí j̄iní yi na a Yeesu yi ká ɓa a zùar̄ika a yi. Ba z̄iinía wo lè ho báká been̄i na se làa sòobéε, à ɓa b̄inía ɓuan wo vannáa o Pilaate cɔ́n.

12 Lé bǔn zòh ó o Heroode là a Pilaate bǐnía wó 6a bǔnlowà ká 6a nǔn lá wee fi.

*Ba le o Yeesu ko ò o búe
(Matiye 27.15-26; Maaki 15.6-15; Zǎn 18.39-40;
19.4-16)*

13 Bǔn mǎn ó o Pilaate von 6a yankarowà núnása, lè 6a ya-díwá lè 6a zǎamáa á kúaa mín wán,

14 ò o bía nǎn 6a yi: «O nǎi na ká á mi 6uan 6uararáa í cǔn, á le o wee kǎaní mu nǐpomu. Awa! Í mún wǎa tǔara a yi mi 6úen6úen yǐo yi, á há wénkora na mi le o wó na dà à dé o nǔhǔ á í yí mǎn.

15 O Heroode bǐnía 6uan wo 6ueé nǎn wén, lé bǐo á wón mún yí mǎn o wékheró. O 6èntǐn yí wó bǐo 6úí na nǎn ó o koráa lè mu húmú.

16 Í ì bío le 6a ha a lè há làbàaní, ká í ì día wo o ò lén.»

17 [Hen ká ho Paaki sǎnú díró dǎn, ó o Pilaate ko ò o lén o kàsó nǎi 6úí día.]

18 A bǔn 6a 6úen6úen páanía wee bío pǎnpǎn: «Búe o, à ù día o Barabaasi!»

19 Wón Barabaasi so kàsó zoró nǔhǔ lé bǐo ó o hía wi ho kǎaló fio yi, á 6ó a nǎi 6úí.

20 Bǐo ó o Pilaate wi ò o día a Yeesu, ó o wíokaa tǔara 6a zǎamáa yi.

21 Ká 6a màhá wee wǎamaka: «Búεε wo ho *kùrùwá wán ò o hí! Búεε wo ho kùrùwá wán ò o hí!»

22 Mu cúa-tǐn níi ó o Pilaate bía nǎn 6a yi: «Lée webio ó o wó khon yi? Í yí mǎn bǐo 6úí na nǎn ó o koráa lè mu húmú. Í ì bío le 6a ha a lè há làbàaní, ká í ì día wo o ò lén.»

23 Ká ɓarén bán pá lan wee wāamaka pónpón le ɓa ɓúεε o Yeesu ho kùrùwá wán. Á ɓarén wāamakaa lé hĩa yú ho pánká.

24 O o wǎa tà le mí ì wé ɓio ɓa wee cà.

25 O n̄i na ɓa le o díá, wón na kera ho kǎaló fio yi á wó le n̄i-ɓúee ɓa dó ho kàsó yi, ó o léra díá, ò o n̄n o Yeesu ɓa dásíwá yi le ɓa wé làa ɓio ɓa zúífúwa sía vá yi.

*Ba dásíwá ɓuan o Yeesu wàráa
(Matiye 27.32-34; Maaki 15.21-23; Zán 19.17-22)*

26 ɓio ɓa ɓuan o Yeesu wàráa, á ɓa vaá fò mín làa Sirεena* n̄i ɓúí na ɓa le Sim̄n, ò o ló hã mana yi lua. Á ɓa dásíwá w̄ira a ɓueé séeníá lè ho kùrùwá, ò o ɓéráa o Yeesu m̄n.

27 Ba minka zāamāa bò a yi á séeníá ɓa hǎawa ɓúí na wee wá kùaará a ɓio yi.

28 O o Yeesu yèrémāa wee ɓio làa ba: «Zeruzalemu hǎawa, mi yí wá ínén ɓio yi, ká mi wá minén miten lè mí zàwa ɓio yi.

29 Lé ɓio hã wizooní ɓúí na lua yi, á ɓa khíi wé è ɓio: «Ba hǎawa na yí máa te làa ɓia d̄n̄n yí ton za yí yèeníá yí m̄n bán n̄n̄á ɓènt̄n̄n sí.»

30 Hón p̄ah̄ũ so yi ká ɓa à ɓio ò na hã ɓúaa yi: «Mi tè n̄i wεn» á mún ñ ɓio lè hã dònɓúaa: «Mi pe wεn»†

31 Lé ɓio ká ɓa wee wé ínén na ka lòn ɓùen-siire kà síi, á minén na ka lòn ɓùen-heni ɓio khíi dà ɓ̄n̄n wán.»

*Ba ɓúaa o Yeesu ho kùrùwá wán
(Matiye 27.35-44; Maaki 15.24-32; Zán 19.17-27)*

* 23:26 Sirεena: Ho léé lóhó ɓúí na wi ho Afriiki k̄h̄ũ yi á sùarāa yi lè ho Mediteranεε yámú numu. O Yeesu p̄ah̄ũ á ɓa zúífúwa ɓúí hĩa wi ho lóhó mu yi. † 23:30 Mi loñ Ozee v̄ah̄ũ 10.8.

32 Ba mún buan ni-wànnà nùwã jun búí na 6a à páání ì búé là a Yeesu.

33 Bïo 6a vaá dõn ho lahó na 6a wee ve làa «Nún-òòkuee» á 6a búaa o Yeesu ho *kùrùwá wán bín. Ba ni-wànnà nùwã jun á 6a mún búaa há kùrùwáwá wán bín. O ni-kéní wi là a Yeesu nín-tiáni ká yia so wi là a nín-káahó.

34 [O o Yeesu bía: «Í Maá, sén díá na 6a yi, lé bïo 6a yí zũ bïo 6a wee wé.»] Bún món á 6a dásíwá wó le jun-sini bïo á sankaaráa o sí-zínia.

35 Ba zãamáa ðin bín á wee lon. Ba *zúifùwa júnása bán wee yáa mí jini yi na a yi ká 6a à bío: «O fenía 6a búí, le orén mún fení mítén ká a lé o *Krista bïo bon, yia le Dónbeení mɔn léra.»

36 Ba dásíwá mún wee yáa mí jini yi na a yi. Ba vá buée bó a yi, á hoonía mu bè-jia yòó nɔn wo yi

37 à 6a wee bío: «Hen ká fo lé 6a zúifùwa béε, à ù fení ũten ũten.»

38 Yòó o jùhú yi á bïo kà lé bïo 6a túara: «YIA KÀ LÉ 6A ZÚIFÙWA BÉε.»

39 Ba ni-wànnà na 6a búaa ni-kéní wee là a ká a bío: «Fo yínɔ́ o Krista le, á ù fení ũten ũten à ù mún fení warén lon!»

40 Ká a ni-kéní na so wón bèn wee zá lè mí ninza mu ká a bío: «Fo yí máa zón Dónbeení le? Yínɔ́ le lònbee dà-kéní mu á ù wi yi le?»

41 Warén bán ko lè le lònbee, lé bïo wa wékhe lé hĩa dó wɛn mu yi, ká arén wón yí wó bè-kohó.»

42 Bún món ó o binía bía: «Yeesu, hen ká fo khii buara lè ù béení, à ù pa í bïo.»

43 O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Le í mĩ ho tũíá poni na fon: Ho zuia ká fo ò keń làa mi le Dónbeení cǎn.»

*O Yeesu húmú
(Matiye 27.45-56; Maaki 15.33-41; Zán 19.28-30)*

44-45 Mu wó à le wii wà yòò fàrá, á ho kòhú òúenòúen òúndin wó le tóbíri á míana fúuu fúaa le wi-háarè. Ho pònsòró na zoó le *Dónbeenĩ zĩ-beenĩ yi á lenkaa mín t̄iahú.

46 O o Yeesu bía pónpón: «ĩ Maá, í wee dé í mànáká ũ nii yi.» Bío ó o bía b̄n̄n vó, ó o húrun.

47 Bío ho Oroomu dásiwá kuure p̄h̄h̄so m̄n̄n b̄io wó, ó o khòonía le Dónbeenĩ, ò o wee bío: «O n̄i na kà ò̄nt̄in lá t̄erénna.»

48 Ba z̄amáa na buara òueé lora mu bio mu á m̄n̄n b̄io wó, á ba b̄n̄n̄ia wà ká ba yara sò làa sòobéé.

49 O Yeesu òàn b̄ónlowà òúenòúen lè ba h̄áawa na bò làa wó hàrí ho Kalilee yi á òueé kh̄era ò̄in wee loń bio wee wé.

O Yeesu n̄ùlò b̄io

(Matiye 27.57-61; Maaki 15.42-47; Z̄an 19.38-42)

50-51 N̄ii òúii h̄ia wi b̄in á yèni ba le Zoz̄εfu. O wee lé ba *z̄úifùwa lóhó na ba le Arimatee yi. O fù léé n̄i-tente na t̄erénna, á h̄ia wee lòoní le *Dónbeenĩ b̄é̄n̄i buenlò. O fù lé ba z̄úifùwa làndá t̄úia f̄erowà n̄i-kéní, ká a màh̄á fù yí tà b̄io ba n̄inzàwa jiní tò wán wó.

52 O o wà van o Pilaate c̄ón vaá flora a Yeesu n̄i-h̄inmu.

53 B̄n̄n̄ m̄ón ó o huera a ho *kùrùwá wán, á líf pon yi lè ho òunlò, á lá vaá n̄ùna le búure na có ho òúaahó yi, na á n̄i-h̄io lá ò̄in yí n̄ùna yi yí m̄n̄n.‡

‡ **23:53** Ba z̄úifùwa búráa: O Yeesu p̄aahú ká ba z̄úifùwa na n̄ini se fù wee wé cé mí búráa h̄á òúaarà yi. H̄á òúii wee wé h̄á bú-k̄aní á ho z̄i-p̄h̄h̄ dà-kéní n̄upua wé n̄u yi. H̄á búráa mu ba fù wee wé pe jiní lè h̄á hue-beera. Bía yí dà h̄ón búráa so sii máa cé, bán búráa fù wee wé cé ho tá k̄amáa yi. Ba fù wé kh̄uní h̄á à h̄á wioka wé mi, lé bio ká ȳia vará h̄á wán tàá o ò̄n̄ h̄á, se ò̄anso tun.

⁵⁴ Mu wó ho yèzǔmá zoñ ziihǔ á ho *Sabaa ɲúhǔ búaráa.

⁵⁵ Ba háawa na bò là a Yeesu hàrí ho Kalilee yi á bò mín là a Zoεεfu vaá mɔn le búure, á lora bío ó o Yeesu ñi-hínmu dǔmanáa.

⁵⁶ Bǔn mɔn á ɓa bǐnía vaá wee wíoka ho ɲiló là mu bío na sǎmu sí o Yeesu mu sǎnía bío yi. Ho Sabaa zoñ á ɓa vǔrina làa bío ho làndá heníanáa mu.

24

O Yeesu vèeró bío

(Matiye 28.1-9; Maaki 16.1-8; Zǎn 20.1-10)

¹ Ho dimaasi zoñ yǐnbíi búiríi á ɓa háawa hínɔn lá ho ɲiló na sǎmu sí na ɓa lá wíokaa, á ɓuan vannáa le búure wán.

² Ba vaá yú le hue-beenǐ na lá pon le búure ɲii à le bǐnía khíi día. ³ A ɓa yòó zon, ká ɓa màhá yí zoó mɔn o Núhúso Yeesu sǎnía.

⁴ A ɓa dǐn yilera lúnkaa, à bǔn à báawa nùwǎ ɲun na sí-zǐnia wee ɲuíika dǐn ɓa yahó.

⁵ Bío ɓa zǎna dǐn cúiorá mí ɲúná, á ɓa nùpua mu bía làa ba: «Lée webio nɔn á yǐa yǐo wi lua á mí ɓueé wee cà ɓa ñi-hía lùe yi?

⁶ [O mía hen. O vèera.] Mi le mi yiwa bío ó o hǐa bía nɔn mia wán ká a wi ho Kalilee yi:

⁷ «O *Nùpue Za ko ò o dé ɓa bè-kora wérowà níi yi, à búεε ho *kùrùwá wán, à vèe há wizooní tǐn níi zoñ.»

⁸ A ɓa hácirí màhá bǐnía ɓuara o Yeesu bióní wán.

⁹ A ɓa bǐnía wà vaá bía mu ɓúenɓúen nɔn ɓa tonkarowà píru dòn làa bǐa ká ɓúenɓúen yi.

10 Ba lé o Makadala Mari, là a Zaana, là a Zaaki ɓàn nu Mari. Ba há-vio na lá páanía wi làa ba á mún bía mu ɓio dà-kení mu nɔn ɓa tonkarowà yi.

11 Εε κά ɓa tonkarowà màhá lá há bióní mu lòn bín-conconwà, á ɓa yí tà ɓa ɓio.

12 [Ká a Piere màhá pá hínɔn lùwa van le búure wán à vaá líí lúnlúrá ò o lora le yi. A ho nùuló dèe lé ðio ó o mɔn. O o wó coon ɓio wó ɓio yi á ɓínía vannáa mí zii.]

*O Yeesu zéenia miten lè mí nĩ-kenínia ɓúí
(Maaki 16.12-13)*

13 Le wizonle mu mí bæere zoñ, ó o Yeesu nĩ-kenínia nùwã jun ɓúí bò mín jɔn ho lóhó na ɓa le Emayuusi. Horén lè ho Zeruzalεemu á à yí léèrèwa ɓio jun vεeñí síí.

14 ɓio wó khíina ɓúenɓúen lé ɓún ɓàn láakáwá á ɓa wee tà.

15 ɓio ɓa wee bío ká ɓa à wãaní mín ká ɓa wà, ó o Yeesu mí bæere ɓueé ɓó ɓa yi á bò làa ba.

16 Ba jɔn wee mi a, ká ɓio ɓúí màhá hò ɓa á ɓa yí zūna a.

17 O o Yeesu tùara ɓa yi: «Lée webio á mi wee wãaní wán ká mi wà?»

A ɓa ðín sò mí yara.

18 A ɓa nĩ-kení na ɓa le Keliopaasi bía nɔn wo yi: «Ba nùpua na ɓuara ho Zeruzalεemu yi ɓúenɓúen, á ũnén ũ dòn lé yía yí zū mu ɓiowa na wó há wizooní yen na kà yi le?»

19 O o tùara ɓa yi: «À ɓún ɓiowa so lè mu yén?» A ɓa bía nɔn wo yi: «ɓio wó a Nazarεete nĩ Yeesu yi há. O lá lé le *Dónbeenĩ ji-cúa fεero. Le Dónbeenĩ lè ɓa nùpua zūna le o pànká wi mí bè-wénia lè mí bióní yi.

20 Wa *yankarowà núnása lè wa ya-díwá nɔn wo bía yí zū le Dónbeenĩ yi à bán siíníá nǔhũ à búe, á ba búaa wo ho *kùrùwá wán.

21 Wa lá wee leéka le orén lè yĩa ko ò o kání a *Isirayεele nǐpomu, ká mu yĩo wáa máa lé. Ho zuia lé mu biowa mu wéró wizooní bǐo tǐn.

22 Wa kuure háawa nùwá yɛn búí wó wɛn coon. Ba fù hínɔn le yǐnbíi búiríi á van le búure wán,

23 ká ba màhã yí vaá yú a sãnía. A ba bíníá buéé bía mu nɔn wɛn, à ba mún bía le Dónbeenĩ wáayi tonkarowà búí zééníá mǐten làa mí, à ba bía nɔn mí yi wéréwéré le o yĩo wi lua.

24 Wa ninzàwa nùwá yɛn búí mún van le búure wán á vaá mɔn mu búenbúen làa bǐo ba háawa bíaráa mu, ò o Yeesu wón ba yí mɔn.»

25 O o Yeesu màhã wáa wee bío làa ba: «Mí lé ba bónbúwá. Mí yí máa dé mí sǐa le Dónbeenĩ nǐ-cúa fεerowà bè-bionii yi fùa.

26 O *Krista so lá yí ko ò o lò be kà sǐi à yíráa mí cùkú beenĩ le Dónbeenĩ cón le?»

27 Bún món ó o wáa zééníá bǐo bía a dǎní yi le Dónbeenĩ bioní vǔahũ yi búenbúen bân kúará. O búá mu nǔhũ là a *Moyiize vǔnna á vaá lá lè le Dónbeenĩ nǐ-cúa fεerowà vǔnna búenbúen.

28 Bǐo ba vaá bó ho lóhó na ba wee va yi, ó o Yeesu wó lòn nǐi na le mí ì khǐí á à va làa yahó.

29 Ká ba màhã hò a le o yí wé mu, à ba bía nɔn wo yi: «Día à ù cǎa làa wɛn, ho tá wee hí.»

O o Yeesu wáa zoó làara ba wán.

30 Bǐo ba wee dí, ó o lá ho búurú, á dó le Dónbeenĩ bǎrákà, ò o cèekaa ho nɔn ba yi.

31 Lé bún wán á ba yĩo màhã fá, á ba zūna a. O o dèéníá nɔuna vǔnun ba yahó.

³² A 6a wee bío làa mín: «Bìo ó o fù wee bío ká a zéeni le Dónbeení bioní kúará làa wen ho wõhũ wán á wa sia so fù yí hã le?»

³³ A 6a dèniá hínòn bínía mòn ho Zeruzalæemu. Ba vaá yú 6a tonkarowà píru dòn lè mí ninzàwa mín wán bín,

³⁴ á bán wee bío làa ba: «O Nùhũso vèera bío bon. O Simòn mòn wo.»

³⁵ A 6arén mí bæere lá bío wó ho wõhũ wán bía nòn 6a yi, làa bío 6a zúrnanáa o Yeesu pãahũ na ó o wee cèka ho búurú yi.

*O Yeesu wlokaa zéenia miten lè mí tonkarowà
(Matiye 28.16-20; Maaki 16.14-18; Zán 20.19-23;
Bè-wénia 1.6-8)*

³⁶ Bìo 6a wi bún bíoró yi, à bún ò o Yeesu mí bæere dèniá wi 6a tlahũ [ó o bía nòn 6a yi: «Le ho héerà kéní làa mia.»]

³⁷ A 6a zãna dàkhíina, lé bío 6a mòn wo wó làa nĩ-hónbóní.

³⁸ Ká a Yeesu màhã bía làa ba: «Mi yilera yáara le we? Lée webio nòn hã titikaa wiráa mí sia yi?»

³⁹ Mi loń í níní le í zení. Mu lé ínén í bæere. Mi 6uee dã mi loń, lé bío ó o nĩ-hónbóní sãniá mía làa bío mi mòn à ínén sãniá wiráa bío síi.»

⁴⁰ [O bía hón bioní so nòn 6a yi, ò o zéeniá mí níní lè mí zení làa ba.]

⁴¹ Ká 6a minka sí-wæe làa bío mu wó 6a coon bío yi, á 6a pá yí tà yí tà le o Yeesu vèera bío bon, ó o wãa bía nòn 6a yi: «Bè-dínii wi mi cón le?»

⁴² A 6a nòn o ceza na sãn sãn-kéní wo yi,

⁴³ ó o fó a là 6a yío yi.

⁴⁴ Bún món ó o bía nòn 6a yi: «Bìo ká lé bío á ï bía nòn mia pãahũ na á ï làa mia páaniá wi: Bìo

túara í dǎní yi búenbúen o Mɔyiize làndá lè ɓa ɓi-cúa fɛerowà vǎnna, lè hǎ leni vǎahǔ yi á lá ko mu wé.»

⁴⁵ Bǔn mǎn ó o Yeesu wó á ɓa wee zǔn le Dónbeenǐ biónǐ vǎahǔ biónǐ kúará,

⁴⁶ ò o bía nǎn ɓa yi: «Mu túara kà: O *Krista ko ò o lò be, bǔn mǎn ò o vèe hǎ wizoonǐ tǐn ní zonè.

⁴⁷ Bǐo kà lé bǐo mi bue o yèni yi à na hǎ síwà nùpua búenbúen yi: «Mi yèrémá mi yilera lè mi wárá à mi yí mu bè-kora séndíaró.» Mi ɓúa mu ɓúhǔ ho Zeruzalɛmu yi.

⁴⁸ Bǐo mi mǎn à mi bío na ɓa nùpua yi.

⁴⁹ Inén í bɛere á à tonka le Dónbeenǐ Hácírí na le dó mí ɓii le mí ì na á le è lii mi wán, ká mi màhǎ ko mi kɛɛní ho lóhó yi fúaa le Dónbeenǐ pánká lé ho wáayi à lii mi wán.»

O Yeesu yòora le Dónbeenǐ cǎn

(Maaki 16.19-20; Bè-wénia 1.9-11)

⁵⁰ Bǔn mǎn ó o Yeesu fó ɓa á ɓa ló ho lóhó yi wà vaá sùaràa ho Betanii yi, lé bǐn ó o hóonía mí níní ò o dúɓuaa ɓa yi.

⁵¹ Pǎahǔ na ó o wee dúɓua ɓa yi, ó o làa ba saawaa mín yi, [ó orén wón ɓuan yòora ho wáayi.]

⁵² [Ká ɓarén bán ɓùaanía wo] à ɓa bǐnía van ho Zeruzalɛmu ká ɓa sía wan làa sòobéɛ.

⁵³ Ba yí máa kǐ le *Dónbeenǐ zǐ-beenǐ yi. Ba wee ɓuee ɓùaaní le bǐn fɛɛɛ.

Dónbeenì páaní fīnle vūahũ
New Testament in Buamu (UV:box:Buamu)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Buamu

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Buamu

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

CXXX

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Nov 2024 from source files
dated 30 Dec 2021
331a1641-e36a-5300-8cb1-c9476fcef9bf